

OPETUSHALLITUS

Hyväksytty johtokunnassa **27.2.2004**

**AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN JA LUKIOKOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2004**

OPETUSHALLITUS

27.2.2004

**AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN JA LUKIOKOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2004**
**Muille kuin oppivelvollisille tarkoitettun perusopetuksen ja aikuisten
lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet**

OPETUSHALLITUS

AIKUISTEN PERUSOPETUKSEN JA LUKIOKOULUTUKSEN
OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2004

SISÄLTÖ

1. luku	OPETUSSUUNNITELMA	4
1.1	Opetussuunnitelman laatiminen	4
1.2	Opetussuunnitelman sisältö	5
2. luku	OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1	Arvoperusta	6
2.2	Tehtävä	6
2.3	Opintojen rakenne	7
3. luku	OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	9
3.1	Oppimiskäsitys	9
3.2	Opiskeluympäristöt ja -menetelmät	9
3.3	Toimintakulttuuri	10
4. luku	OPISKELIJAN TUKEMINEN	11
4.1	Ohjauksen järjestäminen	11
4.2	Opiskelun erityinen tuki	12
4.3	Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	13
5. luku	OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT	17
5.1	Opetuksen yleiset tavoitteet	17
5.2	Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet	17
5.3	Äidinkieli ja kirjallisuus	21
5.3.1	Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	21
5.3.2	Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä	32
5.3.3	Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	43
5.3.4	Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä	52
5.3.5	Äidinkieli ja kirjallisuus, muun kielen oppimäärä	62
5.4	Toinen kotimainen kieli	63
5.4.1	Ruotsi	63
5.4.2	Suomi (Finska)	78
5.5	Vieraat kielet	96
5.6	Matematiikka	109
5.7	Biologia	124
5.8	Maantieto/Maantiede	130
5.9	Fysiikka	136
5.10	Kemia	144
5.11	Uskonto	150

5.11.1	Evangelisluterilainen uskonto	151
5.11.2	Ortodoksinen uskonto	156
5.11.3	Muut uskonnot	161
5.12	Elämäkatsomustieto	161
5.13	Filosofia	167
5.14	Historia	170
5.15	Yhteiskuntaoppi	181
5.16	Psykologia	187
5.17	Musiikki	190
5.18	Kuvataide	192
5.19	Liikunta	194
5.20	Terveystieto	196
5.21	Muut oppiaineet	199
6. luku	OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI	200
6.1	Arviointi aikuisten perusopetuksessa	200
6.1.1	Arvioinnin tehtävä ja periaatteet	200
6.1.2	Opinnoissa eteneminen ja hyväksilukeminen	201
6.1.3	Kurssisuorituksen arviointi	201
6.1.4	Oppiaineen oppimäärän arviointi	202
6.1.5	Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus	203
6.1.6	Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	203
6.2	Arviointi aikuisten lukiokoulutuksessa	204
6.2.1	Arvioinnin lähtökohdat ja tavoitteet	204
6.2.2	Kurssisuorituksen arviointi	205
6.2.3	Oppiaineen oppimäärän arviointi	208
6.2.4	Lukion oppimäärän suoritus	209
6.2.5	Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	210
LIITE 1	Kielitaidon tasojen kuvausasteikko	213
LIITE 2	Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001)	223
LIITE 3	Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002)	230
LIITE 4	Opetushallituksen suositus aikuisten perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi	237
LIITE 5	Opetushallituksen suositus lukiokoulutuksessa opiskelevien maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi	241

1. luku

OPETUSSUUNNITELMA

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen

Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- perusopetuslaki (628/1998) ja -asetus (852/1998) sekä lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998)
- valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001) sekä valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002)
- Opetushallituksen määräys aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelma
- perusopetusasetuksen 9 §:n ja lukioasetuksen 3 §:n mukainen vuosittainen suunnitelma.

Opetussuunnitelma laaditaan aikuisten perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Opetussuunnitelman perustalta oppilaitos laatii lukuvuosittaisen suunnitelman opetuksen yleisestä käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa opetussuunnitelman ja lukuvuosittaisen suunnitelman pohjalta.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon oppilaitoksen toimintaympäristö, paikalliset arvovalinnat ja osaamisvahvuudet sekä erityisresurssit. Oppilaitoksen sijaintipaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, kieliolosuhteet, historia sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri tahojen kesken lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita myös ajankohtaistetaan.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä ja ruotsinkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Opetussuunnitelmassa voi olla alueellisia sekä kunta- ja oppilaitoskohtaisia osia.

Opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukion oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava erityinen tuki. Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin valintoihin myös muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten opetussuunnitelma laaditaan perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelma laaditaan sidosryhmäyhteistyössä. Tällä pyritään

varmistamaan koulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin. Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee pyrkiä ratkaisuihin, jotka tukevat oppilaitoksen jatkuvaa kehittymistä toimintakulttuuriltaan oppivaksi organisaatioksi, rohkaisevat resurssien joustavaan ja tehokkaaseen käyttöön sekä monipuolistavat vuorovaikutteisuutta. Opetussuunnitelman laadinnassa tulee pyrkiä yhteistyöhön alueella toimivien muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Kaikilla oppilaitosyhteisön jäsenillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa opetussuunnitelman laadintaan ja tutustua hyväksytyyn opetussuunnitelmaan.

1.2 Opetussuunnitelman sisältö

Opetussuunnitelman tulee sisältää seuraavat osat:

- toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- toimintakulttuurin pääpiirteet, opiskeluympäristöt ja työtavat
- ohjaustyön suunnitelma
- eheyttäminen ja aihekokonaisuudet
- tuntijako
- kieliohjelma
- tavoitteet ja keskeiset sisällöt oppiaineittain ja kurssittain
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- tietostrategia
- etäopetukseen ja -opiskeluun liittyvät toimintatavat
- yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa
- yhteistyö muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa
- opiskelijan tukeminen
- opiskelijan oppimisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Opetussuunnitelman tulee sisältää vähintään tuntijakopäätöksien edellyttämä määrä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvien kurssien kuvauksia. Opetussuunnitelmassa päätetään, miten muille kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijaossa annetut toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakolliset ja valinnaiset kurssit jaetaan kyseisten kielten kesken. Myös oppilaitoskohtaiset kurssit päätetään opetussuunnitelmassa. Mikäli oppilaitos järjestää vieraskielistä opetusta, opetusta rangaistuslaitoksessa tai erityisryhmille tarkoitettua opetusta taikka tarjoaa mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

2. luku

OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Arvoperusta

Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yleisenä arvolähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tulee edistää tasa-arvoa ja hyvinvointia, ylläpitää ja vahvistaa osallistuvaa demokratiaa sekä vahvistaa opiskelijoiden sitoutumista elinympäristöstä huolehtimiseen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen.

Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen arvot perustuvat suomalaiseen sivistyshistoriaan, joka on osa pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Opiskelu ohjaa vaalimaan, arvioimaan ja uudistamaan kulttuuriperintöä. Samalla se kannustaa suvaitsevaisuuteen sekä monikulttuuriseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Opetuksen tulee rohkaista arvioimaan julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä ristiriitoja sekä pohtimaan kriittisesti suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia ja epäkohtia. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuuksia lisätä ymmärtämystään siitä, mitä kansalaisen perusoikeudet Suomessa, Pohjoismaissa ja Euroopan unionissa käytännössä merkitsevät sekä miten niitä ylläpidetään ja edistetään.

Tässä esitettyä arvoperustaa syventävät luvussa 5.2 esitettävät aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin koulutushaasteisiin.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan oman oppilaitoksen kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperustan tulee välittyä oppilaitoksen toimintakulttuuriin, kaikkien oppiaineiden tavoitteisiin ja sisältöihin sekä työn organisointiin.

2.2 Tehtävä

Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tehtävänä on

- antaa opiskelijalle mahdollisuus täydentää laaja-alaisesti yleissivistystään
- lisätä opiskelijan oppimaan oppimisen taitoja ja hänen jatko-opiskelumahdollisuuksiaan
- lisätä opiskelijan työelämässä menestymisen yleisiä edellytyksiä
- vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimivuutta ja ehkäistä syrjäytymistä
- luoda edellytyksiä opiskelijan itsetuntoa, itsetuntemusta ja persoonallista kasvua lujittaville oppimiskokemuksille.

Aikuisten perusopetusta ja lukiokoulutusta järjestävä oppilaitos voi järjestää opiskelijoilleen mahdollisuuden

- suorittaa perusopetuksen oppimäärä
- suorittaa perusopetuksen oppiaineita tai niiden osia kursseina
- korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja
- suorittaa lukion oppimäärä
- suorittaa ylioppilastutkinto tai sen osa
- suorittaa lukiokursseja
- korottaa lukion päättötodistuksen arvosanoja
- suorittaa muita lukion tehtävään kuuluvia yleissivistäviä aineita ja aihekokonaisuuksia.

2.3 Opintojen rakenne

Aikuisten perusopetus- ja lukiokoulutusmahdollisuuksia kehitetään osana avointa aikuiskoulutusjärjestelmää. Opiskelumahdollisuuksien tarjonnan lähtökohtana tulee olla näkemys siitä, että oppijana aikuinen rakentaa osaamistaan elämäkokemukselleen, aikaisemmin oppimilleen tiedoille ja taidoille sekä mahdollisesti rinnakkaisille opinnoilleen. Koulutustarjonnassa tulee olla valinnaisuutta ja vaihtoehtoja, jotka mahdollistavat opiskelun erilaisissa elämäntilanteissa.

Opiskelijan opinto-ohjelma tulee rakentaa aikaisemman koulutuksen, mahdollisesti opintoja korvaavan työkokemuksen sekä opinnoille asetettujen tavoitteiden mukaan joustavasti ja yksilöllisesti. Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Hänellä on oikeus monipuolistaa ja täydentää opinto-ohjelmaansa muiden koulutuksen järjestäjien koulutustarjonnalla. Opiskelija voi käyttää hyväkseen myös etäopiskelumahdollisuuksia.

Aikuisille tarkoitetut perusopetuksen opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen (1435/2001) mukaan eri oppiaineiden ja aineryhmien pakollisista ja valinnaisista kursseista. Mainituissa asetuksessa määritellään oppiaineittain ja aineryhmittäin pakollisten kurssien vähimmäismäärät, valinnaisina tarjottavien valtakunnallisten kurssien vähimmäismäärät ja koko oppimäärään sisältyvien opiskeltavien kurssien vähimmäismäärä. Perusopetuksen oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Oppiaineiden pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt on määritelty luvussa 5. Perusopetusasetuksen (852/1998) 11 §:n 3 momentin mukaan opetussuunnitelmassa voidaan määrätä, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta opiskelijan oman opinto-ohjelman mukaisesti.

Aikuisille tarkoitetut lukio-opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen (955/2002) mukaisesti pakollisista ja syventävistä kursseista sekä muista aikuislukion tehtävään kuuluvista aineista ja aihekokonaisuuksista. Lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Lukion oppimäärän suorittamiseen tähtäävät aikuisopiskelijat suorittavat kaikki pakolliset kurssit ja valinnaisia opintoja. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia pakollisiin oppiaineisiin liittyviä

valtakunnallisia kursseja tai oppilaitoskohtaisia kursseja. Alle 18-vuotiaina lukio-opintonsa aloittaneiden oppimäärään kuuluu lisäksi liikuntaa, terveystietoa ja taideaineita. Oppiaineiden pakollisten ja valtakunnallisesti määriteltyjen syventävien kurssien keskeiset tavoitteet ja sisällöt on määritelty luvussa 5.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa määrätään mahdolliset kurssien suoritusjärjestystä koskevat rajoitteet.

Mikäli oppilaitos järjestää lukiodiplomeihin liittyviä kursseja, ne tulee määritellä opetussuunnitelmassa. Lukiodiplomit suoritetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaan.

3. luku

OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimiskäsitys

Aikuisten lukiokoulutuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajan ja ympäristön kanssa ja aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee vastaanottamaansa informaatiota.

Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, se mitä opitaan, riippuu yksilön aikaisemmasta tiedosta ja hänen käyttämistään strategioista. Oppiminen on sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Yhdessä tilanteessa opittu tieto tai taito ei automaattisesti siirry käytettäväksi toisenlaisissa tilanteissa.

3.2 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa tulee ottaa huomioon aikuisopiskelijoiden opiskelulähtökohtien moninaisuus. Opiskelijoiden yksilöllisyyden ja erilaisuuden vuoksi opetus-, ohjaus- ja opiskelumuotojen tulee olla monipuolisia. Aikuisopetuksessa korostetaan yhteistoiminnallisuutta, ongelmalähtöisyyttä, vuorovaikutteisuutta, itseohjautuvuutta sekä tieto- ja muissa verkostoissa toimimista. Opetuksen tulee luoda jäsenyneitä käsityksiä siitä, miten opiskeltavat asiat liittyvät toisiinsa ja opiskelijan kokemusmaailmaan. Aikuisen kokemukset sekä kyky arvioida omaa ajatteluaan ja oppimistaan ovat aikuisten opetuksessa erityinen voimavara.

Aikuisoppilaitoksissa on luotava sellaisia opiskeluympäristöjä, joissa opiskelijat voivat asettaa omia tavoitteitaan ja oppia työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Heille tulee antaa tilaisuuksia kokeilla ja löytää omalle oppimistyyliilleen sopivia työskentelymuotoja. Opiskelijoita tulee ohjata tiedostamaan, arvioimaan ja tarvittaessa korjaamaan omia työskentelytapojaan. Opetuksessa on myös otettava huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee, ja että he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana.

Opiskelijoille tulee antaa välineitä tiedon hankkimiseen ja tuottamiseen sekä tiedon luotettavuuden arviointiin ohjaamalla heitä soveltamaan kullekin tiedon- ja taidonalalle luonteenomaisia tiedon- ja taidon hankkimis- ja tuottamistapoja. Opiskelijoita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa sekä kirjastojen tarjoamia palveluja.

Opetuksessa on luotava oppiaine- ja tiederajat ylittäviä kytkeitä. Oppimistehtäviä tulee rakentaa todellisen elämän esimerkkien avulla, ja opiskelijaa tulee ohjata tutkivan oppimisen suuntaan. Opiskelutilanteita tulee suunnitella siten, että opiskelija pystyy soveltamaan oppimaansa myös opiskelutilanteiden ulkopuolella. Opiskelija on merkityksiä etsivä ja niitä rakentava toimija, jolle opiskelu voi avata jatkuvasti uusia mahdollisuuksia oivaltaa kulttuurin sisältämiä merkityksiä, tunnistaa omat voimavaransa sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Opiskelu tai sen osa voidaan järjestää etäopiskeluna tai itsenäisenä opiskeluna. Tällöin tieto- ja viestintätekniikan soveltaminen kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa. Samoin jos opiskelu tai sen osa toteutetaan vieraskielisenä opiskeluna, sen tulee olla määritelty paikallisessa opetussuunnitelmassa.

3.3 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta aikuisoppilaitoksen opetus- ja sivistystehtävästä. Toimintakulttuuri sisältää kaikki oppilaitoksen viralliset ja epäviralliset toimintatavat, käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin opetustyön laatu perustuu. Toimintakulttuuri tulee esiin yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla.

Tavoitteena on, että aikuisten perusopetusta ja lukiokoulutusta järjestävät oppilaitokset ovat oppivia organisaatioita. Opiskelijalle tulee luoda edellytykset joko oppilaskunnan kautta tai muutoin osallistua oppilaitoksen opetustarjonnan suunnitteluun. Toimintakulttuurin tulee kannustaa opettajia, opiskelijoita ja oppilaitoksen muuta henkilöstöä vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen sekä olla avoin yhteistyölle yhteiskunnan kanssa.

Oppilaitoksen kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Myös aihekokonaisuuksien tulee konkretisoida toimintakulttuurissa. Tavoitellun ja toteutuneen toimintakulttuurin yhtäpitävyyden kriittinen arviointi on perusedellytys oppilaitoksen jatkuvalla kehittämiselle. Tavoiteltavan toimintakulttuurin pääpiirteet kuvataan opetussuunnitelmassa.

4. luku

OPISKELIJAN TUKEMINEN

4.1 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminta aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa muodostaa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa opintojen eri vaiheissa. Opiskelijaa tulee ohjata tekemään henkilökohtainen opiskelusuunnitelmansa ja seuraamaan sen toteutumista. Opiskelijan tulee saada opinto-ohjausta opiskelun tueksi ja päätösten tekemiseksi siten, että hän pystyy suunnittelemaan opintojensa sisällön ja rakenteen sekä tekemään omista lähtökohdistaan ja asettamiensa tavoitteiden perusteella tarkoituksenmukaisia valintoja. Opinto-ohjauksen tulee tukea opiskelijoita heidän tehdessään koulutustaan koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen siten, että hän pystyy tekemään henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa, joka sisältää opinto-ohjelman, muissa oppilaitoksissa suoritettavat opinnot, etäopiskeluna suoritettavat kurssit ja opintojen ajoituksen. Opiskelijaa tulee ohjata tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tapansa ja vahvuutensa opiskelijana.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on myös, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena. Opiskelijaa tulee ohjata käyttämään yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Opiskelijan tulee saada tarvitessaan ohjausta jatko-opintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa siten, että hänellä on tietoa opiskeluvaihtoehtoista. Tavoitteena on, että opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Tavoitteena on myös, että opiskelija pystyy ammatilliseen suuntautumiseen liittyvässä päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa ja osaa toimia niiden pohjalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ohjauksen toteuttaminen

Kaikkien oppilaitoksen opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvien tulee osallistua ohjaustoimintaan. Valinta- tai muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämiseksi opiskelijoiden tulee saada henkilökohtaista, pienryhmä- ja ryhmäohjausta. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa, tulevaisuuteensa ja elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Opiskelijaa tulee ohjata laatimaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, seuraamaan sen toteutumista ja päivittämään sitä siten, että suunnitelmassa tapahtuneita muutoksia on mahdollista seurata. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä on otettava huomioon ja hyväksiluettava opiskelijan aikaisemmat korvaavat opinnot.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea ja auttaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita myös opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä. Ohjauksen tulee tukea kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita opintojen suunnittelussa ja niistä suoriutumisessa. Lisäksi heitä on tarvittaessa ohjattava jatko-opintoja sekä uran ja elämän suunnittelua koskevassa päätöksenteossa.

Opetussuunnitelmaan on laadittava ohjaukseen osallistuvien tehtävistä ja työnjaosta kuvaus, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen opetustyön kehittämisen välineenä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, miten hän voi saada tukea ohjaustoimintaan osallistuvilta henkilöiltä ja mitkä ovat näiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa. Opetussuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten opinto-ohjaukseen liittyvä yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa on järjestetty. Samoin siinä tulee määritellä yhteistoiminnan puitteet eri asiantuntijoiden ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opiskelijoiden opintojen etenemisen seurannan järjestämisestä on oltava kuvaus opetussuunnitelmassa.

4.2 Opiskelun erityinen tuki

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea aikuista perusopetuksen tai lukiokoulutuksen opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa opintonsa. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Opiskelijalla voi olla erityisen tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetuksessa voidaan käyttää erityisiä opetusjärjestelyjä perusopetuslain 18 §:n ja lukiolain 13 §:n säännösten mukaisesti.

Rangaistuslaitoksessa annettavassa aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa noudatetaan samoja oppimääriä kuin muussa aikuisille tarkoitettussa opetuksessa. Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa voidaan poiketa tuntijaosta valinnaisten kurssien osalta sen

mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään. Perusopetusasetuksen (852/1998) 8 §:n 1 momentin mukaan vankilassa järjestettävässä opetuksessa perusopetuksen oppimäärä sisältää kuitenkin vähintään 30 kurssia.

Jos opiskelija vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Perusopetuslain 18 §:ssä ja lukiolain 13 §:ssä tarkoitettut oppimistilanteet ja kokeet tulee järjestää siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon.

Kun opiskelijan kielen kehityksen häiriö tulee esille, tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen tulee aloittaa välittömästi.

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja opetukseen osallistumisen edellyttämät tukitoimet järjestetään.

4.3 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Yleistä

Kieli- ja kulttuuriryhmillä tarkoitetaan tässä saamenkielisiä, romanikielisiä, viittomakielisiä ja vieraskielisiä. Opetussuunnitelmassa määrätään opetuskielestä ja opetussuunnitelman perusteiden luvun 5.3 mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksesta.

Aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa voi perusopetuslain 10 §:n 1 momentin ja lukiolain 6 §:n 1 momentin mukaan olla opetuskielenä suomen ja ruotsin kielen lisäksi myös saame, romani tai viittomakieli. Mikäli tätä mahdollisuutta käytetään, opetussuunnitelmaan tulee kirjata, missä oppiaineissa, missä määrin ja millä tavoin yllä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa. Saamenkielisille voidaan opettaa jotakin ainetta tai joitakin kursseja saameksi, käyttää saamenkielisiä oppimateriaaleja tai käyttää saamen kieltä suullisesti oppimateriaalin ollessa suomenkielistä. Viittomakieltä voidaan käyttää sekä apukielenä että varsinaisena opetuskielenä. Jos osa opetuksesta halutaan edellä mainitun momentin mukaan antaa jollakin muulla kuin alussa mainitulla kielellä, siis toisella kotimaisella tai vieraalla kielellä, on tämäkin määriteltävä opetussuunnitelmassa ja samalla huolehdittava siitä, että osittainen muunkielinen opetus ei vaaranna oppimista.

Äidinkielen opetus noudattaa perusopetuslain 12 §:n ja lukiolain 8 §:n mukaan opiskelijan opetuskieltä, joka voi olla suomi, ruotsi tai saame. Mikäli opetuskieli on pääasiallisesti saamen kieli, myös äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineena opetetaan saamen kieltä. Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineena, vaikka oppilaitos ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Tällöin suomen kielen opetusta voidaan antaa joko erillisen saamenkielisille tarkoitettun oppimäärän mukaan tai suomenkielisten äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaan. Äidinkielenä voidaan perusopetuslain 12 §:n 2 momentin ja

lukiolain 8 §:n 2 momentin mukaan opettaa myös viittomakieltä, romanikieltä tai muuta opiskelijan äidinkieltä.

Maahanmuuttajat ja muut vieraskieliset opiskelevat oppiainetta äidinkieli ja kirjallisuus joko suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän mukaan taikka suomen tai ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaan.

Koulutuksen järjestäjä päättää mainittujen säännösten puitteissa, missä laajuudessa omakielistä opetusta, oman äidinkielen opetusta sekä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta järjestetään, miten se organisoidaan ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Kieli- ja kulttuuriryhmien erityispiirteitä

Saamelaiset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden erilaisiin kielellisiin valmiuksiin. Niille, jotka perusopetuksessa ovat saaneet saamenkielistä opetusta, jatketaan sitä lukiossa siinä määrin ja niissä aineissa, joissa se on mahdollista.

Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden alkuperäistä identiteettiä ja antaa mahdollisuudet oman kielen vahvistamiseen ja yleisten kielellisten valmiuksien kehittämiseen. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tulee edistää oman kulttuurin, historian ja pohjoismaisen saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista kansana ja yhtenä maailman alkuperäiskansoista. Opiskelun tavoitteena on, että saamelaisopiskelijat tulevat yhä tietoisemmiksi juuristaan, kulttuuriperinnöstään, erilaisista saamenkielistä, kulttuurialueista ja saamelaisryhmistä. Opetuksen tulee antaa opiskelijoille edellytykset terveen itsetunnon kehittymiseen niin, että opiskelijat voivat säilyttää saamelaisen identiteettinsä.

Saamenkielistä opetusta voidaan antaa pohjois-, inarin- ja koltansaamen kielillä. Saamenkielisten opiskelijoiden opetuksen keskeisenä tavoitteena on tukea kasvua aktiiviseen kaksikielisyteen ja monikulttuurisuuteen. Saamenkielisessä opetuksessa kaikki oppiaineet tukevat opiskelijan äidinkielen taitojen kehittymistä.

Opetuksen ja opiskelun tulee tukea opiskelijoiden samastumista kansalliseen kulttuuriperintöönsä ja tukea samalla yhteenkuuluvuutta eri maissa asuvien saamelaisten kesken. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisia tavoitteita ja oppisisältöjä – kuitenkin siten, että saamelaisen kulttuurin ja saamen kielitilanteen erityispiirteet otetaan huomioon. Opetuksessa painotetaan erityisesti omaa historiaa, saamelaisen nyky-yhteisön, perinteisten elinkeinojen sekä musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta.

Opetuksen ja opiskelun resurssina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Romanikielen opetuksen tulee aikuisten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään. Samalla otetaan huomioon heidän kotoaan, yhteisöstään ja aikaisemmissa opinnoissaan saamansa taidot ja tiedot sekä heidän halunsa ilmaista identiteettiään. Romanikielen opetusta on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa, ja sen tulee edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Opiskelussa hyödynnetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielinen on kuuro, huonokuuloinen tai kuuleva opiskelija, jonka äidinkieli on suomalainen tai ruotsalainen viittomakieli. Hän on oppinut viittomakielen ensimmäisenä kielenään, ja se on hänen parhaiten hallitsemansa tai jokapäiväisessä elämässä eniten käyttämänsä kieli.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan opetuksen yleisiä tavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä on suomalainen tai ruotsalainen viittomakieli. Sen rinnalla käytetään suomea tai ruotsia luku- ja kirjoituskielenä.

Opetuksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Opiskelijan pitää pystyä tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa sekä käyttämään hyväkseen viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja.

Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista.

Koska suomalainen ja ruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa pitää kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman monipuolisen viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin.

Maahanmuuttajat ja muut vieraskieliset

Maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa. Samalla otetaan huomioon opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat. Näitä ovat äidinkieli ja kulttuuritausta, maassaoloaika, aikaisempi koulunkäynti ja suomen/ruotsin kielen taito. Opetuksen ja opiskelun tulee tukea opiskelijan kasvamista suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön

sekä opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille voidaan opettaa koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oman äidinkielen opetusta yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa liitteen 4 tai 5 mukaisesti.

Suomen/ruotsin kielen ja opiskelijan äidinkielen opetuksen ohella maahanmuuttajia ja muita vieraskielisiä tulee tukea myös muissa oppiaineissa ja oppilaitoksen muussa toiminnassa niin, että he selviytyvät opinnoissaan edellytyksiään vastaavalla tavalla. Maahanmuuttajia ja muita vieraskielisiä on jo heidän opintojensa alussa informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan, tukijärjestelyistä sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

5. luku

OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus laaja-alaisen yleissivistyksen hankkimiseen. Maailmankuvansa muodostamiseksi opiskelijan tulee saada olennaista luontoa, ihmistä, yhteiskuntaa ja kulttuureja koskevaa eri tieteen- ja taiteenalojen tuottamaa tietoa.

Opiskelijassa tulee vahvistaa tarvetta ja halua elinikäiseen opiskeluun. Hänen opiskelu-, tiedonhankinta-, -hallinta- ja ongelmanratkaisutaitojaan sekä oma-aloitteisuuttaan tulee kehittää. Opiskelutaidoissa tulee korostaa taitoa toimia yhdessä toisten kanssa. Huomiota tulee kiinnittää tieto- ja viestintätekniikan monipuolisiin käyttötaitoihin. Yhteistyössä tarvittavina taitoina ja valmiuksina tulee edistää itsensä ilmaisemisen taitoja, myös toisella kotimaisella kielellä ja vierailta kielillä, valmiutta ottaa muut huomioon ja valmiutta muuttaa tarvittaessa omia käsityksiään ja omaa toimintaansa.

Opetuksen tulee lujittaa opiskelijan itsekunnioitusta ja auttaa häntä tunnistamaan persoonallinen erityislaatunsa. Opiskelijaa tulee rohkaista ilmaisemaan eri tavoin omia havaintojaan, tulkintojaan ja esteettisiä näkemyksiään. Tavoitteena on, että opiskelijan omat elämönhallintataidot paranevat ja hänen opiskelu-, ura- ja muut tulevaisuuden suunnitelmansa mahdollistuvat.

Yleissivistys parantaa yleisiä ammatillisia valmiuksia. Opiskelu, työ ja hyvinvoinnin rakentaminen ovat sidoksissa toisiinsa. Opetuksen tulee kannustaa opiskelijaa ymmärtämään opiskelu työnä ja osaaminen hyvinvoinnin perustana.

Opiskelijan tietoisuutta ihmisten toiminnan vaikutuksista maailman tilaan tulee kehittää. Opetuksen tulee kehittää myös opiskelijan taitoa tunnistaa ja käsitellä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä eettisiä kysymyksiä. Opiskelijan tulee saada tilaisuuksia pohtia erilaisia vaihtoehtoja, tehdä valintoja ja tiedostaa valintojen välittömiä ja välillisiä seurauksia. Aikuisoppilaitoksen tulee pyrkiä siihen, että opiskelijan tahto ja taito toimia demokraattisessa yhteiskunnassa vastuullisesti vahvistuu entisestään. Tavoitteena on, että opinnot auttavat opiskelijaa kohtaamaan entistä luovemmin ja joustavammin muuttuvan maailman haasteet.

5.2 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Valtakunnallisesti määritellyt aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä

aihekokonaisuudet ovat oppilaitoksen toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia.

Kaikkia aihekokonaisuuksia yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija osaa

- havainnoida ja analysoida nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- esittää perusteltuja käsityksiä tavoiteltavasta tulevaisuudesta
- arvioida omaa elämäntapaansa ja vallitsevia suuntauksia tulevaisuusnäkökulmasta
- tehdä valintoja ja toimia tavoiteltavana pitämänsä tulevaisuuden puolesta.

Kaikille aikuisten perusopetusta ja lukiokoulutusta antaville oppilaitoksille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- kestävä kehitys ja hyvinvointi
- kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus
- teknologia ja yhteiskunta
- viestintä- ja mediaosaaminen.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan myös muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa oppiaineeseen luontuvalla tavalla sekä oppilaitoksen toimintakulttuurissa. Aihekokonaisuuksien pääasiat sisältyvät perusteiden ainekohtaisiin osiin. Aihekokonaisuuksia täydennetään, ajankohtaistetaan ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Aihekokonaisuuden tarkoituksena on kannustaa opiskelijoita aktiivisiksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi. Se merkitsee osallistumista ja vaikuttamista yhteiskunnan eri alueilla poliittiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen toimintaan sekä kulttuurielämään. Toimintatasot ovat paikallinen, valtakunnallinen, eurooppalainen ja globaali.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ymmärtämystään demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteista ja ihmisoikeuksien tuntemustaan
- osaa muodostaa oman mielipiteensä ja perustellen keskustella siitä kunnioittaen muiden mielipiteitä
- osaa osallistua päätöksentekoon yhteisödynamiikkaa kehittävällä tavalla
- omaksuu aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden toimintatavakseen
- tuntee yrittäjyyden mahdollisuuksia ja toimintaperiaatteita
- tuntee yhteiskunnan tärkeimmät osallistumisjärjestelmät sekä osaa toimia niissä.

Aihekokonaisuus kannustaa opiskelijoita ilmaisemaan omia kantojaan, osallistumaan ja vaikuttamaan. Oppilaitoksen oman aktiivisen toiminnan ja oppilaskuntatoiminnan lisäksi tällaista opiskelu ympäristöä voidaan kehittää yhteistyössä muiden yhteiskunnan organisaatioiden, erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa.

Kestävä kehitys ja hyvinvointi

Aihekokonaisuuden tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden sitoutumista kestävän kehityksen edistämiseen sekä työhön hyvinvoinnin turvaamiseksi perheessä, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestävän kehityksen ekologisesta, sosiaalisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden samanaikainen toteuttaminen tekee kehityksestä kestävän
- osaa mitata, arvioida ja analysoida eri tavoin sosiaalisessa ja rakennetussa ympäristössä sekä luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia
- ymmärtää, millainen on sosiaalista pääomaansa vahvistava yhteisö ja yhteiskunta, kestävä elämäntapa, luontoa pilaamaton ja ekotehokas tuotanto ja yhdyskunta sekä luontoperustastaan ylisukupolvisesti huolehtiva kulttuuri
- osaa ja tahtoo toimia kestävän kehityksen ja hyvinvoinnin puolesta omassa arjessaan, opiskelijana, kuluttajana ja kansalaisena.

Rohkaistuakseen aktiiviseksi kestävän kehityksen ja hyvinvoinnin edistäjäksi opiskelija tarvitsee tietoa ja kokemuksia siitä, että hänen omilla eettisillä, käytännöllisillä, taloudellisilla, yhteiskunnallisilla ja ammatillisilla valinnoillaan on merkitystä. Opetuksen lisäksi kestävään elämäntapaan kannustavat oppilaitoksen mahdollinen oma ympäristöohjelma tai kestävän kehityksen ohjelma sekä näitä näkökohtia korostava toimintakulttuuri.

Kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus

Aikuisten perusopetusta ja lukiokoulutusta järjestävän oppilaitoksen tulee tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia rakentaa omaa kulttuuri-identiteettiään ja oppia monikulttuurisen työyhteisön aktiiviseksi toimijaksi. Koulutuksen tulee lisätä opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta, joka luo perustan kulttuurien välisen toiminnan taidolle ja mahdollisuudelle menestyä kansainvälisessä yhteistyössä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tulee tietoiseksi omasta kulttuuri-identiteetistään ja hän tietää, mihin kulttuuriseen ryhmään hän tahtoo kuulua
- osaa toimia oman kulttuuriperintönsä siirtäjänä ja kulttuurinsa tulkkina
- arvostaa kulttuureiden monimuotoisuutta elämän rikkautena ja luovuuden lähteenä
- osaa ja tahtoo kommunikoida rakentavasti kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa
- pyrkii toimimaan aktiivisesti keskinäiseen kunnioittamiseen perustuvan monikulttuurisen yhteiskunnan rakentamiseksi.

Opiskelijoita kannustetaan syventämään ja rikastuttamaan kulttuuri-identiteettiään sekä osallistumaan luovasti monikulttuuriseen vuorovaikutukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Maahanmuuttajaopiskelijoita ja muita kulttuuritaustaltaan enemmistöä poikkeavia opiskelijoita tulee tukea heidän kasvussaan omaan ja suomalaiseen kulttuuri-identiteettiin.

Teknologia ja yhteiskunta

Teknologian kehittämisen lähtökohtana on ihmisen tarve parantaa elämänsä laatua ja helpottaa elämäänsä työ- ja vapaa-aikanaan. Teknologian perustana on luonnossa vallitsevien lainalaisuuksien tunteminen. Opetuksessa korostetaan teknologian ja yhteiskunnan kehittämisen vuorovaikutteisuutta.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnontieteellistä ja muiden tieteenalojen tuottamaa tietoa pohtiessaan teknologian kehittämismahdollisuuksia
- osaa käyttää teknologiaa järkevästi
- osaa arvioida teknologian kehittämistä ohjaavia eettisiä, taloudellisia sekä hyvinvointi- ja tasa-arvonäkökohtia sekä ottaa perustellen kantaa teknologisiin vaihtoehtoihin
- ymmärtää teknologian ja talouden vuorovaikutusta sekä osaa arvioida teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työn sisältöön, työllisyyteen, elämäntapaan, yhteiskuntaan ja ympäristön tilaan.

Aih kokonaisuuden tulee ohjata opiskelijaa pohtimaan teknologian kehittämistä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista. Häntä kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan yksilönä ja kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sitä koskevaan päätöksentekoon.

Aih kokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla eri alojen teknologioihin. Näitä aloja ovat esimerkiksi tieto- ja viestintä, hyvinvointi ja terveys, muotoilu, musiikki, ympäristönsuojelu, energiantuotanto, liikenne sekä maa- ja metsätalous.

Viestintä- ja mediaosaaminen

Opetuksen tulee tarjota opiskelijalle opetusta ja toimintamuotoja, joiden avulla hän syventää ymmärrystään median keskeisestä asemasta ja merkityksestä kulttuurissamme. Opetuksen tulee myös vahvistaa opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan, valmiutta vuorovaikutukseen sekä yhteistyötä paikallisen/alueellisen median kanssa. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan mediavaikutuksia sekä median roolia viihdyttäjänä ja elämysten antajana, tiedon välittäjänä, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana. Opiskelija oppii huolehtimaan yksityisyyden suojastaan, turvallisuudestaan ja tietoturvastaan liikkeussaan mediaympäristöissä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tietotekniikan perustaidot
- osaa käsitellä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä: hän oppii vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessään
- parantaa vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaitojaan
- tottuu käyttämään mediaa opiskelun välineenä ja opiskeluympäristönä
- saa tietoa viestintäalasta, mediatuotannosta ja tekijänoikeuksista.

Mediaosaaminen on sekä taitojen että tietojen oppimista. Mediataitojen opiskelu on verbaalisten, visuaalisten, auditiivisten, teknisten ja yhteiskunnallisten taitojen sekä opiskelutaitojen kehittämistä. Mediaosaaminen edellyttää oppiaineiden välistä yhteistyötä ja yhteistyötä eri viestintävälineiden kanssa sekä oppimista aidoissa toimintaympäristöissä. Media on sekä opiskelun kohde että väline. Opetuksen sisältöjä ovat sekä perinteinen että tietokonepohjainen, vuorovaikutteinen uusmedia. Mediataidoissa korostuvat monivälineisyys ja visuaalisuus.

5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

5.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ohjaa näkemys äidinkielestä käsitejärjestelmänä, jolla ihminen jäsentää maailmaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Äidinkielen myötä ihminen omaksuu yhteisönsä kulttuurin ja rakentaa omaa identiteettiään. Tämä mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kulttuurin jatkuvuuden ja sen kehittämisen.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on sekä perusopetuksen että lukiokoulutuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, joka tarjoaa aineksia kielelliseen ja kulttuuriseen yleissivistykseen. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Kielen, kirjallisuuden ja viestinnän tietoja sekä lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja opitaan erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus opastaa aikuisopiskelijaa arvostamaan omaa kulttuuriaan ja kieltään. Oppiaine ohjaa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden ymmärtämiseen sekä kielelliseen ja kulttuuriseen suvaitsevaisuuteen.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on kaunokirjallisuuden ymmärtäminen sekä tekstien erittelemine ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kaunokirjallisuus tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen ja omien ilmaisuvarojen monipuolistamiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tähtää sellaisiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, jotka luovat riittävät edellytykset jatko-opinnoille, osallisuudelle työelämässä ja aktiiviselle kansalaisuudelle. Sosiaalinen vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen ja vankkaan luku- ja kirjoitustaitoon sekä taitoon käyttää kieltä tilanteen vaatimalla tavalla. Oppiaine äidinkieli ja kirjallisuus ohjaa aikuisopiskelijaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen sekä tiedon kriittiseen käsittelyyn ja tulkintaan.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat toiminnallisessa yhteydessä toisiinsa. Niitä yhdistävänä tekijänä on kieli ja näkemys ihmisestä tavoitteellisesti toimivana, itseään ilmaisevana sekä merkityksiä tulkitsevana ja tuottavana viestijänä.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- syventää kieltä, kirjallisuutta ja viestintää koskevia perustietojaan sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää ilmaisuaan sekä puheessa että kirjoituksessa
- osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä
- oppii kirjoitetun kielen normeja ja ymmärtää kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja arvioida tiedon luotettavuutta
- rakentaa kirjallisuuden tuntemustaan ja sen avulla ajatteluaan ja mielikuvitustaan sekä maailmankuvaansa
- nauttii kulttuurin ja taiteen moninaisuudesta
- kasvaa suvaitsevaisiksi eri kieltä puhuvia kohtaan.

Pakolliset kurssit

1. Äidinkielen ja kirjallisuuden perusteita (äi1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy luottamaan itseensä keskustelijana ja puhujana
- oppii tuntemaan kirjakielen ja puhekielen eroja
- oppii sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella
- tottuu tarkastelemaan omaa kielenkäyttöään
- luo omaa suhdetta kirjallisuuteen.

Keskeiset sisällöt

- ryhmä- ja parityöskentelytaidot
- puheenvuoron rakentamista vuorovaikutustilanteissa
- kirjakielen ja puhekielen käytänteiden erot
- oman tekstin rakentaminen: aloitus, lopetus, kappalejako
- sanaluokat, perussijamuodot
- iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat sekä muuta sanastoon liittyvää kielenhuoltoa
- lyhyitä kaunokirjallisia tekstejä oman lukukokemuksen näkökulmasta

2. Tekstien rakenteita ja merkityksiä (äi2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ilmaisemaan ja perustelevaan mielipiteensä suullisesti ja kirjallisesti
- kehittyy tekstien tuottajana
- syventää erilaisten tekstien lukutaitoaan

- syventää tietojaan kielen rakenteesta.

Keskeiset sisällöt

- perusteltuja puheenvuoroja, mahdollisuuksien mukaan väittelyjä ja neuvotteluja
- median tekstilajeja: uutinen, yleisönosastokirjoitus, pääkirjoitus, artikkeli
- suunniteltu, prosessoitu ja viimeistelty asiateksti ja mielipidekirjoitus
- verbin aikamuodot ja tapaluokat
- kaunokirjallisuuden lajien tunnistamista: runo, kertomus, novelli, romaani

3. Tekstien erittelyä ja tulkintaa (äi3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan keskustelussa ja omien näkemystensä ilmaisussa
- löytää keskeisen sisällön erilaisista teksteistä
- tottuu työstämään omia tekstejään
- tarkastelee lauseita rakenteellisina ja toisiinsa liittyvinä yksikköinä
- tutustuu eri genreihin.

Keskeiset sisällöt

- keskustelua televisiosarjojen maailmasta, teatterista ja elokuvista
- asiatekstien referointi, juonitiivistelmä
- arvostelun kirjoittaminen
- lauseenjäsenet, pää- ja sivulause
- kirjallisuuden perusanalyysi: aihe, juoni, henkilö, aika ja paikka
- lyhyt kaunokirjallisen tekstin erittely
- kirjallisuuden eri genrejä: esimerkiksi dekkari, scifi, kauhu, fantasia, elämäkerta, ihmissuhderomaani

4. Suomen kielen ja kirjallisuuden ominaispiirteitä (äi4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan ilmaisijana
- oppii perusasiat suomen kielestä, sen vaihtelusta ja muuttumisesta
- motivoituu huoltamaan tuottamiaank tekstejä
- oppii hankkimaan tietoa eri lähteistä
- tutustuu Suomen kirjallisuuden vaiheisiin.

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen vaiheet ja sen asema muiden kielten joukossa
- keskeisiä teoksia Suomen kirjallisuudesta
- valinnaisista romaaneista keskustelua ja kirjoittamista
- oman tekstin huoltaminen tarkoitukseen sopivaksi
- laajahko kirjoitelma tietolähteiden pohjalta

Valinnainen kurssi

5. Puheviestintä (äi5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekulttuurista
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmäviestintätaitojaan
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- kielellinen ja nonverbaalinen viestintä
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat
- esiintymisjännityksen lieventäminen
- esiintymistaitojen ja ryhmäviestintätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Vuorovaikutustaidot

Opiskelija

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan oman puhekielensä tarvittaessa yleispuhekieliseksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan: hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi, hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

Tekstien tulkinta ja hyödyntäminen

Opiskelija

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstien yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös media- ja verkkotekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- tuntee tavallisten tekstityyppien keskeiset ominaisuudet ja erottaa niitä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sanavalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon käsitteitä kieltä havainnoidessaan ja kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Tekstien tuottaminen ja tiedonhallintataidot

Opiskelija

- osaa käyttää kirjastoa, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia, tietoverkkoja sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laadintaprosessin ja soveltaa tietojaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamiseen ja tehdä tyyllillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja, osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytänteistä.

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin

Opiskelija

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä mediatuotteita ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä, kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden päälaajat, tekstien tyylillisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja lauseenjäsenistä; hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsa kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttumista; hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä: opiskelija tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää ja monipuolistaa viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen vuorovaikutukseen
- oppii käyttämään kieltä entistä tarkoituksenmukaisemmin sekä puheessa että kirjoituksessa
- oppii analysoimaan tekstin ja kontekstin suhdetta
- syventää tekstitaitojaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempana niiden tavoitteista ja konteksteista
- oppii arvioimaan tekstin ilmaisu- ja retorisia keinoja ja argumentaatiota, sekä soveltamaan tietojaan tekstien vastaanottamiseen ja tuottamiseen
- syventää kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa
- hallitsee kirjoitetun kielen normit ja ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa valikoida ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksellisuutta; osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknisiä oppiaineen opiskelussa
- nauttii kulttuurista ja arvostaa sen monipuolisuutta.

Arviointi

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssien arvioinnin tulee kohdistua monipuolisesti oppiaineen eri alueisiin. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja mahdolliset suulliset tuotokset sekä aktiivisuus. Henkilökohtainen tavoitteenasettelu ja palaute sekä toisilta opiskelijoilta että opettajalta ovat opiskelijan puheviestinnän ja kirjoittamisen taitojen kehittämisessä tärkeää. Opetuksessa tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja, joiden avulla hän voi rakentaa myönteistä ja samalla realistista käsitystä itsestään puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

Pakolliset kurssit

Kursseilla toteutetaan aineen sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä, kieli, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla syvennetään kirjoitetun kielen hallintaa ja kehitetään lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja sekä luetaan runsaasti kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta.

1. Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI1)

Opiskelija harjaantuu erittelemään asiatekstien kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii näkemään tekstin yhteyden kontekstiin ja muihin teksteihin. Opiskelija syventää tekstilajituntemustaan ja kehittyy erilaisten tekstien tuottajana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida tekstien sisältöä, näkökulmia, tyyliä ja muotoa sekä oppii erittelemään tekstiä temporaalisista, kausaalisista, kontrastiivisista ja muista merkityssuhteista koostuvana kokonaisuutena, oppii tekstien erittelyssä tarvittavaa käsitteistöä ja pystyy soveltamaan sitä myös tuottaessaan itse tekstiä
- tottuu työstämään tekstiään oman ja toisten arvion pohjalta
- oppii suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä sekä kykenee välittämään sanomansa kuuntelijoille tai lukijoille tavoitteittensa mukaisesti
- oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puhe-esityksensä pohjaksi.

Keskeiset sisällöt

- tekstuaaliset keinot, esimerkiksi lausetyypit ja -rakenteet, sanavalinnat, kielen kuvallisuus; jaksotus, viittaussuhteet, kytkökset; fokusointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi
- kirjoittaminen prosessina: tarkoituksenmukaisen aineksen haku, kriittinen valikointi ja siihen viittaaminen ja sen hyödyntäminen omassa tekstissä sekä tekstin ja sen kieliasun hiominen erityisesti rakenteen ja tekstin eheyden kannalta

2. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI2)

Opiskelijoiden käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään kielen kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää tietojaan kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä
- kehittyy fiktiivisten tekstien analysoijana erilaisia lukija- ja tulkintalähtökohtia sekä tarpeellisia kirjallisuustieteellisiä käsitteitä käyttäen ja tulkitsee tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjaantuu käyttämään kurssilla havainnoituja kielen keinoja tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden erittelyä ja tulkintaa tulkinnan kannalta perusteltua käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen
- proosa kirjallisuudenlajina: kerrontateknisiä keinoja, esimerkiksi kertoja, näkökulma, aihe, henkilö, aika, miljö, teema, motiivi
- lyriikka kirjallisuudenlajina: käsitteinä esimerkiksi runon puhuja, säe, säkeistö, rytmi, mitallisuus, toisto, kielen kuvallisuus
- draama kirjallisuudenlajina
- novellien, runojen ja draaman erittelyä
- kirjallisuuden keinojen käyttöä omassa teksteissä

3. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI3)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kieltä erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Hän perehtyy argumentointiin ja syventää siihen liittyviä tietoja. Hän oppii analysoimaan ja tuottamaan erilaisia argumentatiivisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää medialukutaitoaan, jolloin hän pystyy analysoimaan ja tulkitsemaan erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yhteiskuntaan
- osaa niin kirjoittajana kuin puhujanakin perustella monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioida vaikuttamispyrkimyksiä ja tekstin luotettavuutta
- osaa tarkastella kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja myös eettisistä lähtökohdista.

Keskeiset sisällöt

- suora ja epäsuora vaikuttaminen: esimerkiksi suostuttelu, ohjailu, manipulointi; mainonta, propaganda; ironia, satiiri, parodia

- vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, graafisia ja sähköisiä tekstejä: mielipide, kolumni, pakina, arvostelu, pääkirjoitus, kommentti, mainos
- argumentointitavat ja retoriset keinot
- kantaa ottavia puheenvuoroja, keskusteluja ja väittelyitä
- tietoisesti vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta ja muita kantaa ottavia tekstejä
- tekstien ideologisuus, lähdekritiikki ja mediakritiikki
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka

4. Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon kontekstin merkityksen tulkinnassa ja tekstin tuottamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan niin fiktiivisiä tekstejä kuin asiatekstejäkin niiden kulttuurikontekstissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tyylin elementtejä ja niiden vaikutusta tekstin kokonaisuuteen
- pystyy itsenäiseen kirjoitusprosessiin aiheen ja näkökulman valinnasta, aineiston koonnista ja järjestelystä tekstin muokkaamisen ja tyylin hionnan kautta oman pohdiskelevan tekstin laadintaan
- kehittää omaa ilmaisutapaansa ja kirjallista tyyliään.

Keskeiset sisällöt

- eri aikakausia ja tyyliä edustavia kaunokirjallisia ja muita tekstejä erityisesti kulttuurisen kontekstin näkökulmasta
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- tyylin aineksien, kuten sananvalinnan, sävyn, kielen kuvallisuuden, rytmin ja lauserakenteen vaikutus tekstiin
- oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, itse valitusta näkökulmasta laadittu pohdiskeleva teksti
- oman tyylin hiontaa ja huoltoa

5. Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI5)

Opiskelija muodostaa kokonaiskuvan suomen kielen, suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan suomen kielen kehityksen vaiheita ja ymmärtää eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen
- arvostaa nyky-Suomen monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä ja ymmärtää äidinkielen merkityksen jokaiselle ihmiselle

- tuntee suomalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta, kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana.

Keskeiset sisällöt

- teksti suullisessa ja kirjallisessa traditiossa: kansanrunoudesta kirjallisuuteen, kirjoitetusta kulttuurista nykyviestintään
- suomen kielen muotoutuminen ja muuttuminen kansainvälisessä ympäristössä; kielenohjailun periaatteet opiskelijan kielenkäytön näkökulmasta
- kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa
- suomalaista kaunokirjallisuutta aika- ja kulttuurikontekstissaan, keskeisiä teoksia ja teemoja
- kirjallisia ja suullisia tuotoksia kurssin teemoihin liittyvistä aiheista

Syventävät kurssit

6. Tekstitaitojen syventäminen (ÄI6)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti ja kriittisesti erilaisia tekstejä
- varmentaa taitoaan kirjoittaa sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä.

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita:

- tekstityypit ja tekstilajit
- tekstianalyysi ja siinä tarvittavat käsitteet
- tekstin rakentaminen: ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja ulkoasun viimeistely
- kielenhuoltoa

7. Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekulttuurista
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmäviestintätaitojaan

- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- kielellinen ja nonverbaalinen viestintä
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat
- esiintymisjännityksen lieventäminen
- esiintymis- ja ryhmäviestintätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista puhekuulttuuria

8. Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI8)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja niiden tulkinnasta syvenee, ja hänen taitonsa lukea tekstejä kehittyy. Hän osaa jäsentää ja arvioida viestintäympäristöään sekä omia taitojaan puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana, lukijana ja median käyttäjänä niin, että hänen viestijäkuvansa tarkentuu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tekstikäsitystään
- oppii tarkastelemaan monenlaisia tekstejä entistä tietoisempana tulkintaansa ohjaavista seikoista
- ymmärtää tekstin merkityskokonaisuutena ja tarkastelee sen piirteitä tavoitteen sekä viestintätilanteen ja -välineen kannalta
- oppii tarkastelemaan kielenkäyttöään, lukemistapojaan ja viestintäänsä entistä tietoisemmin
- tottuu huoltamaan tuottamiensa tekstien kieliasua
- syventää tietojään ryhmäviestinnästä: hän kehittää ja oppii arvioimaan omia osallistumistapojaan ryhmän vuorovaikutuksen ja ilmapiirin sekä ryhmätyön tai keskustelun tuloksellisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tulkintaa ja tuottamista ohjaavia perustekijöitä kuten tavoite, vastaanottaja, tekstilaji ja tekstityyppi
- viestintätilanteen ja -välineen vaikutus tekstiin
- tekstikäsitteen syventäminen, esimerkiksi puhutut ja kirjoitetut tekstit, mediatekstit, sähköiset ja graafiset tekstit, asia- ja kaunokirjalliset tekstit sekä julkiset ja yksityiset tekstit
- erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua: ymmärrettävyys, havainnollisuus ja eheys
- tekstien referointi ja kommentointi
- omien viestintätietojen, -taitojen, -asenteiden ja -motivaation arviointi lukio-opiskelun näkökulmasta
- vuorovaikutustaidot ryhmässä

9. Kirjoittaminen ja nykykulttuuri (ÄI9)

Opiskelija perehtyy kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee, ajattelutaitonsa kehittyy ja kirjallinen ilmaisunsa kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia kielen, kirjallisuuden ja viestinnän teemoja
- oppii arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia tekstejä eettisin ja esteettisin perustein ja näkemään niiden merkityksen osana yhteiskunnallista keskustelua
- löytää nykykirjallisuudesta itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- osoittaa kypsyttä oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä.

Keskeiset sisällöt

- nykykirjallisuutta ja sen ilmiöitä
- suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja ajankohtaisista kieltä ja kulttuuria käsittelevistä aiheista
- mediatekstien ajankohtaisaiheiden, ilmaisukeinojen ja vaikutusten tarkastelua
- osallistumista lukija- ja kirjoittajayhteisöön

5.3.2 Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi äidinkielenä

Äidinkieli toimii oppimisen perustana ja sen kautta ihminen jäsentää todellisuuttaan ja kommunikoi muiden ihmisten kanssa. Äidinkieli vahvistaa yksilöllistä ja kulttuurista identiteettiä sekä kehittää ajattelua, luovuutta ja eettistä tietoisuutta.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on elämänhallinta-aine sekä keskeinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Oppiaine saa sisältöjä lähinnä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän avulla omaksutaan uusia käsitteitä ja opitaan näkemään asioiden välisiä yhteyksiä, ajattelemaan loogisesti, pohtimaan sekä tarkastelemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan tietoa kriittisesti. Kirjallisuuden ja kuvallisten viestintävälineiden avulla opitaan uusia asioita länsimaisen kulttuuriperinteen ohella myös muista kulttuureista. Kirjallisuuden opetus edistää myös persoonallisuuden kehitystä. Oppiminen ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa pyritään eri tieto- ja taitoalueiden toiminnalliseen integroimiseen. Näin toimitaan myös yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa.

Oppiaine pohjautuu laajaan tekstikäsitteeseen, mikä tarkoittaa, että tekstit voivat pohjautua faktaan tai fiktion, olla käsinkirjoitettuja, painettuja, graafisia tai sähköisiä.

Tähän laajaan tekstikäsitteeseen sisältyy siis puhutun ja kirjoitetun tekstin ohella myös mediatekstejä, ääntä ja kuvia sekä näiden yhdistelmiä.

Äidinkielen hallitseminen sekä suullisesti että kirjallisesti on oppimisen ja aktiivisen yhteiskunnallisen osallistumisen edellytys. Siksi on tärkeää, että koulu tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia kielen kehittämiseksi niin oppiaineessa äidinkieli ja kirjallisuus kuin myös muissa oppiaineissa.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- syventää kieltä, kirjallisuutta ja viestintää koskevia perustietojaan sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää ilmaisuaan sekä puheessa että kirjoituksessa
- osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä
- oppii kirjoitetun kielen normeja ja ymmärtää kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja arvioida tiedon luotettavuutta
- rakentaa kirjallisuuden tuntemustaan ja sen avulla ajatteluaan ja mielikuvitustaan sekä maailmankuvaansa
- nauttii kulttuurin ja taiteen moninaisuudesta
- kasvaa suvaitsevaisesti eri kieltä puhuvia kohtaan.

Pakolliset kurssit

1. Äidinkielen ja kirjallisuuden perusteet (mo1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy itseensä luottavaksi viestijäksi ja puhujaksi
- oppii tuntemaan kirjakielen ja puhekielen välisen eron
- tottuu tarkastelemaan kielenkäyttöään
- luo henkilökohtaisen suhteen kirjallisuuteen.

Keskeiset sisällöt

- ryhmä- ja parityöskentelytaidot
- puheenvuoron muodostamista ryhmäkeskustelussa
- puhe- ja kirjakielen ilmaisutapojen erot
- oman tekstin tuottaminen: aloitus, päättäminen, kappalejako
- ruotsin kielen lauserakenteiden perusteiden tarkastelua
- pienen ja ison alkukirjaimen käyttämistä, yhdyssanojen kirjoittamista
- lyhyitä kaunokirjallisia tekstejä omien lukukokemusten näkökulmasta

2. Tekstien rakenteita ja -sisältöjä (mo2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ilmaisemaan ja perustelemaan mielipiteensä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittyy tekstin tuottajana
- syventää taitoaan lukea erilaisia tekstejä
- syventää kielen rakenteen ja muodon tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- keskustelun harjoittelua sekä keskustelun ohjaamista tiettyä tavoitetta kohti
- erilaisten tekstien, myös mediatekstien kuten uutisten, yleisönosaston kirjoitusten, pääkirjoitusten ja artikkelien erittelyä
- faktatekstien ja keskusteluartikkelien laatimista, muokkaamista ja viimeistelyä
- kaunokirjallisuuden eri tyyllilajien tunnistamista: esimerkiksi lyriikkaa, romaaneja, novelleja ja kertomuksia

3. Tekstien analysointi ja tulkinta (mo3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää vuorovaikutustaitojaan keskustelutilanteissa ja omia näkemyksiä ilmaistessaan
- löytää keskeisen sisällön erilaisista teksteistä
- tottuu muokkaamaan omia tekstejään
- tutkii lauseita ja virkkeitä tarkoituksenmukaisten asiayhteyksien osina
- oppii tuntemaan eri tyyllilajeja.

Keskeiset sisällöt

- keskusteluja TV-sarjojen, teatterin ja elokuvien pohjalta
- referaatteja ja tiivistelmiä faktateksteistä
- kirjallisuusarvosteluja
- lauseenjäseniä, pää- ja sivulauseita
- kirjallisuusanalyysin peruskäsitteitä: teema, juoni, henkilö, aika ja paikka
- kaunokirjallisen tekstin lyhyt analyysi
- kirjallisuuden eri tyyllilajeja, esimerkiksi salapoliisiromaaneja, tieteiskirjallisuutta, elämänkertoja sekä romaaneja, jotka käsittelevät ihmisten välisiä suhteita

4. Ruotsin kieli ja kirjallisuus (mo4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää viestintätietojaan ja -taitojaan
- tutustuu ruotsin kielen ominaispiirteisiin, vaihtelun ja kehitykseen
- motivoituu tarkastelemaan omia tekstejään
- oppii etsimään tietoa eri lähteistä
- tutustuu suomalaiseen, pohjoismaiseen ja muiden maiden kirjallisuuteen.

Keskeiset sisällöt

- perustietoja ruotsin kielestä, sen suhteesta muihin pohjoismaisiin kieliin sekä muihin kieliin
- keskeisiin Suomen, Pohjoismaiden ja muiden maiden kaunokirjallisiin teoksiin tutustumista
- keskustelua ja kirjoitusharjoituksia valinnaisten romaanien pohjalta
- omien tekstien muokkaamista tekstin tarkoitus huomioon ottaen
- laaja kirjallinen esitys, joka pohjautuu eri tietolähteisiin

Valinnainen kurssi**5. Suullinen viestintä (mo5)***Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietoaan vuorovaikutuksesta ja suullisesta viestinnästä
- kehittää ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis-, kuuntelu- ja keskustelutaitojaan
- tuntee ja osaa eritellä tekijöitä, jotka vaikuttavat sekä puhujan että viestin uskottavuuteen.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden tyypillisiä piirteitä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- käyttäytymismalleja neuvottelutilanteisiin, kokouksiin ja erilaisiin keskustelutilanteisiin
- tapoja välttää esiintymispelko

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8**Vuorovaikutustaidot**

Opiskelija

- haluaa ilmaista itseään suullisesti sekä yksin että ryhmässä ja pyrkii luomaan kontaktin yleisöön
- osaa kuunnella keskittyneesti ja osallistuu ongelmalähtöiseen keskusteluun; kykenee osallistuvaan ja analyttiseen vuoropuheluun
- arvostaa muita puhujia, hyväksyy erilaisia mielipiteitä ja kykenee osallistumaan keskusteluun rakentavasti, esimerkiksi esittämällä kysymyksiä, tekemällä ehdotuksia ja perustelemalla näkemyksiään
- tietää puhe- ja kirjakielen keskeisimmät erot, on tietoinen yksilöllisen kielen mahdollisuuksista ja rajoituksista sekä kykenee mukauttamaan kielenkäyttöään tilanteen ja viestintävälineen edellyttämällä tavalla
- ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; osaa myös antaa rakentavaa palautetta muille ja kykenee työskentelemään sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja käyttäminen

Opiskelija

- osaa käydä vuoropuhelua sekä fiktiivisten että asiatekstien ollessa kyseessä: esittää kysymyksiä tekstistä, kommentoi, perustelee, tulkitsee ja analysoi tekstejä
- osaa ilmaista lukemansa fiktiivisen tekstin herättämiä ajatuksia ja tunteita, pohtia tekstin teemaa, juonta ja henkilökuvaa sekä sen sisältöä ja suhdetta omien ajatusten ja kokemusten kanssa
- osaa käyttää joitakin keskeisiä kieli-, kirjallisuus- ja tekstianalyttisiä käsitteitä
- osaa lukea lyriikkaa ja ilmaista ajatuksia ja tunteita, joita runo herättää
- osaa toimia ja hankkia tietoa erilaisissa tekstiympäristöissä ja tuntee eri tekstilajeja ja niiden tehtävän
- ymmärtää, että tekstillä on jokin tarkoitus ja lähettäjä, jolla on ratkaiseva merkitys tekstin kielelliselle ulkoasulle, muodolle ja sisällölle
- lukee ja ymmärtää erilaisia tekstejä, myös mediatekstejä, sekä käyttää toimivia lukustrategioita
- osaa pohtia tekstien kuvallista ja auditiivista ilmaisua
- tunnistaa tavallisia fiktiivisiä tekstilajeja sekä erityylyisiä fakta- ja mediatekstejä, erityisesti uutisia, mainoksia ja erilaisia artikkeleita sekä kykenee suhtautumaan niihin analyttisesti ja kriittisesti
- osaa erottaa tekstistä oleellisen, tulkita tekstejä, tunnistaa arvoväittämiä, tiivistää sisältöä sekä verrata erilaisia tekstejä
- osaa käyttää kirjastoa, hakuteoksia ja tietokantoja sekä fiktiivisiä tekstejä, asiatekstejä ja suullisesti välitettyä tietoa lähteinään
- osaa poimia oleellisen tiedon eri lähteistä ja pohtia lähteiden luotettavuutta.

Erilaisten tekstien tuottaminen ja käyttäminen

Opiskelija

- tuntee suullisten ja kirjallisten tekstien laatimisen prosessin sekä osaa soveltaa kielitaitoaan tekstin tuottamisessa
- osaa kerätä riittävästi materiaalia esitystään varten sekä jäsenellä ja analysoida sitä
- osaa jäsentää suullisen esityksensä niin, että sen keskeinen aines välittyy kuulijoille ja että tekstin ajatuksenkulkua on helppo seurata
- pystyy tuottamaan monenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja asiatekstejä, esimerkiksi kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, referaatteja, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosaston kirjoituksia ja muita argumentoivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja eri viestintävälineitä
- osaa kirjoittaa suhteellisen virheettömästi, ymmärtää kielen sääntöjen merkityksen ja osaa soveltaa sääntöjä niin, että kielen rakenteet, välimerkkien käyttö ja oikeinkirjoitussäännöt ovat pääkohdittain oikein
- sanavarasto on riittävän suuri ja käyttökelpoinen, mutta puhekielenomaisia, murteellisia tai suomen kielestä välittyneitä ilmauksia saattaa esiintyä
- tekee havaintoja itsestään lukijana, puhujana ja kirjoittajana
- osaa soveltaa tietojaan kielestä ja puhutun ja kirjoitetun kielen eroista niin, että omien tekstien sanavalinnat, tyyli ja rakenteet ovat tarkoituksenmukaisia.

Kieli, kirjallisuus ja kulttuuri

Opiskelija

- on saavuttanut sellaisen lukutaidon, että kykenee lukemaan kokonaisteoksia
- löytää itseään kiinnostavaa kirjallisuutta ja saa tietoa kauno- ja/tai tietokirjallisuudesta sekä eri viestintävälineiden välityksellä
- tuntee ruotsin kielen tärkeimmät erityispiirteet ja pystyy tietyissä määrin vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin, erityisesti suomen kieleen, pohjoismaisiin kieliin ja niihin vieraisiin kieliin, joita hän opiskelee
- tuntee sanaluokkajaon, taivutusjärjestelmän ja lauseenjäsennyksen sekä sanajärjestyksen periaatteet sekä osaa tehdä kielellisiä kokeiluja
- osaa kuvata itseään lukijana ja perustella kirjallisuusvalintojaan; on lukenut ainakin ne kokonaisteokset, jotka luokka on valinnut yhteisesti luettaviksi
- on lukenut suomalaista, ruotsalaista, pohjoismaista ja muuta ulkomaista kaunokirjallisuutta kuten runoja, satuja, kertomuksia, novelleja, sarjajulkaisuja, otteita näytelmistä, pohjoismaisia myyttejä ja satuja sekä suomenruotsalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia
- tuntee kaunokirjallisuuden pääläjit, muutamia keskeisiä tyyliuuntauksia, jonkin verran klassisia teoksia ja muutamia keskeisiä suomalaisen, pohjoismaisen ja maailmankirjallisuuden perusteoksia
- osaa pohtia asioita kirjallisuutta, teatteria ja elokuvaa koskien ja jakaa kokemuksensa muiden kanssa
- osaa tulkita ja tarkastella eri viestimien välittämää tietoa
- tuntee jonkin verran ruotsin kielen vaihtelua ja kehitystä; tietää kielen olevan jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä kulttuuri-ilmiö, joka on riippuvainen kielenkäyttäjistä sekä maantieteellisistä, sosiaalisista, poliittisista ja historiallisista tekijöistä
- kykenee oppimansa perusteella ymmärtämään ja pohtimaan äidinkielen tehtävää ja merkitystä muihin kieliin verrattuna monikulttuurisessa kieliyhteisössä
- näkee Suomessa puhuttavan ruotsin osana pohjoismaista kieliyhteisöä ja pohtii sitä myös maailmanlaajuisesta näkökulmasta; ymmärtää kielen ja äidinkielen merkityksen ihmiselle.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä
- oivaltaa kielen, kirjallisuuden ja oppimisen välisen yhteyden ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä lukiessaan, kirjoittaessaan, puhuessaan ja kuunnelllessaan
- käyttää kirjallisuutta ja kuvallisia viestintävälineitä hyödykseen ilon ja tiedon lähteinä sekä pohtii niitä
- kehittää mielikuvitustaan ja oppimishaluaan omaksumalla kaunokirjallisuutta eri muodoissa, eri aikakausilta ja eri kulttuureista
- syventää tietojaan laajan tekstikäsitteiden mukaisesti; osaa analysoida ja tulkita erilaisia tekstejä
- oppii kirjallisuus- ja viestintätaitojensa avulla ymmärtämään tekstin ja kontekstin välistä suhdetta ja perehtyy erilaisten tekstien ja viestintävälineiden avulla

demokraattisiin, humanistisiin ja eettisiin arvoihin, mutta tulee myös tietoiseksi tuhoavista voimista, joihin on reagoitava

- syventää sekä suullisia että kirjallisia viestintävalmiuksiaan
- syventää ja tarkentaa kielenkäyttöään, jolloin kielestä tulee monipuolisempaa ja viestinnän tavoitteet saavutetaan
- sopeuttaa kielensä eri tilanteiden vaatimuksiin, sekä yksityisesti että julkisesti
- tulee yhä varmemmaksi kirjoitetun ja puhutun kielen sääntöjen hallitsemisessa ja ymmärtää kielenhuollon yhteiskunnallisen ja yksilöllisen merkityksen
- tiedostaa tekstin muotokieltä ja retorisia keinoja ja kykenee analysoimaan ja arvioimaan tekstin argumentaatiota sekä hyödyntämään kieltä vaikuttamiskeinona
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa tarkoituksenmukaisesti opinnoissaan sekä etsiä tietoa eri lähteistä, muokata, pohtia ja arvioida saamaansa tietoa
- nauttii monipuolisesti kulttuurista ja taiteesta

Arviointi

Äidinkieli ja kirjallisuuden -kurssien arvioinnin tulee kohdistua oppiaineen kaikkiin osa-alueisiin. Kurssiarvosanaan sisältyvät kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä osallistumisaktiivisuus. Palautteen saaminen sekä opettajalta että koko ryhmältä on tärkeää opiskelijan puhe- ja kirjoitusvalmiuksien kehittämisessä. Opiskelijalle tulee myös tarjota tilaisuuksia itsearviointiin, joka voi tukea opiskelijan positiivista ja realistista kuvaa itsestään puhujana, lukijana tai kirjoittajana. Itsearvioinnin pohjana on opiskelijan saama tieto kurssien tavoitteista ja sisällöistä, jolloin hän pystyy seuraamaan omaa edistymistään.

Pakolliset kurssit

Kurssit rakentuvat aineen sisäistä integraatiota noudattaen ja ne muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia. Kaikilla kursseilla syvennetään kieli- ja kirjallisuustietoutta, kehitetään suullisia ja kirjallisia viestintävalmiuksia sekä luetaan runsaasti mielikuvitus- ja asiatekstejä. Opiskelijan suoritettua kaikki pakolliset kurssit, hänelle on kehittynyt syväallinen tietoisuus kielestä ja hyvä kielitaito. Opiskelija on myös saanut paljon tietoa kirjallisista perinteistä ja eri tyylilajeista tarkoituksenmukaisissa yhteyksissä sekä syventänyt taitojaan analysoida ja tuottaa eri tekstityylejä sekä pohtia niiden sisältöä ja tehtävää yhteiskunnassa.

1. Tekstien maailma (MO1)

Kurssi esittelee äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineena, jossa kieli, viestintä, kaunokirjalliset tekstit sekä asiatekstit sijoitetaan teoreettiseen viitekehykseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mitä laaja tekstikäsitys tarkoittaa
- syventää tietoisuuttaan eri tekstilajeista
- tietää eri tapoja lukea, analysoida, tulkita ja tuottaa tekstejä
- oppii valitsemaan kielenkäyttönsä tyylin tilanteen edellyttämällä tavalla
- oppii tulkitsemaan kertovia tekstejä
- oppii perusteet omien tuotosten suhteuttamisesta muiden kirjoittamiin teksteihin
- osallistuu rakentavasti ryhmäkeskusteluun.

Keskeiset sisällöt

- puhe- ja kirjakielen erot sekä eri tyyllitasot
- eri tekstilajeja ja niiden tehtävä yhteiskunnassa
- oman lukemisen pohdintaa
- kirjallisten tyyllilajien historiaan tutustumista, etenkin novelli ja muunlainen lyhytproosa
- kaunokirjallisen tekstin analysointitapoja
- aineistopohjaisen kirjoittamisen perusteet
- ryhmäviestinnän perusteet

2. Kertomakirjallisuus ja mediatekstit (MO2)

Kurssin painopiste on erilaisten tekstien laatimisessa tavoitteellisen viestinnän apukeinona.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hyödyntämään retoriikan pääperiaatteita
- tuottaa erilaisia mediatekstejä
- oppii muokkaamaan ja analysoimaan pitkäköjä kertovia tekstejä
- suunnittelee, esittää ja arvioi suullisen esityksen.

Keskeiset sisällöt

- retoriikan pääperiaatteita suullisten ja kirjallisten tekstien jäsentelyn tukemiseksi
- sanomalehtitekstejä sekä muita mediatekstejä
- kuva- ja elokuva-analyysi
- lähdekritiikki
- kielen rakenteiden erittelyä
- romaani kirjallisuuden tyyllilajina
- faktan ja fiktion erojen tarkastelua dokumenttiromaanin ja populaarikulttuurin pohjalta
- kirjallisuusarvosteluja

3. Tekstit, kulttuuri ja identiteetti (MO3)

Kurssilla käsitellään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä suomenruotsalaisesta näkökulmasta. Kurssilla keskustellaan myös suomenruotsalaisesta kirjallisuudesta suhteessa ympäröivään maailmaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ilmaisemaan omaa identiteettiä koskevia ajatuksia, tunteita ja mielipiteitä sekä suullisesti että kirjallisesti
- ymmärtää kulttuurisen monimuotoisuuden käsitteen
- kykenee keskustelemaan suomenruotsalaisuutta käsittelevistä aiheista erilaisten painettujen ja digitaalisten lähteiden pohjalta
- kykenee keskustelemaan suomenruotsalaisten kirjailijoiden kirjoittamista teksteistä eri aikakausilta ja analysoimaan niitä
- tuntee suomenruotsalaiselle kielenkäytölle ominaiset piirteet
- tottuu huoltamaan tuottamiensa tekstien kieliasua.

Keskeiset sisällöt

- ruotsin kielen alkuperä ja nykytila Suomessa
- kaksikielisyys, murteet, slangi ja muita kielisosiologisia ilmiöitä
- kielenhuollon käsite sekä yhteiskunnallisesta että opiskelijoiden omien tuotosten näkökulmasta
- teksti-, lause- ja sanarakenteiden erittelyä
- suomenruotsalainen kirjallisuus ja kirjallisuushistoria
- valmisteltuja keskusteluja, esimerkiksi kurssin sisältöön liittyviä paneelikeskusteluja

4. Moderneja tekstejä (MO4)

Kurssilla käsitellään kirjallisuusanalyysia ja esitellään tekstianalyysin peruskäsitteet. Etupäässä tarkastellaan modernia kirjallisuutta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee eri tyylikeinoja ja osaa kommentoida tekstien, erityisesti lyyristen tekstien kuvakieltä
- oppii tulkitsemaan, analysoimaan ja hahmottelemaan tekstejä niiden kulttuurikontekstissa
- ymmärtää kirjallisuuden arvon ja tehtävän eri aikakausina sekä kirjallisuusvirtauksia modernin kirjallisuushistorian aikana.

Keskeiset sisällöt

- lyriikan analysointia: tyyli, rakenne, tulkinta
- pohdiskelevien ja analysoivien tekstien tuottaminen
- 1900- ja 2000-lukujen kirjallisuus ja ismit
- kirjallisuuskeskusteluja yleisön edessä

5. Tekstin valta (MO5)

Kurssilla käsitellään kielen välityksellä tapahtuvaa vallankäyttöä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii sekä suullisesti että kirjallisesti analysoimaan tekstin argumentointia ja arvioimaan kriittisesti mediatekstejä ja muunlaisia asiatekstejä
- tuottaa sekä suullisia että kirjallisia tehokkaasti argumentoivia tekstejä
- kehittää kykyään analysoida kaunokirjallista tekstiä lukijalähtöisesti
- oppii keskustelemaan, kuinka kirjailija käyttää kieltä, kirjoituksensa tyyliä ja sisältöä vaikuttamiskeinona
- osaa ja rohkenee ilmaista ja perustella mielipiteitään keskustelussa
- lisää tietoisuuttaan kuva- ja tekstitulvan yhteiskunnallisista ja yksilöllisistä vaikutuksista.

Keskeiset sisällöt

- argumentointianalyysi
- mediatekstien analysointia ja tekstien sisällön, kielen, tyylin ja muotoilun eri suuntien analysointia
- mainosanalyysi
- lähdekritiikki
- naisten ja miesten kielen erot
- vanhempaa ja uudempaa tendenssikirjallisuutta
- sekä käytännön tietoa että teorian tietoa suullisen keskustelun toteuttamisesta

Syventävät kurssit

6. Pohjoismaisia tekstejä (MO6)

Kurssilla käsitellään pohjoismaisten kielten ja pohjoismaisen kirjallisuuden historiaa, pohjoismaisia tekstejä, tekstejä kirjoitettuna pohjoismaisilla kielillä sekä pohjoismaista kulttuuria. Kirjallisuuden opetuksessa painotetaan näytelmäkirjallisuutta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa pohjoismaiset kielet sekä puhutussa että kirjoitetussa muodossa
- omaa perusstrategiat tullakseen ymmärretyksi Pohjoismaissa
- kykenee lukemaan ja tematisoimaan pohjoismaisilla kielillä, lähinnä tanskan ja norjan kielellä kirjoitettua mediatekstiä
- hallitsee näytelmäkirjallisuuden keskeisen sanaston
- oppii keskustelemaan näytelmäkirjallisuudesta sekä kirjoitettujen tekstien että esitettyjen näytelmien pohjalta
- tuntee lausunnan periaatteet.

Keskeiset sisällöt

- pohjoismaisten kielten yhteinen tausta
- pohjoismaisten kielten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia
- pohjoismaista kanssakäyntiä helpottavia keskustelustrategioita
- käsitellyistä teemoista Pohjoismaita koskevien omien tekstien tuottamista
- pohjoismaisen kaunokirjallisuuden tuotantoa
- näytelmien analysointia ja teatterissakäyntejä
- tekstien lukemista, dramatisointia ja hahmottamista

7. Suullinen viestintä (MO7)

Kurssi antaa opiskelijalle mahdollisuuden syventää suullisen viestinnän tietojaan ja taitojaan sekä tietoa suullisen viestinnän tärkeydestä kaikissa yhteiskunnallisissa vuorovaikutustilanteissa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksesta ja suullisesta viestinnästä
- kehittää ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis-, kuuntelu- ja keskustelutaitojaan
- tuntee ja osaa analysoida tekijöitä, jotka vaikuttavat sekä puhujan että viestin uskottavuuteen.

Keskeiset sisällöt

- viestintätilanteiden tyypillisiä piirteitä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- käyttäytymismalleja neuvottelutilanteisiin, kokouksiin ja erilaisiin keskustelutilanteisiin
- suullisen viestinnän kulttuurisidonnaisia, erityisesti suomenruotsalaisia erityispiirteitä

8. Kirjoitus- ja tekstitaitojen syventäminen (MO8)

Kurssilla syvennetään ja kehitetään valmiuksia analysoida, tulkita, pohtia sekä tuottaa erilaisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää analysoivan ja kriittisen lukemisen taitojaan
- osaa laatia sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään yhtenäisiä ja loogisia tekstejä.

Keskeiset sisällöt

Seuraavia teemoja kerrataan ja syvennetään:

- tekstilajit
- tekstianalyysi ja tekstianalyttisia käsitteitä
- tekstin rakentaminen: ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, muokkaaminen, otsikointi ja ulkoasun viimeistely
- kielen rakenne ja oikeakielisyys

9. Kirjallisuus ilon ja tiedon lähteenä (MO9)

Kurssi tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden kehittää tietojaan, mielikuvitustaan ja oppimishaluaan kaunokirjallisuuden keinoin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää luovan ajattelun taitojaan lukemisen avulla
- osaa verrata eri aikojen ja eri kulttuurien tapaa käsitellä teemoja ja aiheita sekä suhteuttaa ne omaan aikaansa ja elämäntilanteeseensa
- ymmärtää, että kirjallisuus havainnollistaa ihmiselämän ikuisia kysymyksiä
- kehittää taitojaan käyttää erilaisia kirjallisuustieteellisiä näkökulmia tekstejä tutkiessaan.

Keskeiset sisällöt

- eri aikoja ja/tai eri kulttuureja käsittelevän kirjallisuuden temaattinen lukeminen
- intertekstuaalisuus
- analyyttinen ote kirjallisuudesta kirjoitettaessa
- kirjallisuuden jäsentely ja muokkaus dramatisoinnin ja luovan kirjoittamisen avulla

5.3.3 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan. Lähtökohtana on opiskelijan toisen kielen osaamisen taso sekä kielellinen tausta ja ympäristö; hän omaksuu suomen kieltä myös muissa opinnoissaan ja opiskelutilanteiden ulkopuolella, jolloin suomen kielestä vähitellen tulee hänen käyttö- ja sivistyskielensä oman kielen rinnalla. Suomen kielen opetuksen tehtävänä on auttaa opiskelijaa tiedostamaan osaamisensa ja syventämään sitä. Opetus tukee muiden aineiden opiskelua lisäämällä sanavarastoa ja kartuttamalla kulttuuritietoutta.

Perusopetus

Aikuisten perusopetuksessa edellytetään, että maahanmuuttaja tai muu tämän oppimäärän valinnut vieraskielinen on jo kotoutumiskoulutuksessa tai muualla opiskellut tai omaksunut suomen kielen perusteet ja ainakin sellaisen arkikielen hallinnan, joka vastaa tyydyttävästi kotoutumisohjelmien suomen kielen osaamisen tavoitteita sekä sisällöllisesti suurin piirtein aiemman suomi vieraana kielenä -oppimäärän neljää ensimmäistä kurssia tai yleisen kielitutkinnon perustasoa (tasot 1–2).

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- tiedostaa ja syventää aiemmin oppimaansa tai omaksumaansa kielitaitoa
- saa sellaiset suomen kielen tiedot ja taidot, että hän tulee toimeen jokapäiväisissä viestintätilanteissa suomalaisessa yhteiskunnassa, työpaikoilla ja jatkopinnoissa
- saa tukea muiden oppiaineiden opiskeluun
- tuntee suomalaisen kulttuurin peruspiirteet oman kulttuurinsa verraten sekä jonkin verran suomalaista kaunokirjallisuutta
- osaa arvioida oman kielellisen tasonsa ja on tietoinen tarjolla olevista suomen kielen opiskelumahdollisuuksista ja materiaaleista
- omaksuu jatko-opinnoissa tarvittavia suomen kielen opiskelustrategioita.

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Suomen kielen perusteiden varmentaminen (s21)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa kielellisen tasonsa ja haluaa kehittää kielitaitoaan
- perehtyy suomalaiseen elämänmuotoon ja tapakulttuuriin
- huomaa kielen alueellisen ja sosiaalisen vaihtelun, mutta keskittyy standardikielen oppimiseen
- kertaa suomen kielen perusrakenteet ja perussanaston sekä parantaa niiden hallintaa mallien avulla
- oppii tarkastelemaan sanaston rakennetta sekä semanttisesti (aihepiireittäin) että morfologisesti: perus- ja lainasanasto, sanaston kasvu yhdyssanojen ja johdosten avulla
- harjaantuu kielen opiskelun menetelmiin ja välineisiin sekä muissa oppiaineissa tarvittaviin kielen ymmärtämistä edistäviin luku- ja ymmärtämisstrategoihin
- tutustuu kaunokirjallisuuden kielellisesti helppoihin lajeihin, kuten tarinoihin, sananparsiin, lauluteksteihin ja lyhyihin kertomuksiin
- osaa itse laatia ja esittää lyhyitä kertomuksia, pohdintoja ja viestejä.

Keskeiset sisällöt

- lyhyitä kertomuksia ja dialogeja jokapäiväisissä tilanteissa, esimerkiksi asumisesta, vaatetuksesta, aterioinnista ja liikenteestä
- nomini- ja verbiopin alkeiden kertaus: nominilausekkeiden, verbi- ja prepositiorakenteiden, kysymisen ja vastaamisen harjoittelua, puhekielen supistumat
- jokapäiväisessä elämässä tarvittavien tekstikatkelmien ja viestien, kuten opasteiden mainosten ja aikataulujen lukeminen ja hyödyntäminen sekä hinnan ja ajan ilmaiseminen
- sosiaalinen vuorovaikutus henkilökohtaisissa tapaamisissa ja asioinnissa
- erityyppisten viestien, kuten sähköpostiviestien, korttien ja kirjeiden laatiminen
- puhelin- ja kännykkäviestintää ja -kulttuuria Suomessa
- muissa oppiaineissa tarvittavia ohjeita ja käytänteitä

- edellisiin tilanteisiin ja aiheisiin liittyviä sanontoja, sananparsia, kaskuja ja runoja tai laulutekstejä

2. Luonto ja vapaa-aika, tekniikka ja ympäristö (s22)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan ja keskustelemaan tai kertomaan luonnosta ja luonnonilmiöistä, jotka kiinnostavat häntä ja ovat tärkeitä toimeentulon, virkistyksen tai ympäristön kannalta
- tutustuu omansa ja jonkin muun paikkakunnan nähtävyyksiin ja historiaan sekä Suomen maantiedon peruspiirteisiin lähinnä matkustelun ja yleistuntemuksen näkökulmasta
- osaa keskustella säästä, vapaa-ajan vietostaan ja suunnitelmistaan sekä kuunnella ja lukea muiden ihmisten elämyksistä ja ajatuksista
- tutustuu lähemmin arkitekniikkaan ja sen vaatimiin käsitteisiin ja ohjeisiin
- pystyy keskustelemaan tavallisista hyödykkeistä ja kulutuksesta sekä pohtimaan niitä ja niiden käyttöä kirjallisissa kannanotoissa tai lyhyissä selostuksissa.

Keskeiset sisällöt

- toimeentulon ja virkistyksen kannalta tärkeää luontosanastoa ja tilanteita, kuten lihan, kalan, juuresten ja vihannesten hankkiminen, ruuan valmistaminen, suomalainen ruokakulttuuri ja ruuan säilöntä
- oman paikkakunnan ja muun Suomen nähtävyyksiä; opastuksen hyödyntäminen, kokemuksista kertominen
- sää, elinkeinoja ja vapaa-ajan vietto
- katkelmia makailuoppaista ja matkakertomuksista tai muita luontokuvauksia esimerkiksi runon muodossa
- kodin ja arjen muun tekniikan ohjeita ja keskeistä sanastoa
- kulutus, jätehuolto ja luonnonsuojelu
- suomen kielen nominirakenteiden syventämistä: monikko, pronominiin ja lukusanojen taiputus ja käyttöä, adjektiivien ja tavallisten adverbien vertailumuodot

3. Suomen työelämän ja julkisen elämän käytänteitä (s23)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- selviää rutiiniasioista suomeksi julkisissa palveluissa ja työelämässä
- oppii kuuntelemaan, lukemaan ja ymmärtämään liikenteessä, virastoissa ja työssä annettavia pitempiäkin ohjeita ja neuvoja
- tutustuu kotiin tulevaan sekä liikenteessä, mediassa ja työpaikalla esiintyvään mainontaan, asumiseen liittyviin tiedotteisiin ja ohjeisiin, esimerkiksi taloyhtiön sääntöihin, sekä kodin tekniikan opasteksteihin ja osaa hyödyntää niitä
- osaa lukea työelämään ja julkisiin palveluihin liittyvää informaatiota

- pystyy auttavasti lukemaan edellisiin tilanteisiin liittyviä kaunokirjallisiakin kertomuksia tai uutisia taikka katselemaan videoesittelyjä sekä osaa kertoa tai keskustella niistä omiin kokemuksiin viitaten sekä suullisesti että kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt

- julkisia palvelutilanteita, esimerkiksi postissa, muissa toimistoissa ja kouluissa; työelämän rutiiniasioita ja -tuokioita opiskelijoiden tarpeiden ja toivomusten mukaan
- liikenne- ja palveluoppaista erityyppisiä tekstejä ja taulukoita, virastojen esitteitä, oppaita ja www-sivuja
- lyhyitä sanomalehti uutisia ja ilmoituksia
- työhön ja kanssakäymiseen liittyviä helpohkoja kaunokirjallisia kertomuksia, pakinoita sekä radion ja television ohjelmia ja video- tai elokuvanäytteitä
- verbiopin hallinnan laajentaminen: lisää tempuksia, imperatiivi- ja modaalirakenteita, passiivin muodostus ja käyttö, infinitiivirakenteet ja partisiipit

4. Suomalainen kulttuuri ja yhteiskuntaelämä (s24)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii vuodenvuorokiertoon liittyvää sanastoa sekä tutustuu suomalaisiin uskomuksiin ja juhlaperinteisiin
- tutustuu johonkin maailmankirjallisuuden ja suomalaisen kirjallisuuden keskeiseen kirjailijaan tai teokseen sekä oppii ainakin jollakin tasolla referoimaan ja analysoimaan tekstin sisältöä
- perehtyy Suomen yhteiskuntaan ja politiikkaan sen verran, että hän pystyy seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia ja tarvittaessa sanomaan mielipiteensä niistä
- tutustuu valinnaisesti suomalaiseen kuvataiteeseen, musiikkiin, muotoiluun tai urheiluun esimerkkien kautta ja osaa ryhmän tai keskustelukumppanin tukemana keskustella niistä
- oppii jäsentämään, kirjoittamaan ja esittämään yksinkertaisia asiatekstejä, myös fiktiivistä tekstiä, kuten pieniä kertomuksia tai pakinoita.

Keskeiset sisällöt

- esiintyminen ja seurustelua juhlissa ja tilaisuuksissa
- radion ja television ohjelmatarjontaa
- sanomalehtiartikkeleita tai kuvallisia tallenteita ajankohtaisista asioista
- teksteissä esiintyviä suomen kielen vaativahkoja rakenteita: infinitiivit, partisiipit ja lauseenvastikkeita
- kaunokirjallisen analyysin alkeet
- omien tekstien suunnittelu ja työstäminen
- orientoivaa kirjasto-, kirjallisuus- ja kulttuuritietoutta
- suomalainen urheilu- ja muu yhdistystoiminta

5. Kielen taitoa ja taidetta (s25)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää perustietojaan kirjallisuudesta ja sen eri lajeista
- kykenee aiempaa syvällisemmin analysoimaan erilaisia tekstejä ja käyttämään niitä
- osaa ilmaista itseään sekä käyttää puheenvuoroja ja esiintyä suomeksi
- osaa hyödyntää median ja ympäristön kulttuuritarjontaa sekä kertoa ja keskustella siitä
- tiedostaa suomen kielen rakenteen ja sanaston ominaispiirteitä sekä avainsanojen merkityseroja omaansa tai muihin kieliin verraten
- oppii korjaamaan ja parantamaan omia tekstejään kielioppaiden, sanakirjojen, neuvonnan ja tietokoneohjelmien avulla.

Keskeiset sisällöt

- maailmankirjallisuuden ja Suomen kirjallisuuden keskeisiä nimiä, hahmoja ja teoksia; näytteitä myös opiskelijoiden toivomusten mukaan
- kaunokirjallisen analyysin perusteet
- esiintyminen ja vuorovaikutus
- suomen kielen sanaston, puhekielen vaihtelun ja rakenteiden erityispiirteitä
- kielenhuoltoa ja oikeakielisyyttä; kielenkäyttäjän apuneuvoja

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Päätöarvioinnissa otetaan aikuisten vieraskielisten opiskelijoiden osalta huomioon sekä heidän lähtökielensä ja -kulttuurinsa että heidän aikaisempi koulutuksensa. Saadakseen hyvän arvosanan (8) heidän on keskimäärin yllettävä opetussuunnitelman perusteiden liitteenä olevan taitotasoaiteikon tasoille B.1.1–B.1.2, mutta heidän osaamisensa voi vaihdella osa-alueittain. Tämä taso (ks. päätöarvioinnin kriteerit) vastaa suurin piirtein yleisten kielitutkintojen keskitasoa (tasot 3–4).

Liitetaulukossa mainittujen kriteerien lisäksi opiskelijan on osoitettava, että hän

- tuntee yhteiskunnan, kulttuurin ja toimintatavat tarpeeksi hyvin tullakseen toimeen henkilökohtaisissa kontakteissa, palvelutilanteissa ja työelämässä
- arvostaa kaksi- tai monikielisyyttä sekä pystyy suhteuttamaan suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan arvot omaan taustakulttuuriinsa
- pystyy käyttämään tiedonhankintavälineitä ja opiskelustrategioita.

Lukiokoulutus

Aikuisten lukiokoulutuksen suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt rakentuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa sellaisen suomen kielen taidon, että hän voi opiskella täysipainoisesti lukion oppiaineita ja että hänen on mahdollista jatkaa opintojaan sekä selviytyä työelämässä suomen kielellä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomen kielen opetus vahvistaa opiskelijan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisuudelle.

Aikuisilla vieraskielisillä opiskelijoilla saattaa olla huomattavasti heterogeenisempi suomen kielen taito kuin nuorilla. Heidän elämän- ja sivistyshistoriansa voi vaihdella paljon iästä ja kulttuuriperinteestä johtuen. Toiset ovat omaksuneet melko hyvän suomen kielen taidon sekä ympäristön että perusopetuksen ansiosta, toiset taas aloittavat lukio-opinnot käytyään vain jonkin peruskurssin tai osallistuttuaan valmistavaan opetukseen. Kaikki eivät myöskään opiskele kaikkia aineita suomeksi. Opettajan on alussa perehdyttävä opiskelijoiden kielitaustaan ja lähtötasoon sekä tarvittaessa opastettava heitä täydentämään perustietojaan ja taitojaan.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun viestintätilanteissa
- hallitsee suomen kielen perusrakenteet kielen eri tasoilla (fonologiasta syntaksiin) sekä oikeinkirjoituksen perusasiat ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verraten
- kykenee hyödyntämään erilaisia tekstejä, hänen kokemuksensa tekstilajeista laajenevat ja hän oppii tietoyhteiskunnassa tarvittavaa kriittistä tulkinta- ja arviointitaitoa
- parantaa taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä
- tottuu työskennellessään käyttämään sanakirjoja ja kielenoppaita
- perehtyy yhdessä muiden aineiden opiskelun kanssa suomalaiseen yhteiskuntaan, kulttuuriin ja kirjallisuuteen, jolloin hän tutustuu joihinkin suomalaisiin kirjailijoihin ja heidän teoksiinsa
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan, ja hänen tietonsa puhutun ja kirjoitetun kielen peruseroista ja työnjaosta laajenevat
- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja pohtimaan kaksi tai monikielisyystään
- arvioimaan edistymistään ja haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa.

Arviointi

Kielten taitotasoasteikon (liite 1) taso B2.2 (toimiva itsenäinen kielitaito) kuvaa pääpiirtein suomi toisena kielenä -opiskelijan hyvää osaamista lukion päättövaiheessa. Opiskelijan kielitaitoprofiilin tärkeimmät alueet ovat kuunteleminen ja luetun ymmärtäminen, joissa hyvän osaajan taito ylittää B2.2-tasolle. Kirjoittamisen alueella B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) riittää hyvään osaamiseen. Toisilla opiskelijoilla suullinen kielitaito voi ylittää kirjallisen, mutta toisilla se voi jäädä sen alle, jos heillä ei ole riittävästi suomalaiskontakteja vapaa-aikana.

Opiskelijaa arvioidaan suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan, jos se on valittu hänen oppimääräkseen riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä -kursseista. Suomen kielen oppimäärän mukaisesti suoritettujen kurssien luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana

siirtyy suomi toisena kielenä -kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä -kurssit korvaavat suomen kielen oppimäärän kurssit vain siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pääsääntöisesti pakollisten kurssien osalta edellytetään lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Pakolliset kurssit

1. Perusteet hallintaan (S21)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee lukio-opinnoissa tarvittavaa yleiskielistä esitystapaa sekä kirjallisesti että suullisesti
- tiedostaa suomen kielen perusrakenteet ja tulee varmaksi niiden hallinnassa
- pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulle ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä.

Keskeiset sisällöt

- kielitaidon kartoitus
- opiskelijan tausta ja kokemukset suomen kielestä
- kahden kulttuurin ja kielen keskellä eläminen
- lukion opiskelukulttuuri, suomen kielen opiskelutekniikka
- parihaastattelut, arkielämään ja sosiaalisiin tilanteisiin liittyvät pienet puheenvuorot
- suomen kielen keskeiset äänne- ja muoto-opilliset piirteet
- kirjoitelman laatimisen perusteet

2. Kieli käyttöön (S22)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti ja tulee tietoiseksi toimintamahdollisuuksistaan vuorovaikutustilanteissa
- oppii erottamaan eri tyylejä ja sävyjä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä
- oppii erittelemään ja hallitsemaan kielen lauserakenteita sekä ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja.

Keskeiset sisällöt

- kielenkäyttötilanteiden vaihtelu
- erilaisia kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä
- eri asiointitilanteita
- hankitun tiedon suullista ja kirjallista raportointia
- lausetason perusrakenteet ja suomen kielelle ominaiset lausetyypit kuten kieltolauseet ja yksipersonaiset ilmaukset
- sanaston keskeisiä ominaisuuksia

3. Kielellä vaikutetaan (S23)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää erityyppisiä suullisia ja kirjallisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, sekä oppii löytämään tekstin ydinajatuksen ja ottamaan kantaa niihin
- rohkaistuu muodostamaan ja ilmaisemaan mielipiteitään perustellen
- oppii tunnistamaan, miten häneen vaikutetaan
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- parantaa kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita.

Keskeiset sisällöt

- mielipidekirjoituksia ja ajankohtaisohjelmia
- asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia
- perustelemisen harjoittelusta sekä suullisesti että kirjallisesti
- kaunokirjallisuus ja media vaikuttajana
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua
- vertailumuotoja ja rektioseikkoja

4. Tekstitaidot kuntoon (S24)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen
- harjaantuu löytämään erilaisista teksteistä niiden pääajatuksen, tulkitsemaan tekstin ydinsisältöä sekä totuttautuu kirjoittamaan aineiston pohjalta.

Keskeiset sisällöt

- erilaisten tekstien merkityssuhteita ja tulkintaa
- tekstin tuottamista erilaisista aineistoista
- luovaa kirjoittamista
- referointia

5. Suomalainen kulttuuri tutuksi (S25)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, erityisesti kirjallisuuteen sekä muihin taiteisiin ja mediakulttuuriin, ja osaa vertailla suomalaista kulttuuria tuntemiinsa muihin kulttuureihin
- hyödyntää mediaa kulttuurin välittäjänä sekä saa taide-elämyksiä ja aineksia oman identiteettinsä rakentamiseen.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja
- esimerkkejä suomalaisesta kirjallisuudesta ja ainakin yksi kokonaisteos
- opintokäynti tai taide-esityksen katsominen, esimerkiksi teatterikäynti
- yhden kirjailijan ja hänen teoksensa esittely
- oman taide-elämyksen jakamista suullisesti ja kirjallisesti

Syventävät kurssit**6. Syvempi tekstin ymmärtäminen (S26)***Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hakea, yhdistellä ja tulkita tietoja ja merkityksiä erityyppisistä teksteistä ja havaintoaineistosta sekä vastata tekstien sisältöä koskeviin kysymyksiin
- pystyy tiivistämään tekstin sisältöä ja ottamaan kantaa siihen
- syventää tietojään kirjakielen perusnormeista ja soveltaa niitä
- syventää käsitystään suomalaisuudesta esimerkiksi suomalaisen kirjallisuuden avulla.

Keskeiset sisällöt

- vaativien kielen rakenteiden kertaamista
- sanavaraston kartuttamista eri aihealueilta
- suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä: rakennetehtäviä, luetun ymmärtämistä, tekstin selittämistä, kirjoitelmia
- suomalainen kaunokirjallinen teos

7. Puhekieli tarkasteluun (S27)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy suomen puhekielen ominaispiirteisiin
- oppii tunnistamaan puheesta ja kirjoituksesta puhekielisyyksiä ja pystyy vertailemaan puhe- ja yleiskieltä toisiinsa.

Keskeiset sisällöt

- suomen puhekielen kielioppia
- suomen puhekielen erityispiirteitä: assimilaatio, loppukahdennus, sana- ja lausepaino
- yleispuhekieli, murre, slangi
- puhekielen sanastoa

8. Erilaisten tekstien kirjoittamista (S28)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan
- varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin opiskelijoiden tarpeiden mukaan: asia- ja asioimiskirjoittamista, esimerkiksi hakemus, valitus tai selvitys
- pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia
- ns. luovaa kirjoittamista opiskelijoiden tarpeiden ja kiinnostuksen mukaan
- materiaalin kommentointi, analyysi ja arvostelu
- kirjoittamisen prosessiluonteisuus, prosessin eri vaiheet
- jäsentelyn sekä tekstin ulko- ja kieliasun tarkastelua ja hiontaa
- kieliopin kertausta ja kielenhuoltoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan

9. Kirjallisuus tiedon ja ilon lähteenä (S29)

Tällä kurssilla maahanmuuttajilla ja muilla vieraskielisillä on mahdollisuus perehtyä tarkemmin maailmankirjallisuuden ja suomalaisen kirjallisuuden klassikoihin mielellään niin, että lukeminen auttaa tunnistamaan hänen lähtökohtiaan ja monikulttuurista asemaansa. Samalla harjoitellaan temaattisesti sopivien kirjallisuuskatkelmien ja runojen analyysia ja käyttöä aineistopohjaisissa kirjoitelmissa. Kirjailijoita, heidän teoksiaan ja teemojaan voidaan havainnollistaa esimerkeillä muista taiteista, kuten kuvataiteesta, musiikista, teatterista ja elokuvasta. Voidaan myös lukea ja dramatisoida jokin pienenä näytelmä tai tunnettu näytelmäkohtaus.

5.3.4 Äidinkieli ja kirjallisuus, ruotsi toisena kielenä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan ruotsinkielisessä aikuisopetuksessa opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta ruotsi toisena kielen -oppimäärän mukaan. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan tilanne: hän omaksuu ruotsia myös ruotsin- tai kaksikielisessä ympäristössä ja muissa opinnoissaan, jolloin ruotsin kielestä tulee hänen toinen käyttö- ja sivistyskielensä oman kielen rinnalla.

Perusopetus

Aikuisten perusopetuksen ruotsi toisena kielenä -opetuksessa lähdetään siitä, että maahanmuuttaja tai muu tämän oppimäärän valinnut vieraskielinen jo kotoutumiskoulutuksessa tai muualla on opiskellut tai omaksunut ruotsin kielen perusteet ja ainakin sellaisen arkikielen hallinnan, joka tyydyttävästi vastaa kotoutumisohjelmien

ruotsin kielen osaamisen tavoitteita, sisällöllisesti suurin piirtein aiemman ruotsi vieraana kielenä -oppimäärän neljää ensimmäistä kurssia tai yleisen kielitutkinnon perustasoa (tasot 1–2).

Opetuksen tavoitteet

Ruotsi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- tiedostaa aiemmin oppimansa tai omaksumansa ruotsin kielen taidon sekä syventää ja monipuolistaa sitä
- saa sellaiset ruotsin kielen tiedot ja taidot, että hän tulee toimeen jokapäiväisissä viestintätilanteissa suomalaisessa yhteiskunnassa, työpaikoilla ja jatkopinnoissa
- saa kielellistä ja käsitteellistä tukea muiden oppiaineiden opiskeluun
- tuntee suomenruotsalaisen sekä jonkin verran muun pohjoismaisen kulttuurin peruspiirteitä omaansa ja suomalaiseen kulttuuriin verraten sekä jonkin verran ruotsinkielistä kaunokirjallisuutta
- osaa arvioida oman kielellisen tasonsa ja on tietoinen tarjolla olevista ruotsin kielen opiskelumahdollisuuksista ja materiaaleista
- omaksuu jatko-opinnoissa tarvittavia ruotsin kielen opiskelustrategioita.

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Ruotsin kielen perusteiden varmentaminen (r21)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa aiemmin oppimansa kielen hallinnan ja sen kehittämistarpeet
- perehtyy tarkemmin suomalaiseen elämänmuotoon ja tapakulttuuriin
- huomaa puhutun ruotsin kielen vaihtelun eri osissa Suomea ja Ruotsia, mutta keskittyy standardikielen oppimiseen
- kertaa ruotsin keskeiset nominifraasit, prepositio- ja verbirakenteet sekä parantaa niiden hallintaa mallien avulla
- oppii tarkastelemaan ruotsin sanaston rakennetta sekä semanttisesti (aihepiireittäin) että morfologisesti: perus- ja lainasanasto, sanaston kasvu yhdyssanojen ja johdosten avulla
- harjaantuu kielen opiskelun menetelmiin ja välineisiin sekä muissa oppiaineissa tarvittaviin kielen ymmärtämistä edistäviin luku- ja ymmärtämisstrategioihin
- tutustuu ruotsinkielisen kaunokirjallisuuden sanastollisesti helppoihin lajeihin, kuten tarinoihin, sananparsiin, lauluteksteihin ja lyhyihin kertomuksiin
- osaa itse laatia ja esittää lyhyitä kertomuksia, pohdintoja ja viestejä.

Keskeiset sisällöt

- lyhyitä kertomuksia ja dialogeja jokapäiväisissä tilanteissa, kuten asumisesta, vaatetuksesta, aterioinnista ja liikenteestä puheen ollen
- nomini- ja verbiopin alkeiden kertaus: nominilausekkeiden, verbi- ja prepositorakenteiden, kysymisen ja vastaamisen harjoittelua, puhekielen supistumat

- jokapäiväiseen toimeentuloon tarvittavien tekstikatkelmien ja viestien, kuten opasteiden mainosten ja aikataulujen lukeminen ja käyttäminen; hinnan ja ajan ilmaiseminen
- sosiaalinen vuorovaikutus henkilökohtaisissa tapaamisissa ja asioinnissa
- erityyppisten viestien, kuten sähköpostiviestien, korttien ja kirjeiden laatiminen
- puhelin- ja kännykkäviestintää ja -kulttuuria Suomessa
- muissa oppiaineissa tarvittavia ohjeita ja käytänteitä
- edellisiin tilanteisiin ja aiheisiin liittyviä sanontoja, sananparsia, kaskuja ja runoja tai laulutekstejä

2. Luonto ja vapaa-aika, tekniikka ja ympäristö (r22)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan ja keskustelemaan tai kertomaan luonnosta ja luonnonilmiöistä, jotka kiinnostavat häntä ja ovat tärkeitä toimeentulon, virkistyksen tai ympäristön kannalta
- tutustuu omansa ja jonkin muun paikkakunnan nähtävyyksiin ja historiaan sekä Suomen ja Skandinavian maantiedon peruspiirteisiin, lähinnä matkailun ja yleistuntemuksen näkökulmasta
- osaa keskustella säästä, vapaa-ajan vietostaan ja suunnitelmistaan sekä kuunnella ja lukea muiden ihmisten elämyksistä ja ajatuksista
- tutustuu lähemmin arkitekniikkaan ja sen vaatimiin käsitteisiin ja ohjeisiin
- pystyy keskustelemaan tavallisista hyödykkeistä ja kulutuksesta sekä pohtimaan niitä ja niiden käyttöä kirjallisissa kannanotoissa tai lyhyissä selostuksissa.

Keskeiset sisällöt

- toimeentulon ja virkistyksen kannalta tärkeää luontosanastoa ja tilanteita, kuten lihan, kalan, juuresten ja vihannesten hankkiminen, ruuan valmistaminen, suomalainen ruokakulttuuri ja ruuan säilöntä
- oman paikkakunnan ja muun Suomen, jonkin verran Ruotsinkin, kuuluisia nähtävyyksiä; opastuksen hyödyntämistä, kokemuksista kertominen ja keskusteleminen
- sää, elinkeinoja ja vapaa-ajan vietto
- katkelmia matkaoppaista ja matkakertomuksista tai muita luontokuvauksia esimerkiksi runon muodossa
- kodin ja arjen muun tekniikan ohjeita ja keskeistä sanastoa
- kulutus, jätteet ja luonnonsuojelu
- ruotsin kielen nomini- ja prepositiofraasien syventämistä: monikko, pronominiinien ja lukusanojen taiputus ja käyttöä, adjektiivien ja tavallisten adverbien vertailumuodot

3. Suomen työelämän ja julkisen elämän käytänteitä (r23)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tulee toimeen rutiiniasioissa ruotsiksi julkisissa palveluissa ja työelämässä

- oppii kuuntelemaan, lukemaan ja ymmärtämään liikenteessä, virastoissa ja työssä annettavia ohjeita ja neuvoja
- tutustuu kotiin tulevaan sekä liikenteessä, mediassa ja työpaikalla esiintyvään ruotsinkieliseen mainontaan, asumiseen liittyviin tiedotteisiin ja ohjeisiin, esimerkiksi taloyhtiön sääntöihin sekä kodin tekniikan opasteksteihin, ja osaa hyödyntää niitä
- osaa lukea työelämään ja julkiseen palveluihin liittyvää informaatiota sekä tuntee oikeudet julkisiin palveluihin ruotsiksi valtionhallinnossa ja kaksikielisillä paikkakunnilla
- pystyy auttavasti lukemaan edellisiin tilanteisiin liittyviä kaunokirjallisiakin kertomuksia sekä seuraamaan uutis- tai filmikatkelmia ja osaa kertoa tai keskustella niistä omiin kokemuksiin viitaten sekä suullisesti että kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt

- julkisia palvelutilanteita, esimerkiksi postissa, KELA:ssa ja kouluissa; työelämän rutiiniasioita ja -tuokioita opiskelijoiden tarpeiden ja toivomusten mukaan
- liikenne- ja palveluoppaiden erityyppisiä tekstejä ja taulukoita, virastojen ruotsinkielisiä esitteitä, oppaita ja www-sivuja
- lyhyitä sanomalehti uutisia ja ilmoituksia
- työhön ja kanssakäymiseen liittyviä helpohkoja kaunokirjallisia kertomuksia, pakinoita, radion ja television ohjelmatarjontaa, video- tai elokuvanäytteitä
- ruotsin verbiopin hallinnan laajentaminen: lisää tempuksia, imperatiivi- ja modaalirakenteita, ruotsin passiivikonstruktiot, infinitiivirakenteet ja partisiipit.

4. Kaksikielinen yhteiskunta, suomenruotsalaista ja pohjoismaista kulttuuria (r24)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii pohjoismaiseen vuodenkiertoon liittyvää sanastoa ja tutustuu suomalaisiin uskomuksiin ja juhlaperinteisiin
- tutustuu johonkin maailmankirjallisuuden ja pohjoismaisen kirjallisuuden keskeiseen kirjailijaan tai teokseen ja oppii ainakin jollakin tasolla referoimaan ja analysoimaan tekstin sisältöä
- perehtyy Suomen yhteiskuntaan ja politiikkaan sen verran, että hän pystyy ruotsiksi seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia ja tarvittaessa sanomaan mielipiteensä niistä
- tutustuu valinnaisesti suomalaiseen kuvataiteeseen, musiikkiin, muotoiluun tai urheiluun ruotsiksi esimerkkien kautta ja osaa ryhmän tai opastuksen avulla keskustella niistä
- oppii jäsentämään, kirjoittamaan ja esittämään yksinkertaisia asiatekstejä, halutessaan myös fiktiivistä tekstiä, kuten pieniä kertomuksia tai pakinoita.

Keskeiset sisällöt

- esiintyminen ja kanssakäyminen juhlissa ja tilaisuuksissa
- radion ja television ruotsinkielistä ohjelmatarjontaa
- joitakin sanomalehtiartikkeleita tai ohjelmavälähdyksiä ajankohtaisista asioista
- teksteissä esiintyviä ruotsin kielen vaativahkoja rakenteita: infinitiivirakenteet ja pitkät prepositioketjut, erityyppisten lauseiden sanajärjestys

- kaunokirjallisen analyysin alkeet
- omien tekstien suunnittelu ja työstäminen
- orientoivaa kirjasto-, kirjallisuus- ja kulttuuritietoutta
- Suomen kaksi- ja ruotsinkielinen yhdistystoiminta

5. Kielen taitoa ja taidetta (r25)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää perustietojaan kirjallisuudesta ja sen eri lajeista
- kykenee aiempaa syvällisemmin analysoimaan erilaisia tekstejä ja käyttämään niitä
- osaa paremmin ilmaista itseään sekä käyttää puheenvuoroja ja esiintyä suomeksi
- osaa hyödyntää median ja ympäristön kulttuuritarjontaa sekä kertoa ja keskustella siitä
- tiedostaa ruotsin kielen rakenteen ja sanaston ominaispiirteitä ja tärkeitä merkitysvivahteita omaansa tai muihin kieliin verraten
- oppii korjaamaan ja parantamaan omia tekstejään kielioppaiden, sanakirjojen, neuvonnan ja tietokoneohjelmien avulla.

Keskeiset sisällöt

- maailmankirjallisuuden, pohjoismaisen ja Suomen kirjallisuuden keskeisiä nimiä, hahmoja ja teoksia; näytteitä myös opiskelijoiden toivomusten mukaan
- kaunokirjallisen analyysin perusteet
- esiintyminen ja vuorovaikutus
- ruotsin kielen sanaston, vaihtelun ja rakenteiden erityispiirteitä
- kielenhuoltoa ja oikeakielisyyttä; kielenkäyttäjän apuneuvoja

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Päätöarvioinnissa otetaan aikuisten vieraskielisten opiskelijoiden osalta huomioon sekä heidän lähtökielensä ja -kulttuurinsa että heidän aikaisempi koulutuksensa. Saadakseen hyvän arvosanan (8) heidän on keskimäärin yllettävä opetus suunnitelman perusteiden liitteessä 1 olevan taitotasoasteikon tasolle B1.1–B1.2, mutta heidän osaamisensa voi vaihdella osa-alueittain.

Kielellisen osaamisen lisäksi vieraskielisen aikuisopiskelijan on

- puheen ja tekstien tulkinnoissa osoitettava, että hän tuntee suomalaisen yhteiskunnan ja suomenruotsalaisen kulttuurin peruspiirteitä, huomaa erot lähtökulttuuriinsa verraten ja osaa suhteuttaa suomenruotsalaisen ja oman arvomaailmansa toisiinsa
- puheessa ja kirjoituksessa osoitettava, että hän tulee hyvin toimeen jokapäiväisessä elämässä ja pystyy ottamaan huomioon ruotsinkielisten ilmaisu- ja toimintatavat
- osattava käyttää kielenopiskeluun ja kielenhuoltoon tarvittavia lähteitä sekä pystyttävä hyödyntämään kirjastojen ja tietoverkkojen ruotsinkielisiä palveluja yleissivistyksensä kehittämiseksi ja toimeentulonsa edistämiseksi.

Tavoiteltava taso (ks. päättöarvioinnin kriteerit) vastaa näin ollen suurin piirtein yleisten kielitutkintojen keskitasoa (tasot 3–4).

Lukiokoulutus

Aikuisten ruotsinkielisen lukiokoulutuksen ruotsi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on antaa äidinkieleltään vieraskielisille opiskelijoille mahdollisuus oppia paremmin ruotsin kieltä ja kehittää kielitaitoaan niin, että he selviytyvät ruotsinkielisissä ympäristöissä, opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa ruotsin kielellä. Tämä edellyttää eri oppiaineiden välistä yhteistyötä asiatietojen, suomalaisen kulttuurin ja kirjallisuuden opinnoissa sekä opiskelijoiden kieli- ja kulttuuritaustan huomioon ottamista. Yhdessä oman äidinkielen opintojen kanssa ruotsin kielen opetuksella pyritään selvittämään ja vahvistamaan opiskelijoiden identiteettiä sekä luomaan perusta toiminnalliselle kielitaidolle.

Vieraskielisillä aikuisopiskelijoilla saattaa olla vaihtelevat tiedot ja taidot ruotsin kielessä riippuen heidän syntyperästään, iästään, aiemmasta koulunkäynnistään sekä maassa oleskeluajastaan. Aikuisopiskelijoiden elämän- ja työkokemus vaikuttaa opiskelumotivaatioon ja opiskelutapaan enemmän kuin nuorilla. Saadakseen käsityksen opiskelijoiden lähtötasosta opettajan on paneuduttava huolellisesti opiskelijan kielitaustaan, opiskelijan aiempiin ruotsin kielen opintoihin sekä ruotsin kielen esiintymiseen opiskelijan kieliympäristössä.

Opetuksen tavoitteet

Ruotsi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on, että äidinkieleltään vieraskielinen aikuisopiskelija

- parantaa ja syventää ruotsin kielen tietonsa ja taitonsa niin hyväksi, että hän kykenee opiskelemaan ruotsiksi, hyödyntämään ruotsinkielistä kirjallisuutta ja tiedotusvälineiden tarjoamaa tietoa sekä luomaan ja ylläpitämään sosiaalisia kontakteja ruotsin kielellä
- oppii ilmaisemaan itseään ja rohkaistuu keskustelemaan ja argumentoimaan ruotsin kielellä koulussa, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tiedostaa tärkeimmät suomenruotsalaisen arkikielen, jopa murteellisen puhekielen ja yleiskielen erot, sekä oppii ymmärtämään selkeää ruotsinruotsia televisiossa ja radiossa
- omaksuu ruotsin äänne-, muoto-, lause- ja virkerakenteen, oppii analysoimaan kieltä sanakirjojen, kielioppien, oikeakielisyyssoppaiden tai yksilöllisen ohjauksen avulla niin, että hänen kielitaitonsa paranee ja kehittyä
- oppii lukemaan ja hyödyntämään erilaisia tekstejä eri oppiaineiden opinnoissa, ainekirjoituksessa ja erilaisissa opetukseen liittyvissä keskustelutilanteissa
- osaa lukea helppotajuista kaunokirjallisuutta ja kykenee ottamaan osaa tiedotusvälineiden välittämään tietoon, ruotsinkielisiin teatteriesityksiin, elokuviin ja muihin taidelajeihin ruotsin kielellä
- perehtyy suomalaiseen yhteiskuntaan, erityisesti Suomen ruotsinkieliseen ja kaksikieliseen kulttuuriin
- havainnoi ja arvioi omien taitojensa etenemistä sekä omaksuu positiivisen asenteen kieliä ja kielten oppimista kohtaan

- tulee yhä tietoisemmaksi omasta ja perheensä kaksi- tai monikielisydestä ja kielen merkityksestä kulttuurille ja identiteetille.

Arviointi

Saadakseen hyvää osaamista vastaavan arvosanan vieraskielisen opiskelijan tulee saavuttaa kielten taitotasoasteikon (liite 1) taso B2.2 (toimiva itsenäinen kielitaito) ruotsin kielen kuullun ymmärtämisessä ja luetun ymmärtämisessä ja taso B2.1 (itsenäisen kielitaidon perustaso) puhumisessa ja kirjoittamisessa. Suullinen kielitaito saattaa kuitenkin vaihdella riippuen opiskelijan kielikontakteista koulun ulkopuolella.

Mikäli opiskelija on valinnut ruotsi toisena kielenä -oppimäärän, tulee hänet myös arvioida kyseisen oppimäärän vaatimusten mukaisesti riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä ruotsi toisena kielenä -opetusta vai ei. Ruotsi äidinkielenä -oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysimääräisesti ruotsi toisena kielenä -kurseihin. Ruotsi toisena kielenä -kurssit korvaavat ruotsi äidinkielenä -oppimäärän kurssit vain siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pääsääntöisesti pakollisten kurssien osalta edellytetään lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

Pakolliset kurssit

1. Perusteet hallintaan (R21)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tyydyttävästi käyttämään opinnoissa tarvittavaa yleiskielistä esitystapaa sekä suullisesti että kirjallisesti
- tulee entistä tietoisemmaksi ruotsin kielen erityispiirteistä verrattaessa niitä opiskelijan omaan äidinkieleen ja mahdollisiin aiempiin koulukieliin
- rohkenee osallistua sekä opetus- että ryhmäkeskusteluihin luokassa
- oppii kirjoittamaan ja kertomaan havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan kielitaidon kartoitus
- opiskelijan tausta ja kokemukset ruotsin kielestä
- elämää eri kulttuureissa
- opiskelukulttuuri, luku- ja opiskelutekniikka
- haastatteluja ja suullisia esityksiä arkipäivän asioista ja tilanteista
- ruotsin kielen tärkeimpien äänne- ja lauserakenteiden erityispiirteiden tarkastelua opiskelijoiden puheen ja kirjallisten tuotosten perusteella
- keskustelua sosiaalisista ja kulttuurisista eroista

2. Teksti ja dialogi (R22)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- alkaa lukea enemmän ruotsinkielistä kaunokirjallisuutta
- ymmärtää ainakin selkeää ruotsinruotsia tiedotusvälineissä
- kykenee seuraamaan nopeatempoistakin keskustelua ja väittelyä
- tuntee eri tyyllilajeja
- osaa hyödyntää kirjaston ja Internetin tarjoamia palveluja
- ymmärtää jossakin muodossa eri puhetyylejä ja murteita.

Keskeiset sisällöt

- esimerkkejä kaunokirjallisuuden eri lajeista, myös runoutta, näytelmäkirjallisuutta ja elokuvia
- maailmankirjallisuuden tunnetuimpia kirjailijoita mielellään opiskelijan kieli- ja kulttuuritausta huomioon ottaen
- dialogeja ja muuta tilannesidonnaista puhetta
- ääneenlukeminen ja sujuva lukeminen
- teatteri

3. Kieli ympärillämme (R23)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee ottamaan huomioon tilanteen asettamat vaatimukset omassa kielenkäytössään ja tiedostaa kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuudet
- kykenee tekemään eron kielen eri rekisterien ja muodollisuusasteiden välillä niin puheessa kuin kirjoituksessakin
- hallitsee myös pitkäköjä virkkeitä ja huomaa, kuinka sanastoa voi rikastuttaa ja laajentaa.

Keskeiset sisällöt

- erilaisia kielenkäyttötilanteita
- asiatekstejä verrattuna kaunokirjallisiin teksteihin
- erilaisten palvelutilanteiden kieli
- kaunokirjallisia arkielämän kuvauksia, mielellään suomenruotsalaisia
- kirjallinen ja suullinen raportointi
- ruotsin aikamuodot ja tapaluokat, vaikeahkoja verbi- ja prepositiofraaseja
- adjektiivi ja adverbi

4. Suomenruotsalainen, suomalainen ja pohjoismainen kulttuuri ja identiteetti (R24)

Kurssilla keskitytään Suomen ruotsinkielisyyteen, suomenkielisyyteen ja kaksikielisyyteen maahanmuuttajan näkökulmasta opiskelijoiden aiemmat opinnot, kokemukset ja muiden oppiaineiden sisällöt huomioon ottaen. Tiedotusvälineiden

tarjoamien ohjelmien ja artikkelien avulla käsitellään myös muiden Pohjoismaiden kulttuureja ja monikielisyyttä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietämystään paikallisyhteiskunnasta sekä sen historiasta ja kulttuurista lukemisen ja haastattelujen avulla
- saa yleiskäsityksen Suomesta, Suomen ruotsalaisalueista, maan vähemmistöistä ja Pohjoismaissa tapahtuvista muuttoliikkeistä ajankohtaisten asioiden, tiedotusvälineiden, karttojen, oppaiden sekä hakuteosten kautta
- oppii ottamaan selvää asioista, pohtimaan kielen merkitystä identiteetille sekä kykenee osallistumaan yhteiskuntaelämään ja yhdistystoimintaan.

Keskeiset sisällöt

- artikkeleita, esitteitä, kotisivuja sekä kirjallisuutta paikallisyhteiskunnasta
- artikkeleita, ohjelmia ja faktatietoa Suomesta, suomalaisesta yhteiskunnasta sekä myös muista Pohjoismaista
- kuvauksia maan eri osista
- suomenruotsalaisia kirjailijoita ja heidän tuotantoonsa tutustumista, erityisesti kuvauksia elämästä ja kiinnostavista ihmisistä eri aikoina eri puolilla Suomea
- kaunokirjallinen työ ja sen jonkinmuotoinen esitys

5. Kieli ja vaikuttaminen (R25)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii lukemaan asiatekstejä ja seuraamaan erityisesti tiedotusvälineissä käytäviä julkisia keskusteluja, ymmärtää tekstin keskeisen sisällön ja erottaa tosiasiat mielipiteistä
- ymmärtää tiedotusvälineiden yhteiskunnallisen vaikutusvallan, pystyy ottamaan kantaa niiden välittämään viestiin ja rohkenee ilmaista omia mielipiteitään
- ymmärtää kaunokirjallisten tekstien päähenkilöiden maailmaa, ajatuksia ja mielipiteitä
- tulee varmemmaksi ruotsin kielen lukijaksi ja kykenee lukemaan myös pitkäköjä virkkeitä ja kappaleita sekä aikaisempia tietoja vaativia ja abstrakteja tekstejä.

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaisohjelmia ja niiden synty
- asiatekstin ja kaunokirjallisuuden analysointia
- mainonta ja ilmoituksia
- ohjelma- ja tekstitarjonnan kriittistä valitsemista, seuraamista ja arviointia
- omien mielipiteiden ilmaisua ja ajankohtaisista asioista keskustelua mielipidetekstin pohjalta pareittain ja pienryhmässä
- vaikeampia lause- ja virkerakenteita; erilaisia sivulauseita
- numeraalit, pronominit, lyhenteet ja vierassanat

Syventävät kurssit

6. Tekstien tulkinta ja tuottaminen (R26)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee analysoimaan erilaisia tekstejä sekä kommentoimaan ja tulkitsemaan niiden sisältöä
- oppii etsimään tietoa ja arvioimaan sitä sekä kykenee kohtaamaan erilaisia mielipiteitä
- oppii jäsentelemään ja tarkastelemaan kriittisesti omia tekstejään
- kiinnittää huomiota oikeakielisyyteen, viittauksiin, kielikuviin sekä kuvamateriaaliin
- oppii jossain määrin analysoimaan ja arvioimaan kuvataidetta ja runoja sekä proosatekstejä kirjoitelmien ja arvostelujen pohjana.

Keskeiset sisällöt

- ruotsin kielen erityispiirteitä sekä oikeakielisyyssymyksiä opiskelijoiden omien tuotosten pohjalta
- tekstianalyysin ja argumentoinnin menettelytapaan tutustumista
- kuvataide, runot ja kaunokirjalliset otteet kirjoitelmien laatimisen pohjana
- lainaus sekä viittaaminen teksteihin, lähteisiin ja lausumiin
- tekstin asu ja toimittaminen; painotuote ja kirjallisuushaku

7. Syvempi tekstinhallinta (R27)

Kurssilla pyritään parantamaan opiskelijoiden oikeakielisyyttä heidän kirjallisissa tuotoksissaan ja vahvistamaan heidän taitoaan lukea, tulkita, analysoida ja hyödyntää erilaisia materiaaleja kirjoitelmia laatiessaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää analyttisen ja kriittisen lukemisen taitojaan
- oppii varioimaan ja kehittämään ilmaisuaan
- oppii jäsentämään, korjaamaan ja viimeistelemään kirjoittamiaan tekstejä
- pohtii tekstin sisältöä omista kokemuksistaan ja mielipiteistään käsin sekä ilmaisee ajatuksensa selkeästi.

Keskeiset sisällöt

- erilaisia tekstejä useammilta aihealueilta kuin kurssilla 6
- sisältökysymyksiä ja tiivistelmiä
- oikeakielisyysharjoituksia, esimerkiksi muunnos- ja täydennystehtäviä sekä ilmaisun toistamista toisin sanoin
- tyyli- ja muunteluharjoituksia
- kirjallisia kypsyyskokeita ja eritasoisia testejä

8. Suullinen viestintä (R28)

Kurssin ensisijaisena tavoitteena on kehittää vierasta kieltä äidinkielenään puhuvan opiskelijan ruotsin kielen suullista viestintätaitoa niin, että hänestä tulee entistä taitavampi ja rohkeampi viestijä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee osallistumaan esitelmiin, luentoihin ja keskusteluihin ruotsin kielellä myös silloin, kun ne toteutetaan akustisesti vaativissa olosuhteissa ja kun puhe etenee nopeasti tai aihe käsittelee vaikeahkoja yhteiskunnallisia ja kulttuurisia asioita
- rohkenee osallistua keskusteluihin ja väittelyihin ruotsin kielellä sekä ilmaista näkökantansa
- kykenee valmistelemaan ja pitämään lyhyitä esityksiä ruotsin kielellä
- rohkenee ajaa kieliryhmänsä asiaa ja puolustaa kieliryhmänsä kieltä ja kulttuuria sekä muodollisissa että epämuodollisissa tilanteissa
- tietää tulkkauspalveluista sekä siitä, miten ja milloin tulkkia ja kielenkääntäjää voi käyttää apuna.

Keskeiset sisällöt

- esitelmiä ja keskusteluja luokkahuoneessa, viestimien välityksellä, sähköisten keskustelufoorumien välityksellä tai opintokäynneillä
- muistiinpano- ja kokoustekniikka
- ruotsin- ja suomenkielisten kokous-, puhe- ja keskustelutapojen vertailua muiden maiden ja kulttuurien tapoihin
- erilaisia teknisiä apuvälineitä
- virallisten kielikokeiden ja diplomien vaatimustasot ja sisältö

9. Kirjallisuus tiedon ja ilon lähteenä (R29)

Kurssilla on sama päätavoite kuin ruotsi äidinkielenä -oppimäärän kurssilla 9, mutta sitä sovelletaan opiskelijoiden kielitaitoa, lukukokemuksia ja heidän alkuperämaansa edustaman kulttuuripiirin kirjallisuutta vastaavaksi. Kurssi voi pohjautua teemoihin, jolloin etsitään ja luetaan kirjallisuutta, joka käsittelee tiettyä aihepiiriä ja edustaa tiettyä lajia. Se voi perustua kirjallisuuden dramatisointiin tai muiden taiteiden opiskeluun, kuten kuvataiteeseen, musiikkiin tai arkkitehtuuriin.

5.3.5 Äidinkieli ja kirjallisuus, muun kielen oppimäärä

Aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen saamen, romanin ja viittomakielen äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetussuunnitelma laaditaan tarvittaessa peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallituksen määräys 1/011/2004) ja lukion opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallituksen määräys 33/011/2003)

mukaan aikuisille soveltaen. Sama koskee äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääriä suomi saamenkielisille, suomi viittomakielisille ja ruotsi viittomakielisille.

5.4 Toinen kotimainen kieli

Opetussuunnitelmassa päätetään, miten muille kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijaossa annetut toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakolliset ja valinnaiset kurssit jaetaan kyseisten kielten kesken.

5.4.1 Ruotsi

Ruotsin kielen opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja. Se antaa heille ruotsin kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja sekä tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää pohjoismaista yhteiskuntaa ja kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Se auttaa opiskelijoita syventämään tietojaan kaksikielisestä Suomesta. Ruotsin kielen opetus antaa opiskelijoille valmiudet ruotsin kielen omaehtoiseen opiskeluun saattamalla heidät ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Ruotsin kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

A-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- ymmärtää henkilökohtaiseen elämään liittyvää sekä yleis- ja asiatietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista ja osaa kuvata lähipiiriään
- pystyy kirjoittamaan suppeita viestejä ja luettelomaisia kuvauksia tutuista aiheista
- tiedostaa Suomessa ja Ruotsissa puhutun ruotsin kielen keskeisiä eroavuuksia
- tuntee suomenruotsalaista, ruotsalaista ja muuta pohjoismaista kulttuuria
- toimii kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- käyttää erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja strategioita ja osaa arvioida työskentelyään ja kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin ja osaa tarvittaessa muuttaa työskentelytapojaan.

B-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa kertoa perustietoja itsestään ja lähipiiristään ja viestiä arkipäivän tavanomaisissa puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen

- ymmärtää jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä ja puhetta tilanneyhteyden tukena
- pystyy kirjoittamaan lyhyitä viestejä tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa
- ymmärtää suomenruotsalaista, ruotsalaista ja muuta pohjoismaista elämänmuotoa
- viestii ruotsinkielisen kulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille luontevalla tavalla
- käyttää erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja strategioita ja osaa arvioida työskentelyään ja kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin ja osaa tarvittaessa muuttaa työskentelytapojaan.

Äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- on tietoinen ruotsin kielen rakenteesta ja käytöstä sekä syventää tietoisuuttaan kielestä ja kielen tuntemustaan, niin että hän kykenee analysoimaan, parantamaan, kehittämään ja käyttämään kieltä vaihtelevasti sekä puheessa että kirjoituksessa
- oppii keskustelemaan luonnollisesti ja vivahteikasta ruotsin kieltä käyttäen myös muista kuin arkisista aiheista, pitämään lyhyitä esityksiä, selostamaan tapahtumia ja esittämään kertomuksia
- oppii lukemaan myös hieman pidempiä ja vaikeampia asiatekstejä ja kaunokirjallisia tekstejä, pohtimaan niiden sisältöä sekä selittämään idiomaattisten sanojen ja ilmaisujen merkityksen
- oppii kirjoittamaan hyvällä ruotsin kielellä kertomuksia ja selontekoja sekä korjaamaan ja parantamaan tuotoksiaan ohjeiden mukaan
- on halukas seuraamaan yhteiskunnan tapahtumia ja ajankohtaisia kysymyksiä sekä ruotsiksi että suomeksi joukkotiedotusvälineistä, tekemään selkoa lukemastaan ja kuulemastaan sekä ottamaan siihen kantaa
- on lukenut ruotsinkielistä kirjallisuutta ja on kiinnostunut jatkamaan lukuharrastustaan sekä osaa kertoa jotakin suomenruotsalaisuudelle ja pohjoismaalaisuudelle tyypillisestä kulttuuriperinnöstä kirjallisuudessa, kuvataiteessa ja musiikissa
- tutustuu jonkin verran myös muihin pohjoismaisiin kieliin ja pohjoismaiden nykyoloihin kielinäytteiden ja helppojen tekstien avulla.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielen osaamisen taso luokalla 9 taitotasokuvausasteikon (liite 1) mukaan:

Oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A-oppimäärä	A2.2	A2.1	A2.2	A2.1
B1-oppimäärä	A2.1	A1.3	A2.1	A1.3
ÄO-oppimäärä	B2.1	B2.1	B1.2	B1.2

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- tuntee oman ja kohdekulttuurin keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä sekä historiallisia juuria
- käyttää säännöllisesti kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja.

Jos opiskelija on opiskellut osan kursseista äidinkielenomaisen oppimäärän mukaan ja osan A-oppimäärän mukaan, arvioidaan häntä sen oppimäärän mukaan, jota enemmistö kursseista noudattaa.

Kurssit

Kurssien aiheita käsitellään oman maan ja kulttuurin ja suomenruotsalaisen ja pohjoismaisen kulttuurialueen kannalta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuudet. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita aikuisopiskelijoiden elämäkokemuksen, työelämän ja harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurkseittain. A-oppimäärään sisältyviä rakenteita ovat keskeinen verbioppi, substantiivien, adjektiivien sekä tavallisimpien pronomien ja prepositioiden käyttö sekä keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet. B-oppimäärään kuuluvat kaikkein keskeisin verbioppi, substantiivien ja adjektiivien taivutus ja keskeistä lauseoppia ja sidosrakenteita. Äidinkielenomaista oppimäärää opiskelevien opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden jo olemassa oleva kielitaidon taso.

Äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin kiinnitetään huomiota. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla aikuisen oppimiseen liittyvät erityispiirteet huomioiden. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan

käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

A-oppimäärän kursseilla 9–12 vankennetaan perusrakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät monipuolisesti jokapäiväiseen elämiseen ja asioimiseen, opiskeluun, työn hakemiseen ja työelämään Suomessa ja muissa Pohjoismaissa.

B-oppimäärän kurssit 7–8 vankentavat perusrakenteiden hallintaa ja antavat opiskelijalle mahdollisuuksia harjoitella sekä suullista että kirjallista viestintää.

A-oppimäärä

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe ja lähiympäristö (rua1)

Kurssilla aloitetaan ruotsin kieleen tutustuminen. Äänteitä, intonaatiota, sanastoa ja lauseen perusrakennetta painotetaan. Aihepiireinä ovat yksinkertaisten henkilötietojen antaminen ja itseä koskevien perustietojen kertominen. Harjoiteltava kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Rakenteita harjoitellaan alustavasti. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää, mutta myös tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen harjoittelu käynnistyvät.

2. Sosiaaliset verkostot (rua2)

Kurssin aihepiireinä ovat erilaiset sosiaaliset tilanteet perheen, suvun ja ystävien kesken. Kurssilla harjoitellaan epävirallisissa sosiaalisissa tilanteissa tarvittavaa yksinkertaista kieltä, kuten tervehdyksiä, keskustelun aloittamista, kysymistä ja vastaamista. Painopiste on puheen ymmärtämisen ja suullisen taidon lisäämisessä. Rakenteiden harjoittelemisessa keskitytään ruotsinkielisen lauseen perusidean hahmottamiseen.

3. Asioiminen ja palveluiden käyttö (rua3)

Kurssin aihepiireinä ovat palveluiden käyttö ja tarjoaminen. Esimerkiksi puhelinasiointia, neuvomista, tiedusteluja ja ostosten tekoa harjoitellaan. Edelleen painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää. Samalla harjoitellaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista. Myös lausetyyppien valikoimaa laajennetaan ja monipuolistetaan.

4. Erilaisia elinympäristöjä (rua4)

Kurssin aihepiireinä ovat asuminen erilaisissa ympäristöissä sekä luonto ja luonnonsuojelu. Puheen ymmärtämisessä ja puheilmaisuudessa tarvittavan kieliaineksen

lisäksi harjoitellaan myös suorasanaisten tekstin ymmärtämistä ja tuottamista. Rakennevalikoimaa laajennetaan.

5. Vapaa-aika ja harrastukset (rua5)

Kurssin aihepiirejä ovat harrastukset, liikunta, ajanviete ja juhlat sekä niihin liittyvät palvelut. Puhumisen, puheenymmärtämisen ja lukemisen taitojen ohella painotetaan myös kieliainesta, jota voidaan hyödyntää kirjallisessakin esityksessä, esimerkiksi aiempien tapahtumien kertomisessa.

6. Työ ja opiskelu (rua6)

Kurssilla tutustutaan keskeisimpään työhön ja työtilanteissa toimimiseen liittyvään kieleen. Aihealueita ovat esimerkiksi työpaikan hankkiminen, haastattelut, jokin ammattiala ja työyhteisö. Toisena aihepiirinä käsitellään koulutusta, opiskelua ja ammattiin valmistumista. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan myös muodollisten tilanteiden vaatimaa sanastoa ja rakenteita. Kielenkäyttötilanteissa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

7. Terveys ja hyvinvointi (rua7)

Ihminen, keho, sairaudet, terveys ja terveydenhoito sekä niihin liittyvien palveluiden käyttö ovat keskeisenä aihepiirinä tällä kurssilla. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

8. Kulttuuri ja kansainvälisyys (rua8)

Kurssilla käsitellään suomenruotsalaista ja muiden Pohjoismaiden kulttuuria, elämäntapoja ja ihmisiä sekä maiden välisiä yhteyksiä ja yhteistoimintaa henkilökohtaisella ja yhteisöllisellä tasolla. Lauseen perusrakenteen monipuolista hallintaa varmistetaan sekä suullisessa että kirjallisessa ilmaisussa.

9. Kuuntelen ja ymmärrän kuulemaani (rua9)

Kurssilla keskitytään suullisen viestinnän harjoitteluun.

10. Luen ja ymmärrän lukemaani (rua10)

Kurssilla keskitytään tekstin ymmärtämisen harjoitteluun.

11. Kielitaito käyttöön (rua11)

Kurssilla harjoitellaan ruotsin kielen käyttöä sekä suullisissa että kirjallisissa viestintätilanteissa.

12. Kielen rakenteet viestinnän selkärankana (rua12)

Kurssilla keskitytään rakenteiden ja sanaston harjoitteluun.

B1-oppimäärä

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe ja lähiympäristö (rub1)

Kurssilla aloitetaan ruotsin kieleen tutustuminen. Äänteitä, intonaatiota, sanastoa ja lauseen perusrakennetta painotetaan. Aihepiireinä ovat yksinkertaisten henkilötietojen antaminen ja itseä koskevien perustietojen kertominen. Harjoiteltava kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Rakenteita harjoitellaan alustavasti. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää, mutta myös tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen harjoittelu käynnistyvät.

2. Sosiaaliset verkostot (rub2)

Kurssin aihepiireinä ovat erilaiset sosiaaliset tilanteet perheen, suvun ja ystävien kesken. Kurssilla harjoitellaan epävirallisissa sosiaalisissa tilanteissa tarvittavaa yksinkertaista kieltä, kuten tervehdyksiä, keskustelun aloittamista, kysymistä ja vastaamista. Painopiste on puheen ymmärtämisen ja suullisen taidon lisäämisessä. Rakenteiden harjoittelemisessa keskitytään ruotsinkielisen lauseen perusidean hahmottamiseen.

3. Asioiminen ja palveluiden käyttö (rub3)

Kurssin aihepiireinä ovat palveluiden käyttö ja tarjoaminen. Esimerkiksi puhelinasiointia, neuvomista, tiedusteluja ja ostosten tekoa harjoitellaan. Edelleen painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää. Samalla harjoitellaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista. Myös lausetyyppien valikoimaa laajennetaan ja monipuolistetaan.

4. Erilaisia elinympäristöjä (rub4)

Kurssin aihepiireinä ovat asuminen erilaisissa ympäristöissä sekä luonto ja luonnonsuojelu. Puheen ymmärtämisessä ja puheilmaisuudessa tarvittavan kieliaineksen lisäksi harjoitellaan myös suorasanaisten tekstin ymmärtämistä ja tuottamista. Rakennevalikoimaa laajennetaan.

5. Vapaa-aika ja harrastukset (rub5)

Kurssin aihepiirejä ovat harrastukset, liikunta, ajanviete ja juhlat sekä niihin liittyvät palvelut. Puhumisen, puheen ymmärtämisen ja lukemisen taitojen ohella painotetaan myös kieltä, jota voidaan hyödyntää kirjallisessakin esityksessä, esimerkiksi aiempien tapahtumien kertomisessa.

6. Työ ja opiskelu (rub6)

Kurssilla tutustutaan keskeisimpään työhön ja työtilanteissa toimimiseen liittyvään kieleen. Aihealueita ovat esimerkiksi työpaikan hankkiminen, haastattelut, jokin ammattiala ja työyhteisö. Toisena aihepiirinä käsitellään koulutusta, opiskelua ja ammattiin valmistumista. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan myös muodollisten tilanteiden vaatimaa sanastoa ja rakenteita. Kielenkäyttötilanteissa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

7. Terveys ja hyvinvointi (rub7)

Ihminen, keho, sairaudet, terveys ja terveydenhoito sekä niihin liittyvien palveluiden käyttö ovat keskeisenä aihepiirinä tällä kurssilla. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

8. Kulttuuri ja kansainvälisyys (rub8)

Kurssilla käsitellään suomenruotsalaista ja muiden Pohjoismaiden kulttuuria, elämäntapoja ja ihmisiä sekä maiden välisiä yhteyksiä ja yhteistoimintaa henkilökohtaisella ja yhteisöllisellä tasolla. Varmistetaan lauseen perusrakenteen monipuolista hallintaa sekä suullisessa että kirjallisessa ilmaisussa.

Äidinkielenomainen oppimäärä

Kurssit suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijoiden kaksikielisyyden ja tarpeiden mukaan A-oppimäärän pohjalta, niin, että opiskelija voi tarvittaessa hyödyntää myös A-oppimäärän opetusta ja materiaaleja. Kursseilla 9–12 suullista ja kirjallista viestintää harjoitetaan vaativalla tasolla. Kuunnellaan esimerkiksi esitelmiä, pidetään niitä itse ja luetaan kaunokirjallisuutta. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät monipuolisesti jokapäiväiseen elämiseen ja asioimiseen, opiskeluun, työn hakemiseen ja työelämään ja kulttuuriin Suomessa ja muissa Pohjoismaissa

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe ja lähiympäristö (ruäo1)

Kurssilla syvennetään opiskelijan taitoa ilmaista itseään kurssin aihepiireistä. Harjoitettava kieliaines on tuttavallista ja epämuodollista. Suullinen vuorovaikutus painottuu, mutta kurssin aihepiireistä myös luetaan ja kirjoitetaan.

2. Sosiaaliset verkostot (ruäo2)

Kurssin aihepiireinä ovat erilaiset sosiaaliset tilanteet perheen, suvun ja ystävien ja laajemmankin yhteisön kesken. Kiinnitetään huomiota eri ikäryhmien kielenkäyttöön, erilaisten tilanteiden vaatimaan rekisteriin ja eri Pohjoismaiden erityispiirteisiin. Painopiste on suullisessa vuorovaikutuksessa.

3. Asioiminen ja palveluiden käyttö (ruäo3)

Kurssin aihepiireinä ovat palveluiden käyttö ja tarjoaminen. Harjoitellaan vaativahkolla tasolla esimerkiksi puhelinasiointia, neuvomista, tiedusteluja ja ostosten tekoa. Edelleen painotetaan erilaisten puhujien puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää, joskin myös tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista harjoitetaan.

4. Erilaisia elinympäristöjä (ruäo4)

Kurssin aihepiireinä ovat asuminen erilaisissa ympäristöissä sekä luonto ja luonnonsuojelu. Aiheita käsitellään monipuolisesti ottaen huomioon kielenkäytön eri alueet.

5. Vapaa-aika ja harrastukset (ruäo5)

Kurssin aihepiirejä ovat harrastukset, liikunta, ajanviete ja juhlat sekä niihin liittyvät palvelut. Aihepiirit tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia eri Pohjoismaiden tapoihin ja elämänmuotoon tutustumiseen.

6. Työ ja opiskelu (ruäo6)

Kurssilla harjoitetaan työssä ja työtilanteissa tarvittavaa kieliaainesta, aihealueina esimerkiksi työpaikan hankkiminen, haastattelut, jokin ammattiala, työyhteisö. Toisena aihepiirinä käsitellään koulutusta, opiskelua ja ammattiin valmistumista. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan erityisesti muodollisten tilanteiden vaatima sanasto ja rakenteet. Kielenkäyttötilanteissa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

7. Terveys ja hyvinvointi (ruäo7)

Ihminen, keho, sairaudet, terveys ja terveydenhoito ja niihin liittyvien palveluiden käyttö ovat keskeisenä aihepiirinä tällä kurssilla. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

8. Kulttuuri ja kansainvälisyys (ruäo8)

Kurssilla käsitellään suomenruotsalaista ja muuta pohjoismaista kulttuuria, elämäntapaa ja ihmisiä, maiden välisiä yhteyksiä ja yhteistoimintaa sekä henkilökohtaisella että yhteisöllisellä tasolla.

9. Kuuntelen ja ymmärrän kuulemaani (ruäo9)

Kurssilla keskitytään suullisen viestinnän harjoittamiseen. Tutustutaan ruotsinkielisiin elokuviin ja näytelmiin sekä tehdään tiivistelmiä ruotsinkielisistä radio- ja televisiouutisista.

10. Luen ja ymmärrän lukemaani (ruäo10)

Kurssilla keskitytään tekstin ymmärtämisen harjoittamiseen ja luetaan myös ruotsinkielisiä lehtiä sekä kokonainen kaunokirjallinen teos.

11. Kielitaito käyttöön (ruäo11)

Kurssilla harjoitellaan ruotsin kielen käyttöä sekä suullisissa että kirjallisissa viestintätilanteissa. Opiskelija tutustuu myös ruotsinkielisiin elokuviin sekä tekee vierailuja taidenäyttelyihin ja museoihin, joiden pohjalta laaditaan suullisia ja kirjallisia selostuksia ja yhteenvetoja.

12. Suomi, Eurooppa ja maailma (ruäo12)

Kurssin aiheita ovat suomalainen yhteiskunta, Euroopan integraatio ja globalisaatio. Kurssilla harjoitellaan erityisesti vaativan tekstin ymmärtämistä ja laaditaan teksteistä suullisia ja kirjallisia yhteenvetoja ja omakohtaisia kannanottoja.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että aikuisopiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot seuraavasti:

Oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A-oppimäärä	B2.1	B1.2	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.2	B1.1	B1.2	B1.1

Tavoitteena on myös, että aikuisopiskelija

- osaa viestiä ruotsin kielelle ja sen kulttuurialueelle ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Kurssit

Kurssien aiheita käsitellään oman kulttuurin sekä suomenruotsalaisen ja pohjoismaisen kulttuurialueen kannalta, niin että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuudet. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita aikuisopiskelijoiden elämäkokemuksen, työelämän ja harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurssittain. Rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kummankin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla aikuisen oppimiseen liittyvät erityispiirteet huomioiden. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Perusopetuksessa alkanut A-oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Arkielämää Pohjoismaissa (RUA1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Ihmiset ympärillämme (RUA2)

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti sekä vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiireinä ovat ihmissuhteet, erilaisuus ja ihmisen hyvinvointiin liittyvät asiat. Kurssilla vertaillaan elämää ennen ja nyt. Kirjoittamista harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Suomi – osa Pohjolaa ja Eurooppaa (RUA3)

Aihepiireinä ovat Suomen ja suomenruotsalaisen kansanosan ja sen kulttuurin esittely eri näkökulmista ja olojemme vertailu muihin Pohjoismaihin ja Eurooppaan, Suomi monikulttuurisena maana sekä maamme kaksikielisyys. Aihekokonaisuuksista korostuu erityisesti ”kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus”. Kirjallista tuottamista harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

4. Elinympäristömme (RUA4)

Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä vaativahkon tekstiaineksen avulla. Aihepiireinä ovat luonto, ympäristö, tekniikka ja viestintä. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys ja hyvinvointi”, ”viestintä- ja mediaosaaminen” ja ”teknologia ja yhteiskunta” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita.

5. Opiskelu ja työ (RUA5)

Aihepiireinä ovat työ, elinkeinot, opiskelu ja palvelutilanteet yhteiskunnassamme. Kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Aihekokonaisuuksista kurssilla korostuu ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys”.

6. Kulttuuri ja sen tekijöitä (RUA6)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

Syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla kielitaitoa kehitetään monipuolisesti.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (RUA7)

Aihealueita ovat yhteiskunta, politiikka ja aktiivinen kansalaisuus sekä yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet.

8. Tiede, talous ja tekniikka (RUA8)

Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä vaativan kieliaineksen avulla lähtökohtana esimerkiksi eri tieteenalat, tekniikan saavutukset ja yrityselämä. Eri aihekokonaisuudet tarjoavat näkökulmia ja lähestymistapoja aiheiden käsittelyyn.

Perusopetuksessa alkanut B1-oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Opiskelu ja vapaa-aika (RUB1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeen mukaan. Aihepiireinä ovat opiskelu ja harrastukset. Kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Arkielämää Pohjoismaissa (RUB2)

Kurssilla jatketaan sanaston ja rakenteiden vahvistamista ja painotetaan puheviestinnän harjoittamista sekä kirjoittamista lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssilla jatketaan jokapäiväisen elämän, opiskelun, työn, harrastusten, palveluiden ja vapaa-ajan tarkastelua. Vankennetaan suullisen viestinnän strategioiden hallintaa ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa (RUB3)

Aihepiireinä ovat kotimaa, suomenruotsalaisuus, vertailu muihin Pohjoismaihin sekä Suomi pohjoismaisena valtiona Euroopassa. Aihekokonaisuus ”kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus” tarjoaa mahdollisuuksia käsitellä kurssin aiheita. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita.

4. Elämää yhdessä ja erikseen (RUB4)

Aihepiireinä ovat elämänarvot, ihmissuhteet, sukupuolten ja ikäryhmien kohtaaminen opiskelussa ja työssä sekä ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt.

5. Elinympäristömme (RUB5)

Aihepiireinä ovat luonto, muuttuva elin- ja työympäristö sekä joukkoviestimet. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys ja hyvinvointi”, ”teknologia ja yhteiskunta” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Harjoitellaan ymmärtävän lukemisen strategioita ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla kielitaitoa kehitetään monipuolisesti.

6. Kulttuurin tekijöitä ja näkijöitä (RUB6)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat erilaisia näkökulmia kurssin aiheista. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (RUB7)

Aihealueita ovat maailmanlaajuiset ilmiöt ja kansainvälinen vaikuttaminen. Kurssilla käsitellään yhteiskunnallisia asioita, päätöksentekoon osallistumista sekä kansainvälistä vaikuttamista ja vastuuta. Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä entistä vaativamman kieliaineksen avulla.

Äidinkielenomainen oppimäärä

Äidinkielenomaisen ruotsin opetuksen tarkoitus on antaa kaksikielisille aikuisopiskelijoille mahdollisuus parantaa ja syventää ruotsin kielen taitojaan ja valmiuksiaan sekä tehdä heidät tietoisiksi kaksikielisyydestään ja kulttuuriperinnöstään. Äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärä harjoituttaa valmiuksia, joita opiskelija tarvitsee halutessaan osoittaa A-oppimäärää vaativampaa toisen

kotimaisen kielen taitoa. Kurssit on suunniteltu samoista aihepiireistä kuin A-kielen oppimäärän kurssit niin, että opinnot voidaan järjestää sekä erillisinä kursseina että yksilöllisenä opiskeluna. Äidinkielenomaisessa opiskelussa painotetaan erityisesti kielenkäyttöä, kielitietoutta, oikeakielisyttä ja kirjallisuutta.

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielenomaisen ruotsin opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- tulee tietoiseksi ruotsin kielen rakenteesta ja käytöstä verrattuna suomen kieleen niin, että hän osaa vaihdella ja parantaa kieltään sekä välttää kielten välistä interferenssiä
- syventää ja vaihtelee sanavarastoaan ja kehittää kykyään lukea, tulkita ja käyttää hyväkseen tekstejä jokapäiväisen elämän aihepiirien lisäksi aihepiireistä, joiden voidaan katsoa kuuluvan yleissivistykseen ja jotka sivuavat hänen opintojaan
- kehittää kykyään keskustella, kertoa ja argumentoida ruotsiksi tilanteen mukaan
- kehittää kykyään kirjoittaa hyvää ruotsia eri tarkoituksiin niin, että hän osaa laatia erilaisia selvityksiä, yhteenvetoja, kirjoitelmia ja kertomuksia, sekä tarvittaessa kääntää sekä ruotsin kielestä että ruotsintaa tekstejä
- osoittaa edellä mainituissa yhteyksissä hyvää ruotsinkielisen kulttuurin ja kirjallisuuden tuntemusta
- on lukenut ja osaa kommentoida ruotsinkielistä kaunokirjallisuutta ja erilaisia muita tekstejä.

Tavoitteet vastaavat kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasoja B2.2 kaikilla kielitaidon osa-alueilla.

Arviointi

Opiskelijalle, joka suorittaa ruotsin opintonsa kokonaan tai osittain äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän mukaan, annetaan siitä päättötodistukseen erillinen merkintä. Opiskelijan katsotaan noudattaneen sitä oppimäärää, jonka mukaan enemmistö kursseista on suoritettu. Yksittäisistä kursseista merkitään myös, minkä oppimäärän mukaan ne on opiskeltu ja suoritettu.

Pakolliset ja syventävät kurssit

1. Arkielämää Pohjoismaissa (RUÄO1)

Kurssi syventää opiskelijan taitoja ilmaista itseään ruotsiksi arkielämän aiheista eri tilanteissa. Opiskelija tutustuu jokapäiväisen kielen lisäksi myös kielen eri rekistereihin, kuten puhekieleen, slangiin ja murteisiin, tutkimalla ympäristönsä kieltä ja lukemalla otteita nuorisokirjallisuudesta. Kieliopin perusrakenteiden ja sanaston hallintaa syvennetään. Kurssilla korostuu myös puheviestinnän harjoittelu ja jokapäiväinen kielenkäyttö radion ja television välityksellä. Kurssin aihepiiri antaa myös mahdollisuuden tutustua muiden pohjoismaiden elämään ja kielenkäyttötilanteisiin autenttisen materiaalin avulla.

2. Ihmiset ympärillämme (RUÄO2)

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti sekä vahvistetaan ja laajennetaan sanaston ja rakenteiden hallintaa. Aihepiireinä ovat ihmissuhteet, erilaisuus sekä ihmisen hyvinvointiin liittyvät asiat. Kurssilla vertaillaan elämää ja elintapoja Suomessa ja Pohjoismaissa ennen ja nyt. Kirjoittamista harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Suomi – osa Pohjolaa ja Eurooppaa (RUÄO3)

Aihepiireinä ovat kotimaa, kieleemme ja kulttuuri, erityisesti ruotsin kielen asema ja suomenruotsalainen kansanosia sekä olojemme vertailu muihin Pohjoismaihin ja muuhun Eurooppaan. Aihepiiriä Suomi kaksikielisenä ja monikulttuurisena maana käsitellään kurssilla. Aihekokonaisuuksista korostuu erityisesti ”kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus”. Kurssin aihepiiristä seuraa, että tekstin ymmärtäminen korostuu kurssilla. Opiskelijat laativat selvityksiä ja raportteja kurssin aiheista.

4. Elinympäristömme (RUÄO4)

Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä aiempaa vaativamman tekstiaineksen avulla. Aihepiireinä ovat luonto, ympäristö, tekniikka ja viestintä. Teksteinä käytetään niin kaunokirjallisia tekstejä kuin matka- ja luontokuvauksia. Opiskelijat kirjoittavat näkemyksiään ja kokemuksiaan luonnosta. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys ja hyvinvointi”, ”viestintä- ja mediaosaaminen” ja ”teknologia ja yhteiskunta” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

5. Opiskelu ja työ (RUÄO5)

Aihepiireinä ovat opiskelu, työ, elinkeinot sekä palvelutilanteet yhteiskunnassamme. Artikkeleihin ja haastatteluihin opiskelijat tutustuvat erilaisiin opiskelumahdollisuuksiin ja joihinkin ammattialoihin. Kurssilla harjoitellaan työelämälle tyypillisiä kielenkäyttötilanteita ja funktioita suullisesti kirjallisesti. Kurssilla harjoitellaan myös kääntämistä.

6. Kulttuuri ja sen tekijöitä (RUÄO6)

Kurssilla opiskelija tutustuu johonkin suomenruotsalaiseen tai ruotsinruotsalaiseen kirjailijaan, runoilijaan, kansanrunouteen ja taiteeseen. Jokainen opiskelija lukee ainakin yhden kaunokirjallisen teoksen ja arvioi sitä myös kirjallisesti. Kaunokirjallisuus liitetään myös kuvataiteeseen, elokuvaan ja musiikkiin, mutta näihin tutustutaan myös erikseen jonkun suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen tai pohjoismaisen taiteilijan tuotantoon. Oppiaines ja työtavat valitaan opiskelijoiden kiinnostuksen ja mieltymysten mukaan. Kurssilla tehdään myös teatterivierailu tai opintokäynti.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (RUÄO7)

Aihealueita ovat yhteiskunta, politiikka ja aktiivinen kansalaisuus sekä yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet. Oppilaat ottavat selvää faktoista lukemalla ruotsinkielisiä lehtiartikkeleita, kuuntelemalla radio-ohjelmia tai katselemalla televisio-ohjelmia sekä analysoivat lukemaansa ja kuulemaansa. He kertovat myös omia näkemyksiään sekä kirjallisesti että suullisesti jostain kurssin aihepiiristä ruotsiksi.

8. Tiede, talous ja tekniikka (RUÄO8)

Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä aiempaa vaativamman kieliaineksen avulla lähtökohtana eri tieteenalat, tekniikan saavutukset ja yritys-elämä. Opiskelijat lukevat aiheista populääritieteellisiä artikkeleita ja laativat niistä yhteenvetoja ja esittävät aiheista myös omia kannanottojaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

5.4.2 Suomi (Finska)

Suomen kieli on nykypäivän Suomessa ruotsinkielisille aikuisille välttämätön tiedonhankinta- ja kommunikointiväline työelämässä ja yhteiskunnassa sekä useille myös henkilökohtaisissa kontakteissa ja vapaa-ajan viettämisessä. Lisäksi suomen kielen osaaminen syventää näkemystä Suomen yhteiskunta- ja kulttuurielämästä sekä antaa perustietoja maan suomenkielisistä perinteistä ja suomenkielisestä kirjallisuudesta.

Perusopetus

Suomen kielen opetuksen tehtävänä on antaa suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin perustiedot ja -taidot sellaisille ruotsinkielisille aikuisille, joilla ei esimerkiksi ulkomailla oleskelun vuoksi ole ollut mahdollisuuksia oppia tai opiskella suomea aikaisemmin. Nämä opinnot sopivat myös ruotsinkielisellä tai kaksikielisellä paikkakunnalla asuville maahanmuuttajille, jotka hankkivat koulusivistyksensä ruotsin kielellä. Suomen kielen opinnot voidaan, kuten oppivelvollisten perusopetuksessa, suorittaa sekä A- että B-tasolla. Sellaiset opiskelijat, jotka jo kotona, lähiympäristössä tai työelämässä ovat omaksuneet suomen kielen perustiedot ja -taidot, voivat osoittaa osaamisensa tenttimällä tai halutessaan syventää suomen kielen ja kirjallisuuden tietouttaan ja osaamistaan äidinkielenomaisen oppimäärän mukaisesti.

Opetuksen tavoitteet

A-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- omaksuu suomen kielen keskeisen sanaston, perusrakenteet ja ilmaisutavat niin, että hän ymmärtää normaalitempoista, yleiskielistä puhetta ja tulee toimeen henkilökohtaisissa kontakteissa ja palvelutilanteissa

- ymmärtää pääosin uutisluonteista tekstiä, mainontaa ja ilmoituksia sanomalehdissä, radiossa ja televisiossa sekä pystyy ainakin apuneuvoin lukemaan artikkeleita, haastatteluja ja sanomalehtinoveljeja
- osaa kirjoittaa lyhyitä viestejä ja selostuksia tai kuvauksia tutuista aiheista
- osaa työelämässä ja matkoillaan hyödyntää suomenkielisiä ohjeita, neuvoja ja oppaiden esityksiä sekä tekemään niistä tarpeellisia kysymyksiä, kommentteja ja tiivistelmiä suomeksi tai ruotsiksi
- osoittaa yllä mainituissa tilanteissa omaksuneensa perustietoja suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista sekä pystyy suomenkielisille tuttaville ja vieraille kertomaan jotakin omista oloistaan, harrastuksistaan, työstään ja perinteistään.

B-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- ymmärtää kysymyksiä, vastauksia ja yksinkertaista suomenkielistä keskustelua arkipäivän tilanteissa ja pystyy reagoimaan, vastaamaan ja kysymään lisää tilanteesta tai aiheesta
- ymmärtää apuneuvoin lyhyitä autenttisia tekstejä ja tekstikatkelmia, kuten ilmoituksia, säätiedotuksia, uutisotsikoita, ingressejä, kertomuksia ja dialogeja niin, että hän pystyy ainakin vastaamaan ruotsiksi niitä koskeviin kysymyksiin tai referoimaan niitä
- pystyy kertomaan itsestään, harrastuksistaan, yhteisöstään ja työstään
- osoittaa edellä mainituissa yhteyksissä Suomen maantiedon, tapojen, perinteiden ja kulttuurin tuntemusta.

Äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- syventää kielitietouttaan ja kielentuntemustaan niin, että hän pystyy tarkkailemaan, parantamaan ja kehittämään kirjallista ja suullista esitystään
- pystyy yleiskieltä käyttäen keskustelemaan luonnollisesti ja vivahteikkaasti muistakin kuin jokapäiväisistä asioista, pitämään pieniä esitelmiä ja referoimaan tapahtumia ja kertomuksia
- oppii lukemaan sekä asiatekstejä että kaunokirjallisuutta, analysoimaan ja pohtimaan niiden sisältöä sekä tarkistamaan ja selittämään sanojen ja ilmausten merkitystä ja käyttöä
- oppii jäsentämään ja kirjoittamaan lyhyitä kertomuksia, selostuksia ja tiivistelmiä ja ohjattuna tai apuneuvojen avulla korjaamaan ja parantamaan kieltään
- pystyy seuraamaan yhteiskunnan ja kulttuurielämän tapahtumia sekä suomeksi että ruotsiksi, osaa kertoa ja keskustella niistä ja on valmis ottamaan kantaa väitteisiin ja mielipiteisiin
- on lukenut joitakin suomenkielisiä kirjoja tai perehtynyt johonkin taide- tai kulttuurialaan niin, että hän osaa kertoa niistä ja jonkin verran analysoida alan suuntauksia ja tuotteita.

Arviointi

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielen osaamisen taso taitokuvausasteikon mukaan (liite 1):

Oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A-oppimäärä	B1.1	A2.2	B1.1	A2.2
B1-oppimäärä	A2.2	A2.1	A2.2	A2.1
ÄO-oppimäärä	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1

Kielitaitotasojen lisäksi opiskelijan tulee saadaksesen arvosanan 8

- osoittaa, että hän tuntee Suomen kulttuuria, yhteiskuntaa ja kirjallisuutta asianomaisen oppimäärän tavoitteissa määritellyllä tavalla
- osoittaa kykyä ja halua arvioida oma kielitaitonsa, käyttää apuneuvoja ja opiskella lisää, myös omin päin.

A-oppimäärä

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe ja lähiympäristö (fina1)

Kurssi voi tarvittaessa alkaa kartoituksella tai haastattelulla opiskelijoiden kielitaustasta ja heidän kokemuksistaan suomen kielen käytöstä lähiympäristössä ja työelämässä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii esittäytymään ja kertomaan itsestään ja perheestään, asumisestaan, työstään ja harrastuksistaan. Erityisesti harjoitellaan puhelin- ja sähköpostiviestintää. Kurssin aihepiireistä luetaan lyhyitä kuvauksia ja dialogeja oman kielenkäytön malleiksi. Materiaalia laajennetaan vähitellen luetun ymmärtämistä silmällä pitäen esimerkiksi asuntoja, niiden sisustusta ja lähiympäristöä käsitteleviin ilmoituksiin ja pitempiin kuvauksiin. Opitaan ja harjoitellaan suomen kielen perusrakenteita: eri taivutustyyppit, paikallissijat, verbien persoonataivutus, tavallisia pronomineja, kysymys- ja vastausrakenteet.

2. Asioiminen ja palvelujen käyttö (fina2)

Aiheiden käsittely ja tilanteiden harjoittelu voi alkaa joko myymälöiden, osto- ja palvelutilanteiden esittelystä tai tuotteiden ja palveluiden mainonnasta ja ilmoituksista. Opiskelijan tulee oppia hoitamaan asioita suomeksi esimerkiksi postissa, pankissa ja virastoissa, myös puhelimen ja internetin välityksellä, sekä hakemaan tietoja esitteistä, luetteloista ja tietoverkoista. Kielellistä valmiutta harjoitellaan tilannesimuloinneilla ja roolipeleillä. Kieliopissa keskitytään suomen kielen lukusanojen ja yksikön partitiivin käyttöön, objektin taivutukseen sekä erilaisiin kysymis-, vastaamis- ja esittelytapoihin.

3. Työ ja vapaa-aika (fina3)

Tällä kurssilla opiskelijoiden on opittava esittelemään työtään ja harrastuksiaan vähän seikkaperäisemmin toisilleen sekä suomenkielisille vieraille ja tuttaville. Yksinkertaisten tekstien ja tavallisten töiden, työtilanteiden ja välineiden esittelyn lisäksi he voivat tutustua johonkin työpaikkaan esitteiden, kotisivujen tai opintokäyntien avulla. Keskustellaan vapaa-ajan käytöstä ja harrastuksista sekä luetaan niistä lisää sopivista artikkeleista, kuvateoksista tai oppaista. Kurssiin kuuluu myös muutamien menneen ajan tapahtumia ja elämyksiä kuvailevien kertomusten lukeminen. Niiden tai suullisten esitysten perusteella siirrytään suomen kielen menneen ajan tempusten opiskeluun. Opiskelijat harjoittelevat itsekkin kertomista tai kirjoittamista tapahtumista ja kokemuksista.

4. Luonto ja ympäristö (fina4)

Luontoa ja ympäristöä käsitellään perusopetuksessa lähinnä virkistys- ja palvelutilanteiden kielenkäytön näkökulmasta. Opiskelijoiden on opittava tekemään ostoksia suomeksi esimerkiksi torilla ja kauppahallissa sekä jonkin verran kuvailemaan kodin tai vapaa-ajan asunnon luonnonympäristöä. Heidän on osattava nimetä ainakin puut, tavallisimmat eläimet, kasvit, linnut ja hyönteiset sekä pyydetäessä osattava hiukan kuvailla niitä. Kohteisiin voidaan tutustua tarkemmin esimerkiksi luonto-oppaista tai television luonto-ohjelmista. Kuunnellaan säätiedotuksia ja keskustellaan säästä. Kieliopissa perehdytään suomen kielen monikkotaivutukseen, ensisijaisesti monikon partitiiviin ja sen käyttöön.

5. Matkat ja elämykset (fina5)

Kurssilla harjoitellaan erilaisia matkustus- ja matkailutilanteita sekä tutustutaan oppaiden tai videoiden avulla paikkakuntiin ja nähtävyyksiin Suomessa tai muualla opiskelijoiden toivomusten mukaan. Opiskelijoiden on opittava esimerkiksi hakemaan tietoja esitteistä ja internetistä, suunnittelemaan matkansa, hankkimaan matkaliput, tiedustelemaan paikkoja ja palveluja sekä hyödyntämään opastusta ja esittelyjä. Kerrotaan ja keskustellaan matka-kokemuksista ja harjoitellaan korttien, kirjeiden sekä lyhyiden matka- tai lomakuvauksien kirjoittamista. Kieliopissa laajennetaan verbimuotojen hallintaa, erityisesti konditionaali-muotoja ja III infinitiivin käyttöä sekä erilaisia tapoja pyytää ja kysyä palveluja, paikkoja ja tietoja.

6. Kotitalous, tekniikka ja liikenne (fina6)

Kurssin tarkoitus on laajentaa ja syventää opiskelijoiden sanavarastoa ja tietoutta kotitaloudesta sekä harjoitella siinä tarvittavien esitteiden ja ohjeiden lukemista. Kerrotaan ja keskustellaan kodista, sen koneista ja tekniikasta, kotiaskareista, lastenhoidosta ja sisustuksesta. Vaihdetaan mielipiteitä työmatkasta ja liikenteestä, kulkuneuvoista ja turvallisuudesta. Tutustaan suomenkielisiin ilmoituksiin ja lyhyisiin uutisiin. Opitaan tavallisten passiivimuotojen rakentamista ja käyttöä puhe- ja kirjakielessä sekä tutustutaan partisiippien käyttöön.

7. Terveys ja hyvinvointi (fina7)

Perehdytään toisaalta ihmiseen ja terveydenhoitoon, toisaalta toimentuloon, hyvinvointiin ja elinkeinoihin. Harjoitellaan terveydenhuollon ja sairaanhoidon tilanteita ja tiedustelua asiakkaan tai potilaan näkökulmasta, tutustaan sosiaalihuollon palveluihin ja esitteisiin ja vaihdetaan mielipiteitä niistä. Luetaan joitakin pitempiä artikkeleita tai esitteitä jostakin elinkeinosta ja ihmisten toimeentulosta eri ammateissa ja paikkakunnilla. Niihin liittyen tarkkaillaan ammattisanaston esiintymistä ja luonnetta sekä tavallisten infinitiivirakenteiden käyttöä.

8. Yhteiskunta ja viestintä (fina8)

Kurssiin tulee sisältyä lyhyt esittely tärkeistä osallistumisjärjestelmistä ja hyvinvointipalveluista valtakunnallisesti tai paikallisesti artikkelien, kotisivujen tai opintokäyntien avulla. Luetaan poliittisia uutisia ja keskustellaan ajankohtaisista asioista. Kurssin aikana opiskelijoiden tulee seurata radion tai television uutislähettyksiä tai ajankohtaisohjelmia suomeksi ja selostaa niitä tai keskustella niistä. Puheessa ja teksteissä tarkkaillaan ja käsitellään nominaalimuotojen, sivulauseiden ja lauseenvastikkeiden runsasta käyttöä suomen kielessä, niin että opiskelija oppii ymmärtämään niiden merkityksen.

9. Perustietojen ja -taitojen kertausta ja syventämistä (fina9)

Kerrataan, harjoitellaan ja syvennetään kielen tärkeimpiä perusrakenteita ja perussanastoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tehdään tilanneharjoituksia ja pelataan roolipelejä. Selostetaan tapahtumia ja kokemuksia sekä suullisesti että kirjallisesti ja keskustellaan niistä.

10. Kuuntele, kerro ja keskustele! (fina10)

Parannetaan opiskelijoiden kykyä ymmärtää eri tilanteiden ja joukkotiedotusvälineiden suomenkielistä puhetta äänitteiden ja videoinnin avulla, keskustellaan niistä tai selostetaan niitä suomeksi. Harjoitellaan muistiinpanojen ja tiivistelmien laadintaa suomeksi tai ruotsiksi kokouksista, tiedotustilaisuuksista ja esitelmistä.

11. Suomalaista kulttuuria ja kaunokirjallisuutta (fina11)

Opiskelijat tutustuvat suomalaiseen kulttuuriin muutaman perustekstin avulla. Jokainen valitsee yhden kulttuurialan, johon hän omatoimisesti tai yhdessä toisten kanssa perehtyy tarkemmin sen tuotteiden, jonkin näyttelyn, joukkotiedotusvälineiden, opintokäynnin tai kirjallisuuden avulla. Valitusta alasta tai aiheesta kirjoitetaan referaatti tai pidetään esitelmä, josta keskustellaan.

12. Koulutus ja ammatti (fina12)

Opiskelijat tutustuvat suomenkielisten esitteiden, koulutusoppaiden, lehtiartikkelien tai www-sivujen avulla erilaisiin koulutusväyliin ja työpaikkoihin. Kukin opiskelija perehtyy tarkemmin johonkin alaan, joka kiinnostaa häntä, ja kertoo siitä toisille tai laatii siitä opiskelusuunnitelman tai muistion. Kurssiin voi sisältyä suomeksi opastettu opintokäynti, joka referoidaan suomeksi tai ruotsiksi. Teksteissä ja puheessa kiinnitetään huomiota alan ammattisanastoon ja ilmaisutapoihin.

B1-oppimäärä

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe- ja lähiympäristö (finb1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii esittäytymään, kertomaan hiukan itsestään ja perheestään, asumisestaan, työstään ja harrastuksistaan. Erityisesti harjoitellaan puhelin- ja sähköpostiviestintää. Aiheista luetaan lyhyitä perustekstejä ja dialogeja. Käsitellään ja harjoitellaan suomen kielen perusrakenteita: taivutusmalleja, yksikön paikallissijoja ja muita paikan ja ajan ilmaisukeinoja, verbien persoonataivutusta sekä tavallisia kysymis- ja vastaamismalleja.

2. Asioiminen ja palvelujen käyttö (finb2)

Kurssilla voidaan aloittaa joko myymälä- ja ostotilanteiden sekä niissä esiintyvien dialogien kuvauksista tai myös mainonnasta ja ilmoituksista. Opiskelijan tulee harjaantua asioimaan suomeksi postissa, pankeissa, virastoissa – myös puhelimitse ja internetin välityksellä – sekä hakemaan tietoja esitteistä, luetteloista ja tietoverkoista. Kielellistä toiminta- ja viestintäkykyä harjoitellaan esimerkein ja tilannesimuloinnilla. Kieliopissa keskitytään suomen lukusanoihin ja partitiivin käyttöön, objektin taivutukseen sekä erilaisiin kysymis- ja vastaamistapoihin.

3. Työ ja vapaa-aika (finb3)

Tällä kurssilla opiskelijat oppivat esittelemään työtään ja kiinnostuksen kohteitaan toisilleen ja suomenkielisille tuttaville ja vieraille seikkaperäisemmin kuin ensimmäisessä kurssissa. Tutustutaan johonkin työpaikkaan sopivien suomenkielisten esitteiden, kotisivujen tai opintokäyntien avulla. Lisäksi kerrotaan ja keskustellaan vapaa-ajan vietosta ja harrastuksista sekä perehdytään tarkemmin näiden sanastoon ja ilmauksiin. Kurssin aikana luetaan myös muutamia kertomuksia tapahtumista ja elämyksistä. Niiden tai suullisten referaattien perusteella käsitellään ja harjoitellaan suomen kielen menneen ajan tempuksia.

4. Luonto ja ympäristö (finb4)

Luontoa käsitellään perusopetuksessa lähinnä virkistykseen ja ravinnon näkökulmasta. Opiskelijoiden on opittava tekemään ostoksia suomeksi toreilla ja kauppahalleissa sekä jossain määrin myös kertomaan kodin tai vapaa-ajan asunnon ympärillä olevasta luonnosta. Muutamia eläimiä ja kasveja tai elinympäristöjä voidaan tutkiskella hieman tarkemmin sopivan luonto-oppaan, kuvateoksen tai filmin avulla. Opiskelijoiden tulee osata yksinkertaisin sanakääntein keskustella ja kertoa säästä ja luontohavainnoista tai elämyksistä. Kieliopissa perehdytään suomen monikkotaivutukseen, etenkin monikon partitiiviin ja sen käyttöön.

5. Liikenne ja matkailu (finb5)

Kurssilla käsitellään liikenteeseen ja matkustamiseen liittyviä perustilanteita. Opiskelijoiden on opittava käyttämään suomenkielisiä esitteitä, suunnittelemaan matkansa, tilaamaan matkaliput, tiedustelemaan paikkoja ja nähtävyyksiä sekä ainakin toisten avulla hyödyntämään suomenkielistä opastusta. Matkailuoppain ja filmein perehdytään syvällisemmin kotiseutuun tai muuhun Suomessa sijaitsevaan paikkakuntaan tai ympäristöön. Kieliopissa kerrataan verbien perusrakenteita ja laajennetaan niitä käsittämään myös konditionaalimuotojen ja III infinitiivin rakennetta ja käyttöä sekä erilaisia tapoja käskeä, pyytää, kysyä, kieltää ja esittää olettamuksia.

6. Koti, työ ja koulutus (finb6)

Tällä kurssilla käsitellään tarkemmin kuin kurssissa 1 erilaisia kodin ja työelämän toistuvia tilanteita ja ohjeita, jotka liittyvät esimerkiksi kodin sisustamiseen, kodin koneisiin, kulku- ja ajoneuvoihin, liikenteeseen ja terveydenhoitoon. Artikkelien, esitteiden ja kotisivujen avulla tutustutaan ammatteihin ja koulutusmuotoihin. Käsitellään ja harjoitellaan suomen kielen passiivimuotojen rakennetta ja käyttöä puhe- ja kirjakielissä sekä yksipersonaalisia ilmauksia. Teksteissä ja tekstikatkelmissa kiinnitetään huomiota nominaalimuotojen ja lauserakenteiden runsaaseen käyttöön suomen kielessä ja annetaan opiskelijoille vihjeitä siitä, missä ja miten niihin tarvittaessa voidaan perehtyä tarkemmin.

7. Suomalaista kulttuuria (finb7)

Opiskelija valitsee yhden häntä kiinnostavan kulttuurialan, esimerkiksi musiikin, kuvataiteen, esinekulttuurin, muotoilun tai urheilun, ja perehtyy siihen. Valitusta alasta tai aiheesta hän tekee lyhyen raportin, pitää pienen esitelmän toisille opiskelijoille tai valmistelee sellaisen kuvitellulle yleisölle. Ohjeiden tai esimerkkien mukaan tutustutaan kurssin aikana myös johonkin kaunokirjalliseen teokseen, kuuluisaan kirjailijaan tai kirjallisuuden lajiin. Vaihtoehtoisesti voidaan kuunnella suomalaisen kirjallisuuden klassikoita esittelevä yleiskatsaus tai luento, katsella filmi tai muu kaunokirjallisuutta käsittelevä ohjelma.

8. Maailmassa tapahtuu (finb8)

Tutustutaan luokassa, kirjastossa tai internetin välityksellä suomenkieliseen sanoma- ja aikakauslehdistöön. Opiskelija valitsee jonkin niistä ja perehtyy sen sisältöön ja tapaan esitellä kotipaikkakunnan, Suomen ja muun maailman ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä. Sanakirjan avulla luetaan tarkemmin valittu artikkeli tai muutamia lyhyitä uutisjuttuja, selostetaan ne ja keskustellaan niistä. Vaihtoehtoisesti opiskelija seuraa ainakin viikon ajan suomenkielisiä uutisia ja ajankohtaisohjelmia radiosta tai televisiosta ja tekee niistä kommentoivan uutiskatsauksen suomeksi tai ruotsiksi.

Äidinkielenomainen oppimäärä

Kurssit suunnitellaan ja toteutetaan opiskelijoiden kaksikielisyyden ja tarpeiden mukaan A-oppimäärän syventämismoduleina niin, että opiskelija voi tarvittaessa hyödyntää myös A-oppimäärän opetusta ja materiaaleja, harjoitella ja syventää itsenäisesti tai ohjattuna kyseisiä aihepiirejä ja rakenteita sekä osallistua sopivissa kohdissa muiden opiskelijoiden sosiaaliseen vuorovaikutukseen esimerkiksi tilanneharjoituksiin ja referaattien tekoon.

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe ja lähiympäristö (fim1)

Kaksikielinen opiskelija voi ensin olla yksikielisten haastateltavana. Hänen tulee sen jälkeen syventää omia tietojaan ja taitojaan lukemalla esimerkiksi kotiin ja sisustukseen liittyviä aikakauslehtiä ja referoimalla niitä sekä suullisesti että kirjallisesti. Hänen on opittava huoltamaan ja kehittämään kieltään puhelimesta ja sähköisissä viestimissä sekä välttämään turhaa, tiedostamatonta slangia, murretta tai muiden kielten vaikutusta (anglikanismeja ja svetisismejä). Kieliopissa hänen tulee tarkkailla oikeinkirjoitusta ja hankalia taivutustyyppisiä ja -muotoja.

2. Erilaisia palvelutilanteita ja -muotoja (fim2)

Kaksikielisen opiskelijan tulee syventää tietojaan liike-elämästä ja julkisista palveluista esimerkiksi alan ammattijulkaisuista ja internetistä. Kuten kurssilla 1 hän voi toimia yksikielisten vastapuolena, myyjänä tai virkailijana, erilaisissa palvelutilanteissa. Hän perehtyy tarkemmin johonkin alaan ja tekee siitä suullisen tai kirjallisen raportin tai laatii tiedotteita ja mainoksia. Kieliopissa tarkkaillaan erityisesti numeraaleja ja niihin liittyviä rakenteita ajan, hinnan ja määrän ilmaisimina.

3. Työ ja vapaa-aika (fim3)

Kaksikielisen opiskelijan tulee pystyä kertomaan tarkasti ja laajaltikin työstään tai työelämästä jollakin alalla. Pohdiskellaan työtehtävien luonnetta, työn ja vapaa-ajan vaihtelua, viihtyvyyttä ja terveyttä. Sopiva tehtävä on laatia tai selostaa vapaa-ajan viettoa ja ohjelmia esimerkiksi jollekin ryhmälle tai yhdistykselle. Syvennetään ja

parannetaan verbiopin hallintaa esimerkiksi kongruenssin, tempusten ja modusten sekä passiivin yleiskielistä käyttöä ja variointia. Kaunokirjallisuudessa tutustutaan jonkin työläiskirjailijan tuotantoon.

4. Luonto ja ympäristö (fim4)

Kaksikielisen opiskelijan tulee yksikielistä tarkemmin syventyä luonnon yksityiskohtiin ja erilaisiin maisemiin, ja myös itse osata kirjoittaa luontokuvauksia. Pohditaan ajankohtaisten asioiden tai artikkelien perusteella ympäristön tilaa ja ympäristön suojelua. Kaupankäyntitilanteissa kaksikielinen opiskelija voi toimia myyjänä tai esittelijänä. Kielenhuollossa tarkkaillaan erityisesti monikon käyttöä ja monikollisia ilmauksia sekä teksteissä ja omissa kirjallisissa tuotteissa kuvauksen rikkautta ja vivahteikkautta.

5. Matkat ja elämykset (fim5)

Kaksikielisen opiskelijan tulee lukea matkaoppaita tai -kertomuksia ja syventyä oman tai jonkin muun paikkakunnan historiaan ja nähtävyyksiin. Tilanteissa hän voi toimia oppaana tai laatia kirjallisia esityksiä matkan kohteista. Hyödynnetään kirjastojen ja tietoverkkojen materiaalia eri maista, matkakertomuksia sekä television matkailusarjoja. Teksteissä ja omissa tuotoksissa tarkkaillaan eri tempusten, infinitiivien ja lauseenvastikkeiden käyttöä.

6. Liikenne ja tekniikka (fim6)

Sanomalehtien uutiset ja mainonta, toisaalta tekniikan alan aikakauslehdet tarjoavat runsaasti materiaalia teknisten aihepiirien syventämiseen ja keskusteluun. Pohdiskellaan liikennetilanteita ja -turvallisuutta, ajoneuvojen varustusta, kuntoa ja huoltoa sekä suomalaista ja kansainvälistä liikennekulttuuria. Käsitellään myös laivaliikennettä ja ilmailua. Kielitietoudessa ja kielenhuollossa keskitytään verbien, partiippien ja lauseenvastikkeiden käyttöön. Sanastossa kartutetaan tekniikan alan vierasperäistä ja suomenkielistä termistöä.

7. Terveys ja hyvinvointi (fim7)

Perehdytään tarkemmin ja laajemmin terveystietoon ja lääketieteen alan populaaritieteellisiin teksteihin tai esimerkiksi radion kyselytunteihin. Terveys- ja sosiaalialan palvelutilanteissa kaksikieliset opiskelijat voivat toimia yksikielisten oppaina tai vastaanottajina. Perehdytään myös suomalaiseen elinkeino- ja työelämään jollakin alalla. Tarkkaillaan lyhenteiden ja ammattikielen käyttöä.

8. Yhteiskunta ja viestintä (fim8)

Kurssin aikana seurataan systemaattisesti jotain mediaa ja sen ohjelmatarjontaa, tutustutaan tarkemmin sanomalehden tekoon ja tekstilajeihin. Kaksikielinen opiskelija

voi itse sopivasta materiaalista, haastatteluista tai muista lähteistä koota ja toimittaa artikkeleita tai ohjelmia. Tutustutaan tarkemmin myös tietokoneen ja internetin käyttöön ja mahdollisuuksiin. Harjoitellaan haastattelutekniikkaa ja tiivistelmien tekoa. Sanomalehtien tai ajankohtaisten tapahtumien kautta perehdytään politiikkaan ja demokratian toimintaan kotipaikkakunnalla.

9. Puhumisen taitoa ja taidetta (fim9)

Perehdytään suullisen esiintymisen vaatimuksiin ja laaditaan puheenvuoroja ja esitelmiä annetusta aiheesta tai materiaalista. Kokoustekniikkaa ja ryhmäkeskustelua harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan. Kurssin aikana tehdään teatterivierailu ja keskustellaan siitä tai luetaan ja harjoitellaan jotain pienoisenäytelmää tai tunnettua näytelmäkohtausta. Aiheeseen voidaan myös tutustua jonkin kuuluisan elokuvan tai musiikin, esimerkiksi oopperan tai laulutekstien tai kaunokirjallisen klassikon kautta. Luetaan runoja ja harjoitellaan lausuntaa.

Kurssit 10, 11 ja 12 (fim10, fim11 ja fim12)

Kurssit ovat samat kuin A-oppimäärässä ottaen huomioon kaksikielisten opiskelijoiden parempi kielellinen osaaminen ja heidän kokemuksensa ja tietonsa suomalaisesta työelämästä ja kulttuurista. Kurssissa 12 heidän on jonkin kulttuurialan yleiskatsauksen lisäksi luettava suomalaisen kaunokirjallisuuden klassikko, referoitava se ja tutustuttava sopivien lähteiden avulla kyseiseen kirjailijaan.

Lukiokoulutus

Ruotsinkielisen lukiokoulutuksen suomen kielen opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisimman hyvä perusta tuleville korkeakoulu- ja ammattiopinnoille, joihin voi sisältyä opetusta ja kurssikirjallisuuden lukemista myös suomen kielellä. Opiskelijoiden aikaisemmat tiedot ja taidot syventyvät niin, että he selviytyvät yhä paremmin myös yhteiskuntaa ja kulttuuria käsittelevistä sekä muodollisista kielenkäyttötilanteista. Suomen kielen opetuksella pyritään siten syventämään opiskelijoiden tietämystä suomalaisesta yhteiskunnasta ja kansallisesta kulttuurista sekä lisäämään heidän tietoisuuttaan kielen rakenteesta, merkityksestä ja tehtävistä. Kaksikielisille opiskelijoille tulee tarjota mahdollisuus syventää suomen kielen ja kirjallisuuden tietojaan ja taitojaan erikseen määritellyn äidinkielenomaisen oppimäärän mukaisesti.

Ruotsinkielisillä ja kaksikielisillä lukion aikuisopiskelijoilla on nuoriin verrattuna usein enemmän kontakteja sekä puhuttuun että kirjoitettuun suomen kieleen sekä arkielämässä että työelämässä. Heillä on myös enemmän elämäkokemusta ja yleistietoa, joihin he peilaavat puheen ja tekstien sisältöä. He tarvitsevat myös analyttisempää ja keskustelevampaa otetta kielestä, kielitilanteista sekä niistä yhteiskuntaa ja kulttuuria käsittelevistä asioista, joita artikkelit ja harjoitukset kuvastavat. Parempi tietoisuus suomen kielen rakenteista ja erityispiirteistä sekä eri kielitilanteiden parempi hallinta edellyttävät siten kieleen reagoimisen harjoittelua sekä kielen ymmärtämisen ja käyttämisen harjoittelua. Niitä opiskelijoita, joilla on

vain vähän kontakteja suomen kieleen jokapäiväisessä elämässään, tulee rohkaista hyödyntämään myös itsenäisesti tiedotusvälineiden tarjoamaa tietoa ja solmimaan kontakteja suomen kielellä. Heidän tulee myös oppia ja rohkaistua ilmaisemaan itseään sekä laatimaan lyhyitä tekstejä suomen kielellä sopivan tilaisuuden tullen ja tarpeen vaatiessa.

Perusopetuksessa alkanut A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

A-oppimäärän mukaisen suomen kielen opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- ymmärtää ja kykenee osallistumaan arkipäivän asioita käsitteleviin keskusteluihin myös silloin, kun puhe on nopeatempoista ja kun se käsittelee muitakin kuin jokapäiväisiä aiheita
- kykenee yhä paremmin hyödyntämään suomenkielistä teksti- ja ohjelmatarjontaa tiedotusvälineissä, seuraamaan suomenkielisiä suullisia esityksiä, esitelmiä ja luentoja niin, että kykenee selostamaan niiden sisällön, vastaamaan esitettyihin kysymyksiin ja keskustelemaan niistä suomeksi tai ruotsiksi
- osaa kirjoittaa yhteenvetoja, selostuksia, kirjoitelmia ja lyhyitä puheita sekä kykenee tarvittaessa apuvälineitä käyttäen kääntämään helpon tekstin suomesta ruotsiksi tai ruotsista suomeksi
- kykenee osoittamaan perustietämyksensä suomalaisesta yhteiskunnasta, kulttuurista ja kirjallisuudesta edellä mainituissa yhteyksissä sekä kansainvälisessä kanssakäymisessä.

A-oppimäärän tavoitteet vastaavat pääpiirteissään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen (liite1) taso B2.1 (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuullun ja luetun ymmärtämisessä sekä taso B1.2 (sujuva peruskielitaito) puhumisessa ja kirjoittamisessa.

Arviointi

Lukion A-oppimäärän mukaisen suomen kieli -oppiaineen arvioinnissa huomioidaan sekä suullista että kirjallista kielitaitoa oppimäärän aihealueiden mukaisesti. Yksikielisten ruotsinkielisten opiskelijoiden kohdalla kiinnitetään huomiota erityisesti kuullun ja luetun ymmärtämisen taitoihin sekä kielen perusrakenteiden ja perussanaston hallintaan, kaksikielisten opiskelijoiden kohdalla keskitytään kielellisen tietoisuuden ja kirjoitustaidon arvioimiseen. Sekä kurssitodistuksessa että päättötodistuksessa tulee mainita se oppimäärä, jonka mukaan opiskelija on suurimman osan opinnoistaan suorittanut.

Pakolliset kurssit

1. Arkielämä ja vapaa-aika (FINA1)

Kurssilla painotetaan suullisen kielitaidon harjoittamista arkipäivän kanssakäynti- ja palvelutilanteissa. Kurssin aikana analysoidaan lähiympäristön eri toimialoja, työtehtäviä ja arkipäivän tilanteita kielellisestä näkökulmasta sekä luetaan jokin arkielämän kuvaus kaunokirjallisuudesta. Kurssin päättyessä opiskelijoiden tulee hyvää suomen kieltä käyttäen sekä suullisesti että kirjallisesti kyetä ilmaisemaan tarpeitaan, toiveitaan ja mielipiteitään sekä kertomaan koulu- ja työpäivästään, ruokailutottumuksistaan, elämästään, terveydestään, lähipiiristään, vapaa-ajan harrastuksistaan ja kiinnostavista tapahtumista. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kerrataan ja syvennetään myös verbien taivutusta ja objektin perussääntöjä.

2. Luonto ja ympäristö (FINA2)

Kurssilla tutkiskellaan luontoa ja erilaisia elinympäristöjä elinkeinoelämän, turismin ja virkistäytymisen näkökulmasta. Opiskelijat lukevat luontoa ja elinympäristöjä käsitteleviä asiatekstejä virkistäytymisnäkökulmasta sekä tarkastelevat niihin liittyviä ilmiöitä ja kysymyksiä ja keskustelevat niistä. Näiden lisäksi kurssin aikana luetaan ja referoidaan otteita jostakin matka- tai luontokuvauksesta. Kielipista kerrataan ja syvennetään nominien taivutusta, subjektin käyttöä ja yksipersoonaisia ilmauksia. Kurssin päättyessä opiskelijat osaavat esitellä kotipaikkakuntansa nähtävyyksiä, kertoa jostain matkasta tai luontoelämyksestä ja kykenevät osallistumaan luontoa käsitteleviin keskusteluihin suomen kielellä.

3. Kaupankäynti, tekniikka ja viestintä (FINA3)

Tällä kurssilla opiskelijat tutustuvat kaupankäynnin ja tekniikan alan keskeisiin käsitteisiin ja ilmaisutapoihin suomen kielellä. Erityisesti keskitytään ajoneuvoihin, liikennesääntöihin ja tietotekniikkaan. Näihin sisältöihin tutustutaan suomenkielisten artikkelien, selostusten ja käyttöohjeiden avulla. Tekstien yhteydessä käsitellään kielipista partisiippia, partisiippirakenteita sekä ainakin passiivisesti partisiippirakenteisiin perustuvia lauseenvastikkeita. Kurssin päättyessä opiskelija kykenee kuvailemaan eri kulutustottumuksia sekä keskustelemaan kulkuvälineistä ja arkielämän tekniikasta.

4. Yhteiskunta ja tiedotusvälineet (FINA4)

Kurssilla omaksutaan politiikan ja yhteiskunnan peruskäsitteitä ja pääpiirteitä jonkin Suomen yhteiskuntamuotoa ja lähiyhteiskuntaa käsittelevän pohjatekstin avulla. Suomenkielisistä lehdistä luetaan uutisselostuksia tai pääkirjoituksia huomion kohdistuessa niiden keskeiseen sisältöön ja ajankohtaisiin keskustelunaiheisiin. Kurssin aikana opiskelijoita kehoitetaan järjestelmällisesti seuraamaan uutis- ja ajankohtaislähettyksiä televisiosta, jotta he kykenevät selostamaan niiden sisällön tai keskustelemaan niistä. Kielipista käsitellään suomen infinitiivejä sekä niihin perustuvia lauseenvastikkeita. Kurssin päättyessä opiskelijoiden tulee kyetä keskustelemaan suomenkielisen päivälehdän sisällöstä, selostamaan jonkin ajankohtaisen asian, tekemään muistiinpanoja ja kirjoittamaan lyhyitä selostuksia edellä mainituista asioista suomeksi.

5. Koulutus, työ- ja talouselämä (FINA5)

Tällä kurssilla keskustellaan suomeksi eri koulutusmahdollisuuksista, ammatinvalinnoista ja Suomen elinkeinoelämästä sekä erilaisista palvelumuodoista aikuisten näkökulmasta. Opiskelijoiden tulee tutustua jonkin alan koulutukseen ja opintoihin sekä lukea tekstejä, ilmoituksia ja esitteitä yhdestä tai useammasta ammatista oman valintansa mukaan. Suomen elinkeinoelämää, kaupankäyntiä ja tuotantoelämää käsitellään perusteellisemmin kuin kurssilla 2. Kieliopista käsitellään objektia ja tärkeimpiä adverbiaaleja. Kurssin päättyessä opiskelijoiden tulee sekä suullisesti että kirjallisesti suomen kieltä käyttäen kyetä kertomaan opiskelu- ja ammatinvalintasuunnitelmistaan, pyytämään tietoa puhelimitse ja sähköpostin välityksellä sekä vastaamaan itseä koskeviin kysymyksiin ja toivomuksiin, esimerkiksi valintakokeessa tai työpaikkahaastattelussa.

6. Suomalainen kulttuuri ja kirjallisuus (FINA6)

Kurssilla tutustutaan Suomen tärkeisiin kulttuurialueisiin ja taidealoihin sekä käsitellään kansainvälisesti tunnettuja suomalaisia taiteilijoita ja kirjailijoita. Näihin tutustutaan perustekstien, taiteellisten tuotteiden, omien kokemusten tai opintokäyntien avulla. Kurssin aikana opiskelijat lukevat ainakin yhden omavalintaisen suomenkielisen teoksen ja esittävät sen joko kirjallisesti tai suullisesti ja keskustelevat sen sisällöstä. Kurssin päättyessä opiskelijat pystyvät nimeämään muutamia tunnettuja suomalaisia taiteilijoita, säveltäjiä ja kirjailijoita, kertomaan lyhyesti heistä sekä mainitsemaan jotakin heidän pääteoksestaan. Kieliopista käsitellään attribuutteja ja pohditaan teksteihin liittyviä tyyli- ja variaatiokysymyksiä.

Syventävät kurssit

7. Kirjoita ja puhu paremmin suomea! (FINA7)

Kurssilla opiskelijat harjaannuttavat ja rikastuttavat aikaisemmin suoritettujen kurssien sisältöjen ja aikaansaannosten perusteella kirjoitus- ja puhetaitojaan. Kirjoitusharjoitusten yhteydessä kerrataan ja syvennetään tarpeen mukaan valittuja suomen kielen kielioppiasioita sekä eri alojen perussanoja ja idiomaattisia ilmauksia. Suullista kielitaitoa kehitetään lukion valtakunnallisten suullisen kielitaidon kokeiden jollekin sopivalle tasolle.

8. Maailma ja me (FINA8)

Kurssilla luetaan tekstejä eri alojen ajankohtaisista aiheista, keskustellaan niistä sekä syvennetään tekstien sisällön ja sanaston tarkastelua. Kurssin aikana analysoidaan myös kaunokirjallisia tekstiotteita ja syvennetään tietämystä jostain suomalaisesta kirjailijasta. Opiskelijat harjoittelevat eläytymään teksteihin, tekemään tiivistelmiä, kommentoimaan ja arvioimaan tekstien sisältöä. Myös merkitys- ja tyylikysymyksiä pohditaan.

Perusopetuksessa alkanut B1-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

B1-oppimäärän mukaisen suomen kielen opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- ymmärtää ja kykenee osallistumaan arkipäiväisiä asioita käsittelevään keskusteluun puheen ollessa selkeää ja normaalitempoista ja mikäli puhe tarvittaessa voidaan toistaa
- kykenee seuraamaan yleisiä asioita käsitteleviä televisio- ja radio-ohjelmia, lukemaan yleisiä asioita käsittelevää suomenkielistä asiatekstiä sekä helpohkoa fikttiivistä tekstiä niin, että hän pystyy tekemään muistiinpanoja, vastaamaan tekstin sisältöä koskeviin kysymyksiin ja tekemään tiivistelmiä sisällöstä ainakin ruotsin kielellä
- osaa kirjoittaa yksinkertaisia, tietyiltä osin yksityiskohtaisia kirjeitä, selostuksia ja kertomuksia, jotka käsittelevät jokapäiväisiä ja opetuksesta tuttuja aiheita; opiskelija hallitsee tyydyttävästi suomen kielen keskeisen sanaston sekä kieliopin perusrakenteet
- ilmaisee edellä mainituissa yhteyksissä perustietämyksensä suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista, pystyy ainakin nimeämään muutamia tunnettuja suomalaisia kirjailijoita ja on tutustunut hieman heidän tuotantoonsa.

Oppimäärän tavoitteet vastaavat Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen (liite 1) tasoa B1.2 (sujuva peruskielitaito) kuullun ja luetun ymmärtämisessä sekä tasoa B1.1 (toimiva peruskielitaito) puhumisessa ja kirjoittamisessa.

Pakolliset kurssit

1. Arkipäivän suomi (FINB1)

Ensimmäisellä kurssilla opiskelijat harjoittelevat ymmärtämään ja käyttämään suomen kieltä paremmin kuin aikaisemmin sekä suullisesti että kirjallisesti jokapäiväisissä palvelutilanteissa, kuten kaupassa, pankissa, postissa, puhelimessa ja matkalla. Opiskelijat harjoittelevat myös kertomaan itsestään ja lähiympäristöstään sekä kirjoittamaan henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä selostuksia. Kieliopista kerrataan ja laajennetaan tietoutta suomen verbiopista aktiivissa ja passiivissa sekä käsitellään niiden lisäksi tärkeimpiä objektisääntöjä, pronomineja ja yksipersonaisia ilmauksia.

2. Suomen ihmiset, luonto ja nähtävyydet (FINB2)

Kurssilla luetaan tekstejä ja soveltuvia esitteitä Suomen eri paikoista, luonnosta ja nähtävyyksistä sekä otteita suomalaista elämää ja ihmisiä kuvaavasta kaunokirjallisuudesta. Opiskelijat opettelevat ainakin lyhyesti esittelemään oman kotipaikkakuntansa, kertomaan jotakin matkoilla tekemistään havainnoista ja saamistaan kokemuksista. Ilmoitusten, oppaiden ja Internetin avulla opiskelijat etsivät esimerkiksi tietoa, selvittävät aikatauluja ja tapahtumia. Kieliopin osalta kerrataan

sijaituvuus sekä monikon taipuvuus ja kiinnitetään erityistä huomiota konsonantti- ja vokaalivaihteluihin.

3. Koulutus, harrastukset ja vapaa-aika (FINB3)

Kolmannella kurssilla opiskelijat harjoittelevat keskustelemaan ja kertomaan koulunkäynnistään, vapaa-ajastaan ja tulevaisuudensuunnitelmistaan. Painettujen oppaiden, kotisivujen tai artikkelien avulla opiskelijat tutustuvat lähemmin johonkin koulutusalaan ja lukevat, katsovat tai kuuntelevat reportaaseja heitä kiinnostavista ajanvietteistä. Kurssin aikana tehdään pieni selostus tai esitys jostakin toimialasta tai harrastuksesta. Kieliopista käsitellään lauseen pääjäsenet (subjekti, predikaatti ja predikaatiivi) sekä I ja III infinitiivi.

4. Liike- ja työelämä (FINB4)

Tällä kurssilla opiskelijat harjoittelevat lukemaan ja tulkitsemaan mainostekstejä ja esitteitä, lukevat ammattielämää käsittelevän artikkelin sekä lukevat myös itselleen soveltuvista ja mielenkiintoisista ammateista. Kurssilla keskustellaan kulutustottumuksista ja työskentelytottumuksista ottaen huomioon myös terveystietoa ja lähipiiriin odotukset. Opiskelijat osaavat vastata tekstien sisältökysymyksiin ja selostaa sisällön yksinkertaisin sanoin myös suomen kielellä. Kieliopista käsitellään suomen numeraalit ja niiden käyttö hinnan ja ajan ilmauksissa sekä adjektiivi ja adverbi.

5. Liikenne, tekniikka ja ympäristö (FINB5)

Viimeisellä pakollisella kurssilla luetaan muutamia helpohkoja liikennettä, kulkuneuvoja ja tavallisia teknisiä apuvälineitä käsitteleviä tekstejä sekä esimerkkejä käyttöohjeista. Kurssilla keskustellaan edellä mainittujen välineiden eduista ja haitoista sekä käytön että ympäristön näkökulmasta. Teksteissä tarkastellaan myös suomen partisiippien ja keskeisimpien nominaali-ilmausten käyttöä ja tutustutaan malliesimerkkien avulla suomen kielen sanastolle tyypillisiin yhdyssanoihin ja johdoksiin. Kurssin päättyessä opiskelija osaa kuvailla suomen kieltä käyttäen jonkin kulkuneuvon tai muun teknisen apuvälineen ja ilmaista kokemuksiaan siitä.

Syventävät kurssit

6. Ymmärrä, puhu ja kirjoita paremmin suomea! (FINB6)

Kurssilla harjoitetaan puhutun suomen kielen ymmärtämistä erilaisissa yhteyksissä, esimerkiksi matkaoppaan johdattamalla kierroksella, esitelmissä ja viestintävälineiden tarjoamia ohjelmia seurattaessa. Opiskelijat oppivat esittämään kysymyksiä em. tilanteisiin liittyvistä asioista, vastaamaan kysymyksiin yksinkertaisia sanoja käyttäen, tekemään yhteenvetoja niiden sisällöstä ainakin ruotsiksi sekä kirjoittamaan lyhyitä selostuksia tai vapaavalintaisia kirjoitelmia suomen kielellä niihin liittyen. Samanaikaisesti kurssilla kerrataan suomen kielen perussanasto ja kieliopin

perusrakenteita erilaisissa yhteyksissä ja harjoitetaan kykyä puhua ja reagoida suomen kielellä jokapäiväisiä tilanteita jäljittelevissä yhteyksissä sekä sellaisia tehtäviä tehden, jotka ovat tyypillisiä lähiympäristössä ja arkielämässä.

7. Suomi tänään (FINB7)

Kurssilla opiskelijat tutustuvat viestintävälineiden ja soveltuviin asiategstien avulla tämänhetkiseen suomalaiseen yhteiskunta- ja kulttuurielämään. Opiskelijat syventyvät yhteen ammattialaan tai kulttuuriseen tyylilajiin artikkeleiden, televisio- tai radio-ohjelmien välityksellä ja tutustuvat yhteen kuuluisaan henkilöön tai alan tunnettuihin tuotteisiin. Tekstien sisällön tarkastelun ohella tutkiskellaan kielen omaperäisiä ilmauksia, nominaalimuotoja ja lauseenvastikkeita. Opiskelijoiden tulee sanakirjan avulla kyetä ymmärtämään vaativaakin asiaproosaa, kuten uutisartikkeleita ja pääkirjoituksia ja heitä rohkaistaan lukemaan suomenkielistä kaunokirjallisuutta ja / tai ottamaan osaa muihin taidemuotoihin suomen kielellä.

Äidinkielenomainen oppimäärä

Äidinkielenomaisen suomen kielen opetuksen tavoitteena on tarjota myös kaksikielisille ruotsinkielistä lukiota käyville aikuisopiskelijoille mahdollisuus parantaa ja syventää suomen kielen taitojaan ja valmiuksiaan yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin sekä tehdä heidät tietoisemmiksi kaksikielisyydestään ja kansallisesta kulttuurista ja kirjallisuudesta. Kurssit on jäsennetty samojen teemojen alle kuin A-oppimäärän mukaisessa opetuksessa, jotta opinnot voidaan järjestää joko erillisinä kursseina, yksilöllisenä opiskeluna tai monimuoto-opintoina. Äidinkielenomaisessa oppimäärässä painotetaan erityisesti kielellistä tietoisuutta, oikeakielisyyttä sekä tieto- ja kaunokirjallisuutta.

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielenomaisen suomen kielen opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- tulee tietoiseksi suomen kielen rakenteesta ja käytöstä verrattuna ruotsin kieleen niin, että hän osaa värittää ja parantaa kieltään sekä välttää kielten välistä interferenssiä
- syventää ja rikastuttaa sanavarastoaan niin, että hän osaa lukea, tulkita ja hyödyntää tekstejä ja lähteitä sellaisilta aihealueilta, joiden voidaan katsoa kuuluvan yleissivistykseen tai jotka sivuavat opiskelijoiden ammatteja ja kiinnostuksen kohteita
- kehittää kykyään keskustella, kertoa ja argumentoida suomeksi tilanteen edellyttämän kielellisen vaihtelun ja tarkkuuden mukaisesti
- kehittää kykyään kirjoittaa hyvää suomen kieltä eri tarkoituksiin niin, että hän osaa laatia erilaisia selvityksiä, yhteenvetoja, kirjoitelmia ja kertomuksia, sekä tarvittaessa kääntää tekstejä suomen kielestä ruotsin kielelle ja suomentaa tekstejä
- osoittaa edellä mainituissa yhteyksissä suomenkielisen kulttuurin ja kirjallisuuden perustuntemusta sekä on lukenut ja kommentoinut suomenkielisiä kaunokirjallisia teoksia ja muita tekstejä.

Tavoitteet vastaavat vähintään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen (liite 1) tasoa B2.2 (toimiva itsenäinen kielitaito) kaikilla kielitaidon osa-alueilla.

Arviointi

Opiskelijalle, joka suorittaa suomen kielen lukio-opintonsa kokonaan tai osittain äidinkielenomaisen oppimäärän mukaan, annetaan siitä päättötodistukseen erillinen merkintä. Opiskelijan katsotaan noudattaneen sitä oppimäärää, jonka mukaan suurin osa kursseista on suoritettu. Myös yksittäisistä kursseista merkitään, minkä oppimäärän mukaan ne on opiskeltu ja suoritettu. Äidinkielenomainen oppimäärä harjaannuttaa osaa niistä valmiuksista, joita tarvitaan, mikäli opiskelija haluaa suorittaa ylioppilastutkinnossa suomen kielen kokeen suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisesti.

Pakolliset kurssit

1. Arkielämä ja vapaa-aika (FIM1)

Ensimmäisellä kurssilla syvennetään opiskelijoiden taitoa ilmaista itseään vivahteikkaasti ja oikein erilaisissa yhteyksissä. Lähiympäristön kieltä tarkkailemalla ja kirjallisuuden avulla opiskelija tutustuu spontaaniin puhekieleen, slangiin, murteisiin ja yleiskieleen sekä näiden eroihin. Kieliopillisia peruskäsitteitä kerrataan ja niiden hallinta vahvistuu. Tällä kurssilla kiinnitetään erityistä huomiota suomen verbi- ja lauseopin sellaisiin piirteisiin, jotka eroavat puhe- ja kirjakielessä.

2. Luonto ja ympäristö (FIM2)

Kurssin tavoitteena on laajentaa ja syventää opiskelijoiden luontoa koskevaa sanavarastoa sekä keskustella ja herättää opiskelijoiden mielenkiinto luonnon- ja ympäristönsuojelukysymyksistä. Kurssin aikana luetaan erilaisia Suomen luontoa ja ympäristöä käsitteleviä tekstejä. Opiskelijoille tulee antaa mahdollisuus keskustella tekstien sisällöstä ja omista havainnoistaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstivalikoimaa laajennetaan kaunokirjallisilla teksteillä, esimerkiksi matka- ja luontokuvauksilla, ja opiskelijat oppivat myös itse kuvailemaan luontoa ja kokemiaan luontoelämyksiä. Kieliopista omaksutaan substantiivitaivutuksen idiomaattisia piirteitä ja sanastoa niiltä osin, jotka ovat olennaisia kielen rikastuttamiseksi, elävöittämiseksi ja täsmentämiseksi.

3. Kaupankäynti, tekniikka ja viestintä (FIM3)

Kurssilla syvennetään ja käsitellään aiheita, jotka koskevat kulutusta, tekniikkaa ja informaatiotekniikkaa. Näiden pohjaksi luetaan ja analysoidaan aiheita käsitteleviä artikkeleita ja käyttöohjeita sekä mainoksia ja ilmoituksia. Opiskelijat ottavat selvää tarjonnasta ja faktoista sekä osaavat esitellä jonkin tavaralajin, keksinnön tai erilaisia viestintävälineitä. Lisäksi luetaan jokin fiktiivinen teksti, esimerkiksi tulevaisuusvisio tai yhteiskuntakriittinen romaani. Kieliopissa syvennetään opiskelijoiden tietämystä suomen kielen lauserakenteen erityispiirteistä.

4. Yhteiskunta ja tiedotusvälineet (FIM4)

Kurssilla analysoidaan suomalaista yhteiskuntaa viestintävälineiden avulla ja viestintävälineiden roolia tapahtumien, ilmiöiden ja mielipiteiden välittäjänä, tarkastelijana ja pohtijana. Opiskelijat lukevat ja analysoivat jonkin lehden, lehden osaston tai radio- ja televisio-ohjelman. Heille tarjotaan mahdollisuus tehdä itse suomenkielinen reportaasi tai artikkeli tapahtumien tai haastattelujen pohjalta sekä oppia laatimaan ilmoituksia ja vastauksia niihin. Poliittisiin kysymyksiin tai tapahtumiin liittyen luetaan suomeksi jokin Suomen yhteiskuntamuotoa tai historiaa käsittelevä pohjateksti. Kieliopista käsitellään erilaisten tekstien tyyliä ja rakennetta. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus huomioon ottaen tarkastellaan ja harjoitetaan tekstin jäsentelyä ja kappalejakoja sekä erityisesti suomen kielen välimerkkien käyttöä. Harjoitellaan erilaisia tapoja tuottaa yhtenäinen teksti ja tyyliä.

5. Koulutus, työ- ja elinkeinoelämä (FIM5)

Kurssilla opiskelijat tutustuvat koulutusalan sanastoon sekä eri koulutusmahdollisuuksiin Suomessa. Näiden pohjaksi tutkiskellaan samoin kuin A-oppimäärän kohdalla koulutusoppaita, Internetin kotisivuja, lomakkeita ja muita dokumentteja, joita tarvitaan koulutuksessa ja työelämässä. Kurssilla keskustellaan eri koulutusmahdollisuuksista, opiskelutavoista, sisäänpääsyvaatimuksista ja työllisyysmahdollisuuksista. Suomenkielisiä artikkeleita lukemalla tai haastatteluja tekemällä opiskelijoilla on mahdollisuus syventää jonkin ammattialan tietämystään. Työpaikkaa haastatteluja harjoitellaan. Kurssilla käsiteltävien tekstien yhteydessä tarkastellaan erityisesti attribuuttia ja adverbiaalia, rektiokysymyksiä sekä suomen kielen vastineita ruotsin prepositioattribuutille. Näitä asioita selvitetään ja harjoitellaan käännohtehtävien, sekä ruotsinnosten että suomennosten, avulla.

6. Suomalainen kulttuuri ja kirjallisuus (FIM6)

Kurssilla opiskelijat tutustuvat lähemmin joihinkin suomalaisen kirjallisuuden klassikoihin, runoihin, kansanrunouteen, näytelmiin sekä muihin taidemuotoihin niin, että opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan kiinnostuneisuus ja aikaisemmat kokemukset taideaineista. Jokainen opiskelija lukee vähintään yhden kaunokirjallisen teoksen ja arvostelee tai analysoi sen kirjallisesti joko koulussa tai kotitehtävänä. Kurssin aikana käsitellään yhteisesti muutamia tunnettuja suomalaisia kirjailijoita. Eri tyyllilajeja havainnollistetaan soveltuvien otteiden ja esimerkkien avulla. Sopivan tilaisuuden tullen kaunokirjallisuus liitetään kuvataiteeseen, elokuvaan ja musiikkiin, mutta näitä taiteen lajeja käsitellään myös erikseen analysoimalla tunnettuja teoksia tai esittelemällä joku alan tunnettu suomalainen taiteilija. Kurssilla voidaan käydä myös teatterissa tai tehdä muunlainen opintokäynti.

Syventävät kurssit

7. Suullinen ilmaisukyky (FIM7)

Kurssi perustuu kielellisen vuorovaikutuksen opiskeluun sekä muodollisen ja epämuodollisen viestinnän sääntöjen ja tapojen tarkasteluun. Opiskelijat harjoittelevat puhumista ja esiintymistä suomen kielellä, puheenvuorojen käyttöä, keskustelua, kokoustekniikkaa ja argumentointia. Heidän tulee tarkastella kriittisesti omaa esiintymistään ja kielenkäyttöään sekä tottua antamaan ja ottamaan vastaan kritiikkiä. Kurssin voi päättää suulliseen esitykseen, lausuntatilaisuuteen tai näytelmän esittämiseen.

8. Kirjoittamisen taito (FIM8)

Kurssilla opiskelijat analysoivat erilaisia suomenkielisiä tekstejä sekä oppivat kirjoittamaan aineiston pohjalta esimerkiksi selostuksia, pöytäkirjoja, selvityksiä, kommentaareja, analyyssejä ja kirjoitelmia. Tietotekniikkaa ja erilaisia ohjelmia käytetään hyödyksi koko kirjoitusprosessin ajan; alun suunnittelusta aina tekstin toimittamiseen ja oikolukuun saakka. Tavoitteena on oppia tarkastelemaan tekstiä kriittisesti ja muokkaamaan sitä niin sisällöllisesti kuin kielellisestikin sekä käyttämään sanakirjoja, oikeakielisyysoppaita ja muita lähteitä. Kurssilla huomioidaan myös kuvat, kuvatestit ja diagrammit. Tarvittaessa harjoitellaan ja ohjataan myös fiktiivisen tekstin kirjoittamista.

5.5 Vieraat kielet

Vieraiden kielten opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja: se antaa heille kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja ja tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää opiskeltavan kielen kielialueen tai yhteisön kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Tällöin otetaan huomioon erityisesti eurooppalainen identiteetti ja eurooppalainen monikielisyys ja -kulttuurisuus. Kielten opetus antaa opiskelijoille valmiudet kielten omaehtoiseen opiskeluun saattamalla heidät ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieraskieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Perusopetus

Opetussuunnitelmassa päätetään, miten muille kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijaossa annetut toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten pakolliset ja valinnaiset kurssit jaetaan kyseisten kielten kesken.

Opetuksen tavoitteet

A-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

kaikissa kielissä

- pystyy kirjoittamaan suppeita viestejä ja luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista
- tuntee kohdekulttuuria ja ymmärtää sitä omaa kulttuuritaustaansa vasten
- osaa viestiä ja toimia kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tiedostaa arvojen kulttuurisidonnaisuuden
- käyttää erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja strategioita ja osaa arvioida työskentelyään ja kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin sekä osaa tarvittaessa muuttaa työskentelytapojaan

englannin kielessä

- ymmärtää pääajatuksen ja keskeisiä yksityiskohtia myös laajempaa yleistietoa sisältävästä kuullusta tai luetusta, selvästi jäsennetystä tekstistä
- selviytyy myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä pystyy kertomaan suullisesti ja kirjallisesti arkisista asioista, jotka sisältävät myös jonkin verran yksityiskohtia
- tiedostaa joitakin keskeisiä eroja kielen eri varianteista

muissa kielissä paitsi englannissa

- ymmärtää henkilökohtaiseen elämään liittyvää sekä yleis- ja asiantietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä
- selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisista palvelutilanteista ja pystyy kuvailemaan lähipiiriään.

B-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa kertoa perustietoja itsestään ja lähipiiristään ja viestiä arkipäivän tavanomaisissa puhetilanteissa tarvittaessa puhekeskustelun apuna tukeutuen
- ymmärtää jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä ja puhetta tilanneyhteyden tukena
- pystyy kirjoittamaan lyhyitä viestejä tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa
- ymmärtää kohdekielen kulttuurin elämänmuotoa
- viestii kohdekulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla
- käyttää erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja strategioita ja osaa arvioida työskentelyään ja kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin ja osaa tarvittaessa muuttaa työskentelytapojaan.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielen osaamisen taso taitotasokuvausasteikon (liite 1) mukaan:

Kieli ja oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti A	B1.1	A2.2	B1.1	A2.2
Muut kielet A	A2.2	A2.1	A2.2	A2.1
Englanti B1	A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa
- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja.

Kurssit

Aiheita käsitellään oman maan, opiskeltavan kielen kulttuurialueen ja kielestä ja aiheesta riippuen myös laajemmasta näkökulmasta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin sekä tilaisuus monipuolisesti hyödyntää aikuisen ihmisen kokemusmaailmaa opiskeltavan aineksen omaksumisessa. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuudet. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden, aikuisten vaihtelevien elämäntilanteiden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurssittain. Perusopetuksessa keskitytään keskeiseen sanastoon sekä lauseenmuodostuksen ja viestinnän kannalta kullekin kielelle ominaiseen keskeiseen kielioppiin. Äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin kiinnitetään huomiota. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Aikuisopiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään myös strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

A-oppimäärän kursseilla 9–12 vankennetaan perusrakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät monipuolisesti jokapäiväiseen elämiseen ja asioimiseen, opiskeluun, työn hakemiseen ja työelämään kohdekulttuurissa.

Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

en = englannin kieli
 la = latinan kieli
 ra = ranskan kieli
 sm = saamen kieli
 sa = saksan kieli
 ve = venäjän kieli
 ia = italian kieli
 ea = espanjan kieli
 po = portugalin kieli
 kx = muu kieli

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi ena3 tarkoittaa englannin kielen A-oppimäärän kurssia numero 3 perusopetuksessa.

A-oppimäärä

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe ja lähiympäristö

Kurssilla aloitetaan opiskeltavaan kieleen tutustuminen. Äänteitä, intonaatiota, sanastoa sekä lauseen perusrakennetta painotetaan. Aihepiireinä ovat yksinkertaisten henkilötietojen antaminen ja itseä koskevien perustietojen kertominen. Harjoiteltava kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Rakenteita harjoitellaan alustavasti. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää, mutta myös tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen harjoittelu käynnistyvät.

2. Sosiaaliset verkostot

Kurssin aihepiireinä ovat erilaiset sosiaaliset tilanteet perheen, suvun ja ystävien kesken. Kurssilla harjoitellaan epävirallisissa sosiaalisissa tilanteissa tarvittavaa yksinkertaista kieltä, kuten tervehdyksiä, keskustelun aloittamista, kysymistä ja vastaamista. Painopiste on puheen ymmärtämisen ja suullisen taidon lisäämisessä. Rakenteiden harjoittelemisessa keskitytään opiskeltavan kielen lauseen perusidean hahmottamiseen.

3. Asioiminen ja palveluiden käyttö

Kurssin aihepiireinä ovat palveluiden käyttö ja tarjoaminen. Esimerkiksi puhelinasiointia, neuvomista, tiedusteluja ja ostosten tekoa harjoitellaan. Edelleen painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää. Samalla harjoitellaan myös tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista. Myös lausetyyppien valikoimaa laajennetaan ja monipuolistetaan.

4. Erilaisia elinympäristöjä

Kurssin aihepiireinä ovat asuminen erilaisissa ympäristöissä sekä luonto ja luonnonsuojelu. Puheen ymmärtämisessä ja puheilmaisussa tarvittavan kieliaineksen lisäksi harjoitellaan myös suorasanaisten tekstien ymmärtämistä ja tuottamista. Rakennevalikoimaa laajennetaan.

5. Vapaa-aika ja harrastukset

Kurssin aihepiirejä ovat harrastukset, liikunta, ajanviete ja juhlat sekä niihin liittyvät palvelut. Puhumisen, puheen ymmärtämisen ja lukemisen taitojen ohella painotetaan myös kieliainesta, jota voidaan hyödyntää kirjallisessakin esityksessä esimerkiksi aiempien tapahtumien kertomisessa.

6. Työ ja opiskelu

Kurssilla tutustutaan keskeisimpään työhön ja työtilanteissa toimimiseen liittyvään kieleen. Aihealueita ovat esimerkiksi työpaikan hankkiminen, haastattelut, jokin ammattiala ja työyhteisö. Toisena aihepiirinä käsitellään koulutusta, opiskelua ja ammattiin valmistumista. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan myös muodollisten tilanteiden vaatimaa sanastoa ja rakenteita. Kielenkäyttötilanteissa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

7. Terveys ja hyvinvointi

Ihminen, keho, sairaudet, terveys ja terveydenhoito sekä niihin liittyvien palveluiden käyttö ovat keskeisenä aihepiirinä tällä kurssilla. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

8. Kulttuuri ja kansainvälisyys

Kurssilla käsitellään kohdemaan tai -maiden kulttuuria, erilaisia elämäntapoja ja ihmisiä sekä eri maiden välisiä yhteyksiä ja yhteistoimintaa henkilökohtaisella ja yhteisöllisellä tasolla. Lauseen perusrakenteen monipuolista hallintaa varmistetaan sekä suullisessa että kirjallisessa ilmaisussa.

9. Kuuntelen ja ymmärrän kuulemaani

Kurssilla keskitytään suullisen viestinnän harjoitteluun.

10. Luen ja ymmärrän lukemaani

Kurssilla keskitytään tekstin ymmärtämisen harjoitteluun.

11. Kielitaito käyttöön

Kurssilla harjoitellaan kielen käyttöä sekä suullisissa että kirjallisissa viestintätilanteissa.

12. Kielen rakenteet viestinnän selkärankana

Kurssilla keskitytään rakenteiden ja sanaston harjoitteluun.

B1-oppimäärä

Pakolliset ja valinnaiset kurssit

1. Perhe ja lähiympäristö

Kurssilla aloitetaan opiskeltavaan kieleen tutustuminen. Äänteitä, intonaatiota, sanastoa että lauseen perusrakennetta painotetaan. Aihepiireinä ovat yksinkertaisten henkilötietojen antaminen ja itseä koskevien perustietojen kertominen. Harjoiteltava kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Rakenteita harjoitellaan alustavasti. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää, mutta myös tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen harjoittelu käynnistyvät.

2. Sosiaaliset verkostot

Kurssin aihepiireinä ovat erilaiset sosiaaliset tilanteet perheen, suvun ja ystävien kesken. Kurssilla harjoitellaan epävirallisissa sosiaalisissa tilanteissa tarvittavaa yksinkertaista kieltä, kuten tervehdyksiä, keskustelun aloittamista, kysymistä ja vastaamista. Painopiste on puheen ymmärtämisen ja suullisen taidon lisäämisessä. Rakenteiden harjoittelemisessa keskitytään opiskeltavan kielen lauseen perusidean hahmottamiseen.

3. Asioiminen ja palveluiden käyttö

Kurssin aihepiireinä ovat palveluiden käyttö ja tarjoaminen. Esimerkiksi puhelinasiointia, neuvomista, tiedusteluja ja ostosten tekoa harjoitellaan. Edelleen painotetaan puheen ymmärtämistä ja suullista viestintää. Samalla harjoitellaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista. Myös lausetyyppien valikoimaa laajennetaan ja monipuolistetaan.

4. Erilaisia elinympäristöjä

Kurssin aihepiireinä ovat asuminen erilaisissa ympäristöissä ja liikkuminen kotipaikkakunnalla ja sen ulkopuolella sekä luonto ja luonnonsuojelu. Puheen

ymmärtämisessä ja puheilmaisuissa tarvittavan kieliaineksen lisäksi harjoitellaan myös suorasanaisten tekstien ymmärtämistä ja tuottamista. Rakennevalikoimaa laajennetaan.

5. Vapaa-aika ja harrastukset

Kurssin aihepiirejä ovat harrastukset, liikunta, ajanviete ja juhlat sekä niihin liittyvät palvelut. Puhumisen, puheenymmärtämisen ja lukemisen taitojen ohella painotetaan myös kieliainesta, jota voidaan hyödyntää kirjallisessakin esityksessä, esimerkiksi aiempien tapahtumien kertomisessa.

6. Työ ja opiskelu

Kurssilla tutustutaan keskeisimpään työhön ja työtilanteissa toimimiseen liittyvään kieleen. Aihealueita ovat esimerkiksi työpaikan hankkiminen, haastattelut, jokin ammattiala tai työyhteisö. Toisena aihepiirinä käsitellään koulutusta, opiskelua ja ammattiin valmistumista. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan myös muodollisten tilanteiden vaatimaa sanastoa ja rakenteita. Kielenkäyttötilanteissa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

7. Terveys ja hyvinvointi

Ihminen, keho, sairaudet, terveys ja terveydenhoito sekä niihin liittyvien palveluiden käyttö ovat keskeisenä aihepiirinä tällä kurssilla. Kieliaineksen valinnassa huomioidaan sekä suullinen että kirjallinen viestintä.

8. Kulttuuri ja kansainvälisyys

Kurssilla käsitellään kohdemaan tai -maiden kulttuuria, erilaisia elämäntapoja ja ihmisiä sekä eri maiden välisiä yhteyksiä ja yhteistoimintaa henkilökohtaisella ja yhteisöllisellä tasolla.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että aikuisopiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot seuraavasti:

Kieli ja oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.1 - B1.2	B1.1	B1.2	B1.1 - B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.1 - A2.2	A2.2 - B1.1	A2.1 - A2.2
Englanti B3	B1.1	A2.2	B1.1	B1.1
Muut kielet B3	A2.1 - A2.2	A2.1	A2.1 - A2.2	A1.3 – A2.1

Tavoitteena on myös, että aikuisopiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Kurssit

Aiheita käsitellään oman maan, opiskeltavan kielen kulttuurialueen ja kielestä ja aiheesta riippuen myös laajemmasta näkökulmasta, niin että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin sekä tilaisuus monipuolisesti hyödyntää aikuisen ihmisen kokemusmaailmaa opiskeltavan aineksen omaksumisessa. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuudet. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden, aikuisen vaihtelevien elämäntilanteiden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurseittain. B2- ja B3-oppimäärissä keskitytään keskeiseen sanastoon ja lauseen muodostukseen ja viestinnän kannalta kullekin kielelle ominaiseen keskeiseen kielioppiin. Perusopetuksessa alkaneissa A- ja B1-oppimäärissä kiinnitetään kaikilla kursseilla huomiota opiskeltavan kielen rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kummankin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Vaativimpia viestinnän muotoja harjoitetaan A-oppimäärän kursseilla. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Aikuisopiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KX = muu kieli

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2 lukiokoulutuksessa.

Perusopetuksessa alkanut A-oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Minä ja muut

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin. Kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Viestintä ja vapaa-aika

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Aihekokonaisuus ”viestintä- ja mediaosaaminen” korostuu kurssin aiheiden käsittelyssä. Kirjoittamista harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Opiskelu ja työ

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään ja kursseilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. ”Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” -aihekokonaisuus tarjoaa näkökulmia käsitellä kurssin aiheita. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

5. Kulttuuri

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

6. Tiede, talous ja tekniikka

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Aihekokonaisuus ”teknologia ja yhteiskunta” korostuu kurssin aiheiden käsittelyssä. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla keskitytään kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen.

7. Luonto ja kestävä kehitys

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväen kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä.

8. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen

Aihealueita ovat yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet.

Perusopetuksessa alkanut B1-oppimäärä

Pakolliset kurssit

1. Minä ja muut

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta sekä vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin. Kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Viestintä ja vapaa-aika

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti sekä vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin sekä niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Aihekokonaisuus ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoaa näkökulmia käsitellä kurssin aiheita monipuolisesti. Kirjoittamista harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Opiskelu, työ ja yhteiskunta

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

4. Kulttuuri

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja monikulttuurisuus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” korostuvat kurssin aiheiden käsittelyssä. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

5. Tiede, talous ja tekniikka

Kurssilla painotetaan vaativahkon kieliaineksen ymmärtämistä. Lähtökohtana ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä.

Aihekokonaisuus ”teknologia ja yhteiskunta” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla keskitytään kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen.

6. Luonto ja kestävä kehitys

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväen kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen

Aihealueita ovat yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet.

Perusopetuksessa alkanut B2- ja lukiossa alkava B3-oppimäärä

Valinnaisen B2-kielen opinnot perusopetuksessa alkaneet opiskelijat voivat jatkaa opintojaan lukiossa kurssista 3.

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

2. Näin asiat hoituvat

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä erilaisia palveluita kuten pankki, posti, lääkäri, liikenne, majoitus- ja ateriointipalvelut. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

3. Vapaa-aika ja harrastukset

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat

Kurssin aihepiirit liittyvät opiskeluun ja työelämään sekä tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva ja teatteri. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkyymiin liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

9. Tiede ja tekniikka

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

10. Luonto ja kestävä kehitys

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

5.6 Matematiikka

Matematiikan opetuksella kehitetään aikuisopiskelijan kykyä havaita ja ymmärtää matematiikan merkitys maailmassa, tehdä perusteltuja päätelmiä ja harjoittaa matematiikkaa nykyisten ja tulevien elämäntilanteidensa tarpeita vastaavasti rakentavasti ajattelevana ja asioista välittävänä kansalaisena.

Perusopetus

Perusopetuksessa matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisten käsitteiden, ajattelutapojen sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää aikuisopiskelijan luovaa ja täsmällistä ajattelutapaa ja sen tulee ohjata aikuisopiskelijaa oivaltamaan asioita ja asiayhteyksiä sekä etsimään ratkaisuja ongelmiin. Lisäksi opetuksen tulee ohjata tavoitteelliseen toimintaan ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä aikuisopiskelijan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintätekniikkaa tulee käyttää aikuisopiskelijan oppimisprosessin tukemisessa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija oppii

- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä oppii näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia ajatteluprosesseja ja menetelmiä tiedon hankintaan
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelevaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä

- käyttämään luokittelua ja järjestämistä työkaluna sekä ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- tuntemaan matematiikan historiaa
- keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä toimimaan ryhmässä.

Kurssit

Kaikilla kursseilla harjoitellaan seuraavia ajattelun taitoja ja menetelmiä:

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkintaa ja käyttöä
- matemaattisten tekstien tulkintaa ja tuottamista
- todistamisen pohjustamista: perusteltuja arvauksia ja kokeiluja, systemaattisia yrityksiä ja erehdyksiä, vääräksi osoittamista, suoraa todistusta
- luokittelun ja järjestämisen käyttöä työkaluna
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa.

Pakolliset kurssit

1. Luvut ja laskutoimitukset I (ma1)

Keskeiset sisällöt

- luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut, reaaliluvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- aikalaskut, aikaväli
- alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- murtolukujen supistaminen ja laventaminen ja desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla ja murtoluvuilla

2. Luvut ja laskutoimitukset II (ma2)

Keskeiset sisällöt

- lausekkeiden sieventäminen
- prosenttilasku
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö
- potenssi, eksponenttina kokonaisluku
- juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella

3. Lausekkeet ja yhtälöt (ma3)

Keskeiset sisällöt

- polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- potenssilauseke ja sen sieventäminen
- muuttujan käsite, lausekkeen arvon laskeminen
- yhtälö, epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen

4. Yhtälöt ja lukujonot (ma4)

Keskeiset sisällöt

- suhde ja verrannollisuus
- verranto
- yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti
- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- lukujonojen tutkimista ja muodostamista

5. Funktiot (ma5)

Keskeiset sisällöt

- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- lukuparin esittäminen koordinaatistossa
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
- funktion kuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja läheneminen
- lineaarinen funktio
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus
- yhtälöparin ratkaiseminen graafisesti

6. Geometria (ma6)

Keskeiset sisällöt

- tasokuvioiden nimeäminen ja luokittelu
- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännölliset monikulmiot
- ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- mittayksiköt ja muuntaminen
- symmetria suoran ja pisteen suhteen
- yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä

7. Geometria ja trigonometria (ma7)

Keskeiset sisällöt

- geometrista konstruointia
- kulmien välisiä yhteyksiä
- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- Pythagoraan lause
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen

8. Todennäköisyys ja tilastot (ma8)

Keskeiset sisällöt

- todennäköisyyden käsite
- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen
- hajonnan käsite
- diagrammien tulkinta
- tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

Valinnainen kurssi

9. Lausekkeita ja yhtälöitä II (ma9)

Keskeiset sisällöt

- polynomien yhteen- ja vähennyslaskun kertaus
- polynomien kertolaskun kertaus
- binomikaavat
- polynomien jakolasku
- polynomin jakaminen tekijöihin
- rationaalilausekkeen sieventäminen
- yhtälöitä

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Opiskelija

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden

- osaa myös käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa taikka puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Opiskelija osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta, ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisussa.

Algebra

Opiskelija osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää algebrallisia lausekkeita ja kertoa polynomin vakiolla
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai päätelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Opiskelija

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa ratkaista lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen sekä osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Opiskelija osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen

- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia arkielämässä sekä osaa muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Tilastot ja todennäköisyys

Opiskelija osaa

- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja sekä osaa määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiärvon
- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja osaa järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä sekä ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa.

Lukiokoulutus

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota aikuisopiskelijalle mahdollisuudet perehtyä matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin; opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa myös kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä ja kehitetään opiskelijan tiedonhankintaprosesseja.

Arviointi

Matematiikan opetuksessa arvioinnin tulee kehittää opiskelijan kykyä esittää ratkaisuja, tukea aikuisopiskelijaa matemaattisten käsitteiden muodostamisprosessissa ja arvioida kirjallista esitystä sekä opettaa opiskelijalle oman työnsä arvioimista. Osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomio laskutaitoon, menetelmien valintaan ja päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen suositellaan hyväksi lukemisessa seuraavia vastaavuuksia. MAA1→MAB1, MAA3→MAB2, MAA6→MAB5, MAA7→MAB4 ja MAA8→MAB3. Opetussuunnitelmassa voidaan määrätä myös lisänäyttöjä, etenkin kurssin arvosanaa uudelleen arvioitaessa.

Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa aikuisopiskelijalle mahdollisuus hankkia sellaiset matemaattiset valmiudet, joita tarvitaan ammatillisissa opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa erityisesti matemaattis-luonnontieteellisillä ja teknisillä aloilla. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua käyttökelpoisia matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilemaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- pystyy seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan ja tuottamaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

1. Funktiot ja yhtälöt (MAA1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen ja prosenttilaskennan taitojaan
- syventää verrannollisuuden, neliöjuuren ja potenssin käsitteiden ymmärtämistään
- tottuu käyttämään neliöjuuren ja potenssin laskusääntöjä
- syventää funktiokäsitteen ymmärtämistään tutkimalla potenssi- ja eksponenttifunktioita
- oppii ratkaisemaan potenssiyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- potenssifunktio
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- juuret ja murtopotenssi

- eksponenttifunktio

2. Polynomifunktiot (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää
- oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja binomikaavat
- polynomifunktio
- toisen ja korkeamman asteen polynomiyhtälöitä
- toisen asteen yhtälön juurten lukumäärän tutkiminen
- toisen asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelevaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Analyttinen geometria (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille

- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- vahvistaa yhtälöryhmän ratkaisemisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

5. Vektorit (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- suorat ja tasot avaruudessa

6. Todennäköisyys ja tilastot (MAA6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii havainnollistamaan diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka

- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

7. Derivaatta (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon sovellusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliepäyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

8. Juuri- ja logaritmfunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- tutkii juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla
- oppii yhdistetyn funktion derivoimisen
- tutkii aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita.

Keskeiset sisällöt

- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmfunktiot ja -yhtälöt
- yhdistetyn funktion derivaatta
- käänteisfunktio
- juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat

9. Trigonometriset funktiot ja lukujonot (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \sin x / \cos x$
- tutkii trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- oppii määrittelemään lukujonoja palautuskaavojen avulla
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- trigonometrinen funktioiden derivaatat
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- geometrisen jono ja summa

10. Integraalilaskenta (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- oppii määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja logiikka (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii formalisoimaan väitelauseita ja tutkimaan niiden totuusarvoja totuustaulujen avulla
- ymmärtää avoimen lauseen käsitteen ja oppii käyttämään kvanttoireita
- oppii todistusperiaatteita ja harjoittelee todistamista

- oppii lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- osaa määrittää kokonaislukujen suurimman yhteisen tekijän Eukleideen algoritmilla.

Keskeiset sisällöt

- lauseen formalisoiminen
- lauseen totuusarvot
- avoin lause
- kvanttorit
- suora, käännteinen ja ristiriitatodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään absoluuttisen ja suhteellisen virheen käsitteet ja niiden avulla likiarvolaskujen tarkkuutta koskevat säännöt peruslaskutoimitusten tapauksessa
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan yhtälöitä numeerisesti
- oppii tutkimaan polynomien jaollisuutta ja määrittämään polynomin tekijät
- oppii algoritmista ajattelua
- harjaantuu käyttämään nykyaikaisia matemaattisia välineitä
- oppii määrittämään numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.

Keskeiset sisällöt

- absoluuttinen ja suhteellinen virhe
- Newtonin menetelmä ja iterointi
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- muutosnopeus ja pinta-ala

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- tutkii lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit

Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään ja oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa, rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- saa käsityksen matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatioita ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- oppii käyttämään kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna.

Pakolliset kurssit**1. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1)***Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi

- yhtälöiden graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

2. Geometria (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

3. Matemaattisia malleja I (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla

4. Matemaattinen analyysi (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- oppii sovellusten yhteydessä määrittämään polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen
- graafisia ja numeerisia menetelmiä

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- tutustuu laskinten ja tietokoneiden käyttöön tilastotehtävissä
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Keskeiset sisällöt

- jatkuvien ja diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- normaalijakauma ja jakauman normittaminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Matemaattisia malleja II (MAB6)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- varmentaa ja täydentää yhtälöiden ratkaisutaitojaan
- osaa ratkaista käytännön tilanteisiin liittyviä lineaarisia optimointitehtäviä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- ratkaisee käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja summan avulla.

Keskeiset sisällöt

- kahden muuttujan lineaariset yhtälöt
- lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen
- kahden muuttujan epäyhtälön graafinen ratkaiseminen
- lineaarinen optimointi
- lukujono
- aritmeettinen ja geometrinen jono ja summa

Syventävät kurssit**7. Talousmatematiikka (MAB7)***Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä

- saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun
- saa laskennallisen pohjan yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

8. Matemaattisia malleja III (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa käsitystään teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matematiikasta
- saa apuneuvoja jaksollisten ilmiöiden matemaattiseen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- trigonometrinen funktioiden määrittely yksikköympyrän avulla
- radiaani
- tyyppiä $f(x) = a$ olevien trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- muotoa $f(x) = A \sin(bx)$ olevien funktioiden kuvaajat jaksollisten ilmiöiden mallintajina
- vektorin käsite ja vektoreiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja skalaaritulo
- kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteiden ja kulmien tutkiminen vektoreiden avulla

5.7 Biologia

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetus syventää aikuisopiskelijan luonnontuntemusta ja antaa ymmärryksen luonnon perusilmiöistä. Opetus kehittää opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua, herättää kiinnostusta biotieteisiin sekä edistää opiskelijan luonnon monimuotoisuutta säilyttävää ja ympäristövastuullista käyttäytymistä.

Perusopetus

Opiskelija tutustuu evoluutioon, ekologian perusteisiin sekä ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin. Opiskelijaa ohjataan kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä korostetaan ihmisen vastuuta luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija oppii

- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- selvittämään ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet sekä arvostamaan luonnon monimuotoisuutta.

Valinnaiset kurssit

1. Elämä ja evoluutio (bi1)

Keskeiset sisällöt

- solun rakenne ja toiminta
- elämän perusilmiöt ja edellytykset
- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä
- biotekniikan mahdollisuudet ja niihin liittyvät eettiset kysymykset

2. Ekosysteemit ja ympäristönsuojelu (bi2)

Keskeiset sisällöt

- ekosysteemit, niiden rakenne ja toiminta
- metsä- tai vesiekosysteemi, niiden ravintoverkostot ja keskeiset lajit
- kestävä metsä- ja vesitalous
- ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet
- jokamiehenoikeudet

3. Ihminen (bi3)

Keskeiset sisällöt

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehittämisessä
- terveelliset ja kuluttavat elintavat sekä ympäristön terveystriskit

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Elämä ja evoluutio

Opiskelija osaa

- erottaa toisistaan kasvi- ja eläinsolun sekä nimetä keskeisiä solurakenteita ja mainita niiden tehtäviä
- selvittää fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyyn.

Ekosysteemit ja ympäristönsuojelu

Opiskelija osaa

- selvittää ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- kuvata metsä- tai järviyyppejä ja tunnistaa niiden keskeisiä lajeja
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta ja perustella sen merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä tuntee metsien kestäväen käytön periaatteet
- selvittää ympäristönsuojelun tavoitteita ja merkitystä
- mainita esimerkkejä luonnonympäristön muuttumisesta ja tietää, millä tavalla voi itse toimia kestäväen kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

Ihminen

Opiskelija osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdyntän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- kuvata seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja.

Lukiokoulutus

Opetuksen tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää toimivan eliömaailman rakenteen ja kehityksen, ihmisen osaksi eliömaailmaa sekä ihmisen toiminnan merkityksen ympäristössä. Opetuksessa tutkitaan elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Lukion biologian tulee myös luoda perusta ymmärtää biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- hallitsee biologian keskeiset käsitteet
- tunnistaa elämän tuntomerkit ja osaa jäsentää elämän ilmiöt sekä biologian eri organisaatiotasot molekyyalitasolta biosfääriin

- oppii arvostamaan eliökunnan monimuotoisuutta ja ymmärtämään eliöiden sopeutumisen erilaisiin ympäristöihin
- ymmärtää perimän ja evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin sekä osaa arvioida kriittisesti eri lähteistä saamaansa biologista tietoa
- tuntee biotieteiden, esimerkiksi bioteknologian ja lääketieteen sovelluksia
- tuntee ihmiselimestön toiminnan peruspiirteet
- ymmärtää perimän ja ympäristötekijöiden merkityksen terveyden taustana sekä yksilön että ihmiskunnan kannalta
- tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden sekä ymmärtää oman vastuunsa elinympäristön tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opiskelijan kykyä hallita ja käyttää biologian keskeisiä käsitteitä sekä soveltaa biologisia tietoja. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Taitojen arvioinnissa painotetaan opiskelijan kykyä käyttää erilaisia lähteitä biologisen tiedon hankinnassa sekä kykyä arvioida tietoa kriittisesti.

Pakolliset kurssit

1. Eliömaailma (B11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus biosysteemien eri tasoilla tarkoittaa
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, mekanismit ja merkityksen
- tuntee muuntelun, sopeutumisen ja lajien välisten suhteiden merkityksen elämän kehitykselle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- tuntee ekosysteemien keskeiset toimintaperiaatteet.

Keskeiset sisällöt

- Mitä elämä on?
- biologia tieteenä
- luonnon monimuotoisuuden ilmeneminen
- evoluutio – elämän kehittyminen
- nykyinen eliökunta ja eliökunnan pääryhmät
- Miten luonto toimii?

2. Solu ja perinnöllisyys (BI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita
- ymmärtää solurakenteiden kehityksen ja merkityksen sekä evoluutioprosessin kokonaisuuden
- osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan sekä osaa kytkeä ne yksilön toimintaan
- hallitsee solun energiatalouden prosessit ja niiden merkityksen
- tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun ja sukupolvelta toiselle
- tietää, miten geenit ohjaavat solun toimintaa
- osaa periytymisen lainalaisuuksien peruseräät
- tietää, kuinka soluja tutkitaan, ja osaa arvioida uusimman solututkimuksen merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- solun rakenne ja toiminta
- solun energiatalous
- solujen toiminnan ohjaaminen
- solujen lisääntyminen
- periytymisen perusteet
- populaatiogenetiikka ja synteettinen evoluutioteoria

Syventävät kurssit

3. Ympäristöekologia (BI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ekologian perusteet ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen elolliseen luontoon
- ymmärtää biodiversiteetin merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä
- tutustuu suomalaisiin ekosysteemeihin ja niiden erityispiirteisiin sekä perehtyy myös ihmisen muokkaamiin ekosysteemeihin
- tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- kehittää ympäristölukutaitoaan, ymmärtää vastuunsa ympäristön tilasta ja osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- ekologinen tutkimus ja ekologiset peruskäsitteet
- biodiversiteetti luonnonvarana
- ekologiset ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet
- Suomen luonnon ekologiset piirteet ja haavoittuvuus

- kestävä tulevaisuus

4. Ihmisen biologia (BI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ihmissolun erilaistumisen pääpiirteet sekä kudosten ja elinten rakenteet ja toimintaperiaatteet
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelymekanismeja sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia niihin
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia sekä ihmisen yhteisöllisyyden merkityksen terveyden kannalta
- pystyy selittämään elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan ja tuntee merkityksellisimpien sairauksien syntymekanismeja
- ymmärtää ihmisen lajinkehityksen sekä perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien valossa ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet
- elimistöjen rakenne, toiminta ja merkitys
- elintoimintojen säätely
- ihmisen lisääntyminen
- ihmisen elämänskaari
- perimän merkitys
- elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit

5. Bioteknologia (BI5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojansa solun hienorakenteesta ja solun eri osien toiminnasta
- ymmärtää elämän keskeisten molekyylien rakenteen ja merkityksen solun toiminnassa
- hallitsee tärkeimpien mikrobiryhmien kuten bakteerien ja virusten rakenteen, toiminnan ja lisääntymisen periaatteet
- tuntee geenien toiminnan ja sen säätelyn
- tuntee geenien etsintä- ja tunnistusmenetelmiä sekä geenien siirtämisen tekniikan pääpiirteet sekä hallitsee geeni- ja biotekniikan keskeiset käsitteet
- tuntee biotekniikan tarjoamia sovellusmahdollisuuksia eri biotieteissä ja teollisuudessa
- pystyy arvioimaan biotekniikan kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

- solun hienorakenne ja solujen välinen viestintä
- solut proteiinien valmistajina
- geenien toiminta
- geeniteknologia ja sen mahdollisuudet
- mikrobit ja niiden merkitys
- biotekniikka teollisuudessa
- kasvien ja eläinten jalostus
- geenitekniiikan etiikka ja lainsäädäntö

5.8 Maantieto/maantiede

Maantiedon/maantieteen opetus kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja ohjaa häntä jäsentämään ympäröivää maailmaa. Opetuksen tavoitteena on kehittää opiskelijan kykyä tarkastella luonnonympäristöä, rakennettua ympäristöä ja sosiaalista ympäristöä. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Opetuksen tulee kehittää opiskelijan valmiuksia toimia aktiivisena ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneena kansalaisena.

Perusopetus

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Maantiedon opetuksen tavoitteena on lisätä opiskelijan kulttuurien tuntemusta ja kehittää kykyä ymmärtää ihmisten elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta maapallolla. Opetuksen tulee ohjata opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan.

Opetuksen tavoitteet

Maantiedon opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- oppii käyttämään ja tulkitsemaan karttoja, diagrammeja, tilastoja ja muita maantieteellisiä tietolähteitä ja myös itse esittämään ja havainnollistamaan maantieteellistä tietoa
- oppii ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- ymmärtää ja osaa arvostaa kulttuurien erilaisuutta Suomessa ja muualla maailmassa
- tuntee aluesuunnittelun keinoja ja tietää, miten itse voi vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen

- oppii ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti.

Valinnaiset kurssit

1. Kotiplaneettamme Maa (ge1)

Keskeiset sisällöt

- maapallon luonnonmaantieteellinen ja kulttuurimaantieteellinen karttakuva
- maan sisäiset ja ulkoiset tapahtumat sekä ihmisen toiminnan alueelliset piirteet maapallolla
- maailman alueellinen jäsentäminen: vyöhykkeisyyden tarkastelu kahden tai useamman maanosan avulla, maanosien luonnonolot ja ihmisen toiminta sekä maapallon erilaiset kulttuurialueet
- maapallonlaajuiset ympäristö- ja kehityskysymykset sekä niiden ratkaisumahdollisuudet

2. Eurooppa (ge2)

Keskeiset sisällöt

- Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla
- Euroopan ympäristö- ja kehityskysymykset
- Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa

3. Suomi maailmassa (ge3)

Keskeiset sisällöt

- Suomen karttakuva ja maisema
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomen eri alueilla sekä rakennettu ympäristö ja perinnemaisemat
- Suomen väestö ja vähemmistökulttuurit
- aluesuunnittelun merkitys ja erilaiset vaikuttamismahdollisuudet omassa lähiympäristössä, kunnassa ja koko Suomessa
- Suomi osana maailmaa: ympäristökysymykset sekä taloudelliset, poliittiset ja kulttuuriset kysymykset
- oman lähiympäristön tai kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Maantieteelliset taidot

Opiskelija osaa

- käyttää ja tulkita fyysisiä karttoja ja teemakarttoja
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa kuvien, karttojen ja diagrammien avulla.

Maailman jäsentäminen

Opiskelija osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset piirteet
- kuvata kehittyneisyyseroja maailmassa ja esittää keinoja niistä johtuvien ongelmien ratkaisemiseksi
- soveltaa maantieteellistä tietoa ajankohtaisten tapahtumien analysointiin.

Euroopan jäsentäminen

Opiskelija osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa maailman muiden alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Opiskelija osaa

- selvittää, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot vaikuttavat ihmisen toimintaan eri alueilla
- selvittää asutuksen ja elinkeinojen alueellisia piirteitä Suomessa
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuureja
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö

Opiskelija osaa

- selvittää, mitkä ovat keskeiset oman lähiympäristön ja Suomen ympäristöongelmat ja niiden ratkaisumahdollisuudet
- kuvata maapallonlaajuisia ympäristöongelmia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia
- kuvata omia vaikutusmahdollisuuksiaan ympäristön tilan parantamiseksi
- selvittää, mitä aluesuunnittelu ja kaavoitus tarkoittavat, sekä tietää kansalaisen mahdollisuudet vaikuttaa osallistuvan suunnittelun keinoin oman ympäristönsä kehitykseen.

Lukiokoulutus

Maantieteessä integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetuksessa tarkastellaan elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen luomien järjestelmien rakennetta ja toimintaa. Opetuksen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija oppii maantieteellisen tiedon avulla havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja mielipiteitä, ottamaan kantaa lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opiskelun tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa hankkia, tulkita ja kriittisesti arvioida maantieteellistä tietoa, kuten karttoja, tilastoja sekä kirjallisia, digitaalisia ja muita medialähteitä sekä osaa hyödyntää monipuolisesti tietotekniikkaa maantieteellisten tietojen esittämisessä
- ymmärtää, mitä alueellisuus, tila ja paikka merkitsevät maantieteessä ja maantieteellisessä ajattelussa
- osaa kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä osaa kriittisesti arvioida ajankohtaisia maailman tapahtumia
- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisuuksia ratkaista taloudellisia ja sosiaalisia eriarvoisuusongelmia
- tuntee ja ymmärtää erilaisia kulttuureja sekä suvaitsee ja kunnioittaa erilaisuutta
- tuntee suunnittelun keinoja eri aluetasoilla ja tietää mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä kehitykseen
- osaa toimia ympäröivän maailman kysymyksiin kantaaottavana ja kestävän kehityksen puolesta toimivana aktiivisena maailmankansalaisena.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan maantieteellisen ajattelun kehittymistä tietojen ja taitojen suhteen. Arvioinnin kohteina ovat peruskäsitteiden hallinta, valmius perustella maantieteellisiä väittämiä ja kannanottoja sekä taito havaita alueellisia riippuvuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito tulkita ja arvioida maantieteellistä tietoa sekä soveltaa maantieteellistä tietoa eri tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistaidot kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot.

Pakollinen kurssi

1. Sininen planeetta (GE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvat ilmiöt
- osaa kuvata ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, sekä osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

Keskeiset sisällöt

- maantieteen tehtävät, maantiede luonnontieteenä, maantieteellinen tietoinen ja tutkimusmenetelmät
- Maan planetaarinen luonne
- ilmakehä liikkeessä
- vesikehä liikkeessä
- sää ja ilmasto
- maapallon muuttuvat pinnanmuodot
- maapallon kasvillisuusvyöhykkeet
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

Syventävät kursit

2. Yhteinen maailma (GE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää kulttuurimaantieteen käsitteitä sekä osaa tulkita ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja rakenteita kulttuurimaantieteen teorioita ja malleja hyväksi käyttäen
- tuntee eri kulttuureja ja osaa arvioida niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida maapallon eri alueiden väestönkehitystä ja asutuksen piirteitä sekä kaupungistumisen syitä ja seurauksia
- osaa arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan eri alueilla sekä ymmärtää ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen merkityksen
- tuntee aluesuunnittelun tavoitteita ja vaikuttamiskeinoja
- tuntee kehittyneisyyserojen erilaiset ilmenemismuodot
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia, ympäristön tilaa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä nyt ja tulevaisuudessa maapallon eri alueilla.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurimaantieteen olemus ja tehtävät

- väestö ja asutus
- muuttoliikkeet ja kaupungistuminen
- kulttuurit ja kulttuurien muuttuminen sekä vähemmistökulttuurit
- luonnonvarat ja niiden riittävyys
- alkutuotanto ja ympäristö
- teollisuus ja energia
- liikkuminen ja vuorovaikutus
- ihmistoiminnan alueellinen rakenne
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

3. Riskien maailma (GE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutussuhteeseen liittyvät riskit maapallolla sekä osaa arvioida niiden merkitystä ihmisen ja ympäristön kannalta
- tuntee, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee, sekä osaa vertailla ja arvioida eri alueiden riskiherkkyyttä sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti
- osaa arvioida alueiden kehittyneisyyden ja alueilla ilmenevien riskien välistä suhdetta
- osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia riskiuutisia eri medioissa sekä osaa soveltaa oppimaansa tietoa riskiuutisten analysointiin ja arviointiin
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla uhkia voidaan välttää tai niiden vaikutuksia lieventää
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tietää mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin, säädellä ristiriitoja sekä toimia kestävä kehityksen mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

- riskien maantiede, riskien luokittelu ja merkitys
- luonnon toimintaan liittyvät riskit ja riskialueet sekä luonnonriskeihin varautuminen
- ihmisen ja luonnon riippuvuussuhteeseen liittyvät ympäristöriskit ja riskialueet sekä mahdollisuudet estää ja pienentää ympäristöriskejä kestävä kehityksen keinoin
- ihmiskunnan riskit ja riskialueet sekä ristiriitojen säätelymahdollisuudet
- tekniset hasardit

4. Aluetutkimus (GE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kartografian perusteet

- tuntee maantieteellisten paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia
- osaa kerätä tiettyyn alueeseen liittyvää maantieteellistä tietoa erilaisista lähteistä, kuten kartoista ja tilastoista sekä sähköisistä ja muista medialähteistä
- osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina
- osaa analysoida ja tulkita hankkimaansa aineistoa sekä laatia aineiston avulla kuvauksen alueesta
- osaa tieteellisen kirjoittamisen periaatteet, kuten kriittisen lähteiden käytön ja viittaustekniikan, sekä tuntee tekijänoikeudet.

Keskeiset sisällöt

- kartografian perusteet ja maantieteelliset lähdeaineistot
- paikkatietojärjestelmät ja niiden sovellusmahdollisuudet
- aluetutkimus: tutkimusalueen valinta, aineiston keruu, käsittely ja tulkinta sekä pienimuotoisen aluekuvauksen raportointi: tutkimusalueen sijainti osana laajempia aluekokonaisuuksia, alueen koko, luonnonolot, väestö ja asutus, luonnonvarat ja maankäyttö, elinkeinot, liikenne ja palvelut, alueen jako osa-alueisiin sekä alueen ongelmat ja kehittäminen

5.9 Fysiikka

Fysiikka on empiirinen luonnontiede, jossa luonnon perusrakennetta ja -ilmiöitä pyritään ymmärtämään ja selittämään käyttämällä luonnosta kokeellisin menetelmin saatavaa tietoa. Tavoitteena on löytää luonnossa yleispäteviä lainalaisuuksia ja esittää ne matemaattisina malleina.

Fysiikan opiskelulle luonteenomainen kokeellisuus voi olla aihepiirin, opetuksen vaiheen ja välineiden mukaan opiskelijoiden omakohtaista työskentelyä, opettajan esittämiä demonstraatioita, vierailujen, videoiden tai vain kerronnan kautta tapahtuvaa toimintaa. Kokeellisuudella tuetaan opiskelijaa omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja. Aikuisopiskelijalle voi hänen päivittäisessä toimintaympäristössään tarjoutua mahdollisuuksia soveltaa oppimaansa fysiikan tarkastelutapaa ja kokeellisuutta käytännössä.

Luonnontieteiden opiskelussa tiedon hankkimiseen käytetään kokeellisia menetelmiä, erilaisia tiedon lähteitä sekä tapoja käsitellä tietoa. Fysikaalisen tiedon lähteenä on ensisijaisesti luonto. Aikuisopiskelijalle luonnontieteellisen tiedon lähteenä ovat lisäksi oppi- ja tietokirjat, digitaaliset tietovarannot ja alan asiantuntijat sekä oma työ- ja toimintaympäristö.

Fysiikan opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee opiskelijan persoonallisuuden kehittymistä ja maailmankuvan muodostamista.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija oppii

- tuntemaan luontoa
- työskentelemään luovasti ja kekseliäästi fysiikan laboratorioissa ja luonnossa hankkiessaan tietoa mittauksia tekemällä sekä muodostamaan yksinkertaisia malleja
- ymmärtämään ja soveltamaan hankkimaansa tietoa
- muodostamaan kokonaiskuvaa fysiikasta sen eri osa-alueisiin liittyvän tietämisen, ymmärtämisen ja soveltamisen kautta
- tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen
- ymmärtämään keksintöjen vaikutuksen yrittäjyyteen, uuden teknologian luomiseen, yhteiskunnan kehitykseen ja uusien työpaikkojen syntymiseen.

Valinnaiset kurssit

1. Liike ja työ (fy1)

Keskeiset sisällöt

- SI-järjestelmä, perussuureet
- mittaaminen ja tiedonhankinta fysiikassa, taulukoiden ja graafisten esitysten käyttö
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit, liikenneturvallisuus
- mekaniikan peruslait
- kappaleen massa ja paino, tiheys ja tiheyden vaikutukset esimerkiksi kellumiseen ja kuumailmapallon toimintaan
- vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä, kuten yksinkertaisissa koneissa
- voiman tekemä työ, kuten nostotyö, siirtotyö ja kitkatyö, työn ja energian välinen yhteys
- teho
- mekaaninen energia
- energian säilymislaki

2. Värähdysliike ja lämpö (fy2)

Keskeiset sisällöt

- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, jaksolliset värähtelijät ympäristössämme sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- ääniaaltojen luonne, merkitys, taajuus ja heijastuminen
- kaiku ja kaikuluotaus
- äänen voimakkuus, melu ja ääniturvallisuus
- valon luonne, merkitys ja sovellukset
- esineiden näkyminen, valon nopeus, heijastuminen ja taittuminen, kokonaisheijastus, valo tiedonsiirrossa, varjot, auringonpimennys, kuunpimennys
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita, esimerkiksi tasopeilin ja pallopeilien muodostamat kuvat
- silmän näkövirheiden korjaaminen
- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- lämmön luonne, lämpötila, lämpölaajeneminen
- lämpömäärä, ominaislämpökapasiteetti
- lämmön varastoituminen, johtuminen ja siirtyminen
- sulaminen, kiehuminen
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

3. Sähkö ja luonnon rakenteet (fy3)

Keskeiset sisällöt

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- johteet ja eristeet
- tasavirtapiiri ja virtapiirin peruskäsitteet, kuten sähkövirran kiertokulku, jännite, resistanssi
- jännitteen ja sähkövirran välineen yhteys, Ohmin laki, resistiivisyys, vastusten kytkennät
- sähköenergia, teho ja sähkölaskun muodostuminen, sähköenergian säästö
- sähkövirran vaikutukset, kuten lämpövaikutus, valovaikutus ja kemiallinen vaikutus ja liiketilojen muutokset ja magneettinen vaikutus
- vaihtovirta
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa, muuntaja, eri energialajien muuntuminen sähköenergiaksi voimalaitoksissa, erilaisten voimalaitosten etuja ja haittoja
- sähkön käyttö kotona, sähköinen viestintä
- sähköturvallisuus jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- luonnon rakenteet ja mittasuhteet, ytimen rakenne, atomin rakenne, aineen rakenne, Aurinkokunta ja maailmankaikkeus
- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa

- radioaktiivisten aineiden hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja muut säteilylajit ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen
- energian muuntuminen energiamuodosta toiseen, energian säilyminen erilaisissa tapahtumissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Luonnon tutkimisen taidot

Opiskelija

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede, ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja työ

Opiskelija

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdysliike ja lämpö

Opiskelija

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.
- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla

- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö ja luonnon rakenteet

Opiskelija

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sovelluksia, kuten sähkölaitteita ja sähköistä viestintää
- tuntee sähköön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja, kuten muuntajan toimintaa, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.
- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- tiedostaa ihmisen osana luontoa ja ymmärtää fysiikan merkityksen luonnon ilmiöiden mallintamisessa
- ymmärtää kokeellisen toiminnan ja teoreettisen pohdiskelun merkityksen luonnontieteellisen tiedon muodostumisessa
- pystyy ratkaisemaan luonnontieteiden ja teknologian alaan kuuluvia ongelmia fysiikan lakeja ja käsitteitä luovasti hyväksi käyttäen
- hankkii ja käsittelee tietoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa sekä omassa toimintaympäristössään asiantuntijayhteisön tapaan
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia mittauksia, kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan tuloksia sekä soveltamaan niitä
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa sekä kykenee esittämään ja julkistamaan tietoja monipuolisella tavalla myös teknisiä apuvälineitä käyttäen.

Arviointi

Fysiikassa arvioidaan opetussuunnitelman perusteissa esitettyjen kurssikohtaisten fysiikan tietojen ja niiden soveltamistaitojen saavuttamista erityisesti matemaattisia

malleja käyttäen. Arvioinnin kohteena ovat myös tiedonkäsittelytaitojen, kokeellisen työskentelyn taitojen sekä muiden opiskelua tukevien taitojen kehittyminen, kuten fyysikaalisen ongelman ratkaisuprosessin jäsennetty kuvaaminen.

Pakollinen kurssi

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tyydytystä tiedon ja ymmärtämisen tarpeelleen sekä saa vaikutteita, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa kohtaan
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja osaa jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- tulkitsee ja mallintaa kokeellisen työn tuloksia graafisesti
- käyttää opiskelun tukena tieto- ja viestintätekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys historian eri vaiheissa ja nykyaikana
- aineen ja maailmankaikkeuden rakenteet ja perusvuorovaikutukset
- energian, erityisesti säteilyn, sitoutuminen ja vapautuminen luonnon ja ihmisen aikaansaamissa prosesseissa
- kokeellisuus ja mallintaminen perustana fyysikaalisen tiedon rakentumisessa, mittaaminen, tulosten esittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana
- liikkeen kuvaamisessa tarvittavat peruskäsitteet ja liikkeen graafinen esitys

Syventävät kurssit

Syventävien kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiuksia opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla
- tutkii luonnon ilmiöitä sekä mallintaa ja esittää niitä algebrallisten ja graafisten menetelmien avulla
- rakentaa fysiikan malleja ja käyttää niitä ennusteiden tekemiseen
- tutkii ja havainnollistaa malleja tieto- ja viestintätekniikan avulla
- tutustuu klassisen fysiikan osa-alueisiin ja modernin fysiikan alkeisiin
- tutustuu fysiikan eri osa-alueisiin liittyvään teknologiaan
- tutustuu fysiikan merkitykseen yhteiskunnan eri alueilla
- tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niihin liittyviin turvallisuustekijöihin.

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee lämpöön liittyvät ilmiöt
- tutkii aineen termodynaamiseen tilaan tai lämpöopin pääsääntöihin liittyviä ilmiöitä
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan kriittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajeneminen
- paine, hydrostaattinen paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde
- lämpöopin pääsäännöt, sisäenergia
- energiavarat

3. Aallot (FY3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa yleiskuvan luonnon jaksollisista ilmiöistä ja perehtyy niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä, ääntä tai sähkömagneettisia aaltoja.

Keskeiset sisällöt

- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen
- heijastuminen, taittuminen ja kokonaisuheijastuminen
- valo, peilit ja linssit
- ääni, melun terveysvaikutukset ja kovalta ääneltä suojautuminen

4. Liikkeen lait (FY4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja käsittelee niitä selittäviä malleja
- tutkii etenemisliikkeeseen liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja perehtyy niiden avulla Newtonin lakeihin
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa.

Keskeiset sisällöt

- liikkeen mallit ja Newtonin lait
- etä- ja kosketusvoimat, erityisesti liikettä vastustavat voimat, noste

- liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate
- liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate
- värähdysliikkeen energia

5. Pyöriminen ja gravitaatio (FY5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan mekaniikassa sekä statiikkaan ja pyörimiseen liittyvien ilmiöiden laskennallista hallintaansa
- syventää mekaniikan maailmankuvan tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen
- pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä pyörimisliike
- pyörimisen liikeyhtälö
- pyörimismäärän säilyminen
- pyörimisliikkeen energia
- ympyräliike ja ympyräliikkeen kiihtyvyys
- gravitaatio ja gravitaation alainen liike
- heittoliike ja planeettojen liike
- satelliitit ja niiden käyttö

6. Sähkö (FY6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää sähköön liittyviä peruskäsitteitä ja tutustuu mittaustekniikkaan
- osaa tehdä sähköopin perusmittauksia sekä rakentaa ja tutkia yksinkertaisia virtapiirejä.

Keskeiset sisällöt

- sähköpari, sähkövirran kulku metallijohteessa
- jännitteen ja sähkövirran mittaaminen
- Ohmin laki
- Joulen laki
- vastukset, vastusten kytkennät ja Kirchoffin lait
- Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä ja aine sähkökentässä
- kondensaattori, kytkennät ja energia
- sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi

7. Sähkömagnetismi (FY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tuntemustaan sähkömagnetismin ilmiöistä

- perehtyy sähköturvallisuuteen
- syventää sähkömagneettisten ilmiöiden yhteiskunnallisen merkityksen tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- magneettinen voima, magneettikenttä ja aine magneettikentässä
- varattu hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- induktiolaki ja Lenzin laki
- induktioilmiöitä - pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio
- energian siirto sähkövirran avulla
- tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen
- värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä
- sähköturvallisuus
- energiateollisuus

8. Aine ja säteily (FY8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kvantittumiseen, dualismiin sekä aineen ja energian ekvivalenssiin aineen rakennetta ja rakenneosien dynamiikkaa hallitsevina periaatteina
- syventää kokonaiskuvaansa fysiikan kehityksestä ja sen pätevyysalueesta luonnonilmiöiden tulkitsijana.

Keskeiset sisällöt

- sähkömagneettinen säteily
- röntgensäteily
- mustan kappaleen säteilyvalosähköilmiö
- valosähköilmiö
- säteilyn hiukkasluonne ja hiukkasten aaltoluonne
- atomimallit esimerkkinä Bohrin atomimalli
- kvantittuminen, viivaspektri, atomin energiatilat ja energiatasokaavio
- atomiytimen rakenne
- radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus
- massan ja energian ekvivalenssi
- ydinreaktiot ja ydinenergia
- aineen pienimmät osaset ja niiden luokittelu

5.10 KEMIA

Kemian opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus auttaa ymmärtämään jokapäiväistä elämää, luontoa ja teknologiaa sekä antaa opiskelijalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon,

ympäristöön ja teollisuuteen sekä tuotteiden elinkaareen liittyvistä asioista. Opetus välittää kuvaa kemiasta yhtenä keskeisenä perusluonnontieteenä, joka pyrkii tutkimaan ja kehittämään materiaaleja, menetelmiä, laitteita ja prosesseja kestävästi kehityksen edistämiseksi. Kemian opetukselle luonteenomaista on kemiallisten ilmiöiden ja aineiden ominaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen kokeellisesti, ilmiöiden tulkitseminen ja selittäminen mallien ja rakenteiden avulla, ilmiöiden kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä ilmiöiden mallintaminen ja matemaattinen käsittely.

Monipuolisin työtavoin ja arviointimenetelmin opiskelijoita ohjataan aktiiviseen kemian tietojen ja taitojen kehittämiseen. Kemian opetuksen toteutuksessa otetaan huomioon aikuisopiskelijoiden lähtötaso ja opiskeluvalmiudet sekä luodaan myönteinen kuva kemiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa käyttää luonnontieteissä käytettäviä tyypillisiä tiedonhankinnan menetelmiä, myös tieto- ja viestintätekniikkaa, sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- osaa tulkita ja esittää tutkimustuloksia
- tuntee aineiden tasapainoon ja kiertokulkuun liittyviä prosesseja sekä ymmärtää niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- osaa käyttää ja tulkita kemian merkkikieltä
- tuntee aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja osaa käyttää niitä
- osaa käyttää aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- osaa kuvailla ja mallintaa kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- osaa soveltaa tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

Valinnaiset kurssit

1. Ilma ja vesi (ke1)

Keskeiset sisällöt

- ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin avulla

2. Raaka-aineet ja tuotteet (ke2)

Keskeiset sisällöt

- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen

3. Elämän kemiaa (ke 3)

Keskeiset sisällöt

- fotosynteesi ja palaminen, energialähteet
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteet
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Opiskelija

- tuntee työturvallisuutta koskevat määräykset, kemikaalien varoitusmerkinnät sekä osaa tulkita käyttöturvallisuustiedotteita
- osaa esittää koe- ja tutkimustuloksia sekä tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee kemian teollisuuden eri aloja, kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus, sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttajana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit

- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisilla malleilla käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa kemian keskeisimmät peruskäsitteet ja tietää kemian yhteyksiä jokapäiväisen elämän ilmiöihin sekä ihmisen ja luonnon hyvinvointiin
- osaa kokeellisen työskentelyn tai muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä ja käsitellä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeistä kemiallisista ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan kokeellisesti tai muutoin hankkimaansa tietoa ja keskustelemaan siitä sekä esittämään sitä muille
- perehtyy tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksiin tiedonhankinnan ja mallintamisen välineinä
- perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan teollisuudessa ja ympäristötekniikassa,
- osaa käyttää kemiallista tietoa kuluttajana ja terveyden edistämisessä sekä osallistuttaessa luontoa, ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Arviointi

Kemiassa arvioinnin kohteena on kemiallisen tiedon ymmärtäminen sekä soveltamisen taito. Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon kokeellisen tiedonhankinnan ja -käsittelytaitojen kehittyminen.

Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmiä tai tutkielmia. Lisäksi opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti.

Pakollinen kurssi

1. Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kuvan kemiasta, sen mahdollisuuksista yhteiskunnassa, elinympäristön toiminnoissa sekä haitallisten ympäristövaikutusten valvonnassa ja torjunnassa
- syventää aiemmin opittujen kemian perusteiden ymmärtämistä kurssilla käsiteltävien asioiden yhteydessä
- osaa orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita sekä ymmärtää niiden merkityksen ihmiselle ja elinympäristölle
- tuntee erilaisia seoksia sekä niihin liittyviä käsitteitä
- oppii kriittisen tiedonhankinnan ja -käsittelyn taitoja
- osaa tutkia kokeellisesti tai mallien avulla orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia ja reaktioita.

Keskeiset sisällöt

- kemia ympäristön tutkimuksessa, päästöjen vähentämisessä ja haitallisten ympäristövaikutusten torjunnassa
- orgaanisia yhdisteryhmiä kuten hiilivetyjä, orgaanisia happiyhdisteitä, orgaanisia typpiyhdisteitä sekä niiden ominaisuuksia ja sovelluksia
- orgaanisissa yhdisteissä esiintyvät sidokset sekä poolisuus
- erilaiset seokset, ainemäärä, pitoisuus
- orgaanisten yhdisteiden hapettumis- ja pelkistymisreaktioita sekä protoninsiirtoreaktioita

Syventävät kurssit

2. Kemian mikromaailma (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä erilaisia kemian malleja, taulukoita ja järjestelmiä
- tuntee orgaanisten yhdisteiden rakenteita ja tuntee rakenteen määrittämisessä käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti tai erilaisia malleja käyttäen aineiden rakenteeseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä
- elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit
- hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava
- kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet
- atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden rakenne
- isomeria

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen reaktion tapahtumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden merkityksen elinympäristössä ja teollisuudessa
- ymmärtää energian sitoutumisen ja vapautumisen kemiallisissa reaktioissa sekä niiden merkityksen yhteiskunnassa
- osaa kirjoittaa reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti
- osaa tutkia kokeellisesti tai erilaisia malleja käyttäen reaktioihin, reaktionopeuteen ja -mekanismeihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu
- epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä sekä sovelluksia
- stoikiometrisia laskuja, kaasujen yleinen tilanyhtälö
- energianmuutokset kemiallisessa reaktiossa
- reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät

4. Metallit ja materiaalit (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee teollisesti merkittäviä raaka-aineita sekä niiden jalostusprosesseja
- tuntee hapettimia ja pelkistimiä ja niiden käyttöä sekä osaa kirjoittaa hapettumis-pelkistymisreaktioita
- osaa sähkökemiallisten ilmiöiden periaatteet sekä niihin liittyviä kvantitatiivisia sovelluksia
- tuntee erilaisia materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja valmistusmenetelmiä sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti tai malleja käyttäen metalleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet
- bio- ja synteettiset polymeerit sekä komposiitit

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää reaktion tasapainotilan muodostumisen ja siihen liittyviä laskennallisia tasapainosovelluksia
- ymmärtää tasapainon merkityksen ja tutustuu tasapainoon teollisuuden prosesseissa ja luonnon ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti tai malleja käyttäen kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- reaktiotasapaino
- happo-emästatasapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset ja niiden merkitys
- liukoisuus ja liukoisuustasapaino
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset

5.11 Uskonto

Kaikki uskontosidonnaiset ryhmät

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on syventää aikuisopiskelijan oman uskonnon ja sen kulttuuriperinnön tuntemusta. Opiskelussa perehdytään uskonnosta nousevaan elämäntarkasteluun ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista käsin. Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön ja yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioon ottavaa ja yksilöllistä vakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineksen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yhteiskuntaa, uskonnonopetuksella on luontaiset kytkennät myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet perusopetuksessa

Uskonnon opetuksen tavoitteena on

- tutustua omaan uskontoon ja suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustua muihin uskontoihin
- ymmärtää uskontojen kulttuurinen ja inhimillinen merkitys
- ymmärtää uskonnon eettinen ulottuvuus.

Uskonnon opetuksen tavoitteet lukiokoulutuksessa

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä
- kykenee jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, mikä tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

5.11.1 Evankelisluterilainen uskonto

Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävä on syventää ja laajentaa opiskelijan oman ja muiden uskontojen tuntemusta perehdyttämällä hänet uskontojen luonteeseen ja merkitykseen yksilön, kulttuurin ja yhteiskunnan kannalta. Opiskelija tarkastelee opiskeltavan aineksen valossa myös eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia yksilön elämään ja yhteiskuntaan.

Perusopetus

Pakollinen kurssi

1. Kirkko ja suomalainen katsomusperinne (ue1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy kristinuskoon ja sen merkitykseen suomalaisessa yhteiskunnassa
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsityksiin
- hahmottaa Suomessa ilmeneviä uskonnollisia yhdyskuntia ja niiden toimintaa
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kristinuskon vaiheet Suomessa
- kirkkorakennus, sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko sekä sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys
- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä ja muita uskontoja sekä uskonottomuus

Valinnaiset kurssit

2. Raamattutieto (ue2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa Raamatun vaikutuksen länsimaiseen kulttuuriin ja maailmankuvaan
- tuntee Raamatun syntyhistorian ja erilaiset tulkintatavat
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- tutustuu Uuteen testamenttiin, erityisesti Jeesuksen opetukseen
- ymmärtää Raamatun aseman kristillisten kirkkojen pyhänä kirjana.

Keskeiset sisällöt

- Raamatun kulttuurivaikutukset: vaikutus kieleen, kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuvaan ja kuvataiteeseen sekä länsimaiseen lainsäädäntöön
- Vanhan ja Uuden testamentin syntyvaiheet ja ajoitus
- Vanhan testamentin keskeinen sisältö: alkukertomukset, Vanhan testamentin historian pääpiirteet
- Uuden testamentin muotoutuminen, evankeliumien painotukset, Paavalin kirjeiden merkitys
- Jeesuksen elämä ja opetukset
- kristillisen etiikan peruspainotukset

3. Maailmanuskonnot (ue3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen syntyhistorian ja levinneisyyden
- ymmärtää uskontojen vaikutuksen yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tunnistaa eri uskontojen yhteisiä piirteitä.

Keskeiset sisällöt

Käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, juutalaisuutta ja islamia seuraavien teemojen näkökulmasta:

- uskontojen syntyhistoria, levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja keskeiset opit
- myytit ja riitit
- uskontojen vaikutus yhteisön ja yksilön elämään

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tiedonhankinta kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta

Opiskelija

- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.
- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon synty tapahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet.

Uskonnon ymmärtäminen ilmiönä

Opiskelija

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Uskonnollisen tiedon käyttö ja eettisesti vastuullinen toiminta

Opiskelija

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.
- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan ja tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

Lukiokoulutus

Pakollinen kurssi

1. Uskonnon luonne ja merkitys (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen ilmiö uskonto on, ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana
- ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen ja vaikutuksen kulttuuriin
- tuntee Raamatun syntyhistorian ja tutkimuksen pääpiirteet sekä Raamatun vaikutuksen länsimaiseen kulttuuriin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon määrittely ja tutkiminen, uskonnon kieli
- uskonnon ominaispiirteet
- uskonto yksilön ja yhteisön elämässä
- Raamatun vaikutus maailmankuvaan ja kulttuuriin
- Raamatun synty ja sisältö sekä tutkimus- ja tulkintatavat

Syventävät kurssit

2. Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina
- ymmärtää, miten kristinuskon opin muovautuminen ja jumalanpalveluselämän kehitys heijastuvat niin kirkkorakennuksiin, kirkkotaiteeseen kuin musiikkiinkin
- havaitsee yhteiskunnan ja uskonnon välisen vuorovaikutuksen ja sen merkityksen eri aikoina
- hahmottaa kristinuskon ilmenemisen erilaisina kirkkokuntina eri puolella maailmaa ja ymmärtää kristinuskon yhteisen perustan.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon synty
- alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon
- lännen kirkko keskiajalla
- idän kirkon kehitys
- reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla
- nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa
- kirkkojen ja uskontojen vuoropuhelu

3. Ihmisen elämä ja etiikka (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämäkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen
- saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun
- ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuksistaan
- saa käsityksen Raamatun kirjojen elämäkysymysten pohdinnasta
- tuntee kristillisen etiikan perusteet ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteita.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen tärkeät elämäkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys ja kuolema
- kristillinen jumala- ja ihmiskäsitys
- ihmisen ja luonnon suhde
- kristillinen etiikka ja etiikan teoriat
- keskeisiä yksilö- ja yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä

4. Uskontojen maailmat (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta:

- uskontojen syntyhistoria, levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen myytit ja riitit
- uskontojen suuntaukset ja tulkinnat
- uskonnot ja taide
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Mihin suomalainen uskoo? (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen
- ymmärtää Suomessa uskonnollisista ja maailmankatsomuksellisista kysymyksistä käytävää keskustelua ja sen taustatekijöitä
- osaa jäsentää Suomessa toimivien uskonnollisten yhteisöjen kenttää: liikkeiden opilliset korostukset ja toiminta.

Keskeiset sisällöt

- muinaissuomalainen uskonto
- Suomen kirkkohistorian yleislinjat
- luterilainen kirkko ja muut kristilliset kirkot nykypäivän Suomessa
- ei-kristilliset yhteisöt Suomessa
- kristinuskon vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan

5.11.2 Ortodoksinen uskonto

Ortodoksisen uskonnon opetuksen ydintehtävä on syventää ja laajentaa opiskelijan oman ja muiden uskontojen tuntemusta perehdyttämällä hänet niiden luonteeseen ja merkitykseen yksilön, kulttuurin ja yhteiskunnan kannalta. Opiskelija tarkastelee opiskeltavan aineksen valossa myös eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia yksilön ja yhteiskunnan elämään.

Perusopetus

Pakollinen kurssi

1. Uskonoppi ja liturgiikka (uo1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkon sakramentit ja jumalanpalveluselämän keskeiset osat
- ymmärtää kirkon liturgisen elämän uskonopin ilmentymänä.

Keskeiset sisällöt

- uskonopin keskeiset kohdat
- sakramentit
- jumalanpalvelukset (liturgia, vigilia, paastoliturgia)
- muita kirkollisia toimituksia
- kirkkorakennus, kirkkotaide ja kirkkomusiikki

Valinnaiset kurssit

2. Raamattu ja etiikka (uo2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjakokoelmana
- tuntee Raamatun keskeisten kirjojen sisällön
- osaa käyttää Raamattua omatoimisesti
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja ortodoksisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan.

Keskeiset sisällöt

Raamattu

- Raamatun synty ja sisältö
- Raamattu pyhänä kirjana
- profeetat, kuninkaiden aika, psalmit
- evankeliumien pääpiirteet
- apostolien teot

Etiikka

- ortodoksinen ihmiskäsitys
- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohdinta ja soveltaminen
- Vuorisaarnan etiikka

3. Kirkkohistoria ja maailmanuskonnot (uo3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä ymmärtää uskonnon ja katsomuksen merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- tuntee oman kirkkonsa syntyvaiheet ja historian sekä nykypäivän tilanteen
- tuntee maailmanuskonnot pääpiirteissään
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Keskeiset sisällöt

Kirkkohistoria

- kristinuskon synnyn ja kehityksen keskeiset tapahtumat
- Suomen ortodoksisen kirkon historiaa ja hallintoa
- Suomen uskonnollisen tilanteen kehitys ja ekumenia

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet, perususkomukset ja elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tiedon hankkiminen ortodoksisesta uskosta

Opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan ortodoksista kirkkovuotta
- tuntee ortodoksisen jumalanpalvelusperinteen
- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista
- tuntee sakramentit sekä muita pyhiä toimituksia ja tuntee niiden merkityksen
- tuntee kirkon eettistä opetusta ja osaa soveltaa sitä omaan elämäänsä.

Raamatun synnyn ja keskeisen sisällön tunteminen

Opiskelija

- tuntee Raamatun sisäisen rakenteen
- ymmärtää Raamatun pelastusilmoituksen
- ymmärtää Raamatun osana kirkon Traditiota
- tuntee Raamatun käytön kristityn jokapäiväisessä elämässä ja tunnistaa eri kirjojen liturgisen käyttöyhteyden.

Uskonnollisen tiedon käyttötaitoa

Opiskelija

- tietää kristillisen kirkon synnyn, leviämisen ja sen jakaantumisen syyt
- osaa sijoittaa Suomen ortodoksisen kirkon osaksi maailmanlaajuista kirkkoa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ja niiden vaikutuksen nykyhetkeen
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon toimintaa

Maailmanuskontojen tuntemus

Opiskelija

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Lukiokoulutus

Pakollinen kurssi

1. Ortodoksinen maailma (UO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kirkon synnyn ja kehityksen sekä tärkeimpien kirkkojen nykyisyyttä muovanneet tekijät
- ymmärtää oman kirkkonsa muotoutumisen historian kulussa
- näkee oman uskonnollisen perinteensä osana ortodoksisten paikalliskirkkojen kirjoja.

Keskeiset sisällöt

- varhaiskirkko
- vainojen ajat
- Bysantin aika – oppi ja hallinto määräytyvät
- idän ja lännen kirkon ero
- lännen kirkot uskonpuhdistuksesta nykypäivään
- Kiovan ja Venäjän kirkko

Syventävät kurssit**2. Uskonto ja etiikka (UO2)***Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkon opin lähteet ja perusteet
- hahmottaa eri kirkkojen opilliset erot ja eriävään kehitykseen johtaneet syyt
- tuntee ortodoksisen ihmiskuvan ja etiikan perusteet sekä ymmärtää, kuinka näiden pohjalta kirkko voi muodostaa eettisiä kannanottoja uusiin esille tuleviin kysymyksiin.

Keskeiset sisällöt

- ortodoksisen opin lähteet ja pyhän käsite
- Pyhä Kolminaisuus
- Jumalansynnyttäjä
- pyhät ihmiset ja ajan pyhittäminen
- ortodoksinen ihmiskuva
- yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä

3. Raamattutieto (UO3)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Raamatun synnyn ja taustalla vaikuttaneen kulttuurihistorian
- tuntee Raamatun kirjaryhmien pääsisällön
- hahmottaa messiasodotuksen syntymisen ja täyttymisen Palestiinassa
- ymmärtää eri Raamatun kirjojen merkityksen ja käytön tämän päivän kristinuskossa ja erityisesti ortodoksisessa kirkossa sekä Raamatun merkityksen etiikan muotoutumisessa
- osaa omatoimisen Raamatun käytön.

Keskeiset sisällöt

- Raamatun synty ja rakenne
- Pentateukin synty ja sisältö
- viisaukirjallisuus
- profeetat ja messiasodotus
- Vanhan ja Uuden testamentin suhde
- evankeliumien synty ja niiden erityispiirteet

- Jeesuksen henkilö
- Paavali ja hänen kirjeensä

4. Uskontojen maailmat (UO4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia sekä uususkontoja seuraavien teemojen näkökulmasta:

- uskontojen syntyhistoria, levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen myytit ja riitit
- uskontojen suuntaukset ja tulkinnat
- uskonnot ja taide
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Ortodoksinen Suomi (UO5)

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon historian ja nykypäivän sekä ympäröivää uskonnollista kulttuuria
- ymmärtää eri kirkkojen merkityksen suomalaisessa valtiollisessa ja yhteiskunnallisessa kehityksessä
- osaa jäsentää nykyistä uskonnollista tilannetta Suomessa.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon tulo Suomeen
- katolilaisuudesta luterilaisuuteen
- itsenäisen Suomen ortodoksinen kirkko
- maahanmuuttajien ortodoksinen perinne
- uskonnollinen tilanne Suomessa

5.11.3 Muut uskonnot

Muiden uskontojen opetuksessa noudatetaan edellä esitettyjen uskontojen opetussuunnitelmien perusteiden periaatteita, erityisesti kaikille uskontosidonnaisille ryhmille laadittuja tavoitteita.

Muiden uskontojen opetusta varten opetussuunnitelman perusteet annetaan erillisillä päätöksillä. Kurssien koodit muodostetaan käyttäen perusopetuksessa koodia ux ja lukiokoulutuksessa koodia UX sekä kurssin numeroa.

5.12 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen. Se hyödyntää ihmis-, yhteiskunta- ja kulttuuritieteitä. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä pidetään luonnollisina, tajunnallisina ja kulttuurisina olentoina, jotka kokevat, luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset käytännöt ja katsomukset ovat yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tulosta. Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineen opetuksessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee ja auttaa jäsentämään opiskelijoiden elämäkatsomusta ja identiteettiä sekä heidän yhteisöllisiä hyvän elämän ihanteitaan ja käytäntöjään.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- oppii arvioimaan ja rakentamaan identiteettiään ja elämäkatsomustaan
- vahvistaa itseluottamustaan ja laajentaa keinojaan elämänhallintaan sekä kehittää valmiuksiaan elinikäiseen oppimiseen ja sivistymiseen
- kehittää eettistä arvostelukykyään ja katsomuksellista harkintaa sekä kykyä tunnistaa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet
- omaksuu ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailmanlaajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita kantaen vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään oppien tuntemaan eri kulttuureissa tärkeitä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppien arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.

Kurssit

Jokainen kurssi toteuttaa neljää aihepiiriä: ihmissuhteet ja moraalinen kasvu, itseluottamus ja kulttuuri-identiteetti, yhteisö ja ihmisoikeudet sekä ihminen ja luonto.

Pakollinen kurssi

1. Elämäkatsomuksen perusteet (et1)

Keskeiset sisällöt

- elämäkatsomuksen sisältö ja osa-alueet
- elämäkatsomusten moninaisuus ja oma elämäkatsomus
- elämäkatsomuksen merkitys elämänhallinnalle
- oma kulttuuri-identiteetti ja sen merkitys elämäkatsomukselle
- etiikan pääsuuntia ja hyvän elämän peruskysymyksiä
- ikäkausien eettiset valintatilanteet
- oman ja yhteisen menneisyyden arvioiminen sekä myönteinen tulevaisuuteen suuntautuminen

Valinnaiset kurssit

2. Katsomuskulttuuri (et2)

Keskeiset sisällöt

- katsomusten historiaa
- kulttuurien ja katsomusten tutkimus
- monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus
- moniarvoisuus ja katsomusvapaus
- uskonottomuus ja uskonnollisuus Suomessa
- maailmanperinnön merkitys ihmiskunnalle

3. Yhteisön etiikka (et3)

Keskeiset sisällöt

- yksilöllisyys ja yhteisöllisyys ihmisen elämän piirteinä
- yksityinen ja julkinen
- yhteiskuntateorian perusteita
- suomalaisuus, kansalaisuus ja kansallisuus
- ihmisoikeusetiikka
- oikeudenmukaisuus ihanteena
- kestävä elämäntapa tavoitteena
- tulevaisuuden tutkiminen

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Opiskelija

- osaa nähdä yhteyden arvovalintojen ja hyvän elämän välillä
- tunnistaa etiikan peruslähtökohtia ja osaa arvioida toimintaa eettisestä näkökulmasta esimerkiksi tekijän tarkoituksen ja teon seurauksien suhteen sekä vastuun ja oikeuksien käsitteiden kautta
- kykenee tunnistamaan ongelmien eettisen ulottuvuuden ja esittämään eettisiä ratkaisuja
- ymmärtää elämänkatsomuksen merkityksen tietoiselle elämänhallinnalle
- kykenee havainnoimaan eettisiä ja katsomuksellisia ulottuvuuksia arkipäivässä, taiteessa, mediassa tai muilla elämän alueilla sekä kykenee perustelemaan eron eettisesti kehittyneemmän ja kehittymättömämmän arvion välillä.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Opiskelija

- tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja
- kykenee suhteuttamaan erilaisia kulttuurisia käsitteitä ja symboleja eri katsomusperinteisiin
- ymmärtää kulttuuri- ja katsomusperinteiden merkityksen elämänkatsomukselleen
- ymmärtää uskonnottoman ja uskonnollisen katsomuksen eron
- osaa käyttää oppimiaan kulttuuriin liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoa erilaisista katsomuksista.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Opiskelija

- tuntee ihmis- ja kansalaisoikeuksien pääpiirteet sekä kykenee selittämään niiden eron
- hahmottaa yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välisen suhteen
- pystyy perustelemaan oikeuksien ja velvollisuuksien keskinäisen riippuvuuden
- tuntee vaihtoehtoisia ja vastakkaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä
- tunnistaa ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkauksia sekä osaa arvioida erilaisten tasa-arvo- ja oikeusvaatimusten perusteita
- tuntee nyky-yhteiskunnan ongelmia ja pystyy esittämään sekä optimistisia että pessimistisiä näkemyksiä tulevaisuudesta.

Ihminen ja maailma

Opiskelija

- ymmärtää kestäväen kehityksen ja maailmanlaajuisen oikeudenmukaisuuden periaatteet
- tuntee ympäristöetiikan lähtökohtia
- osaa arvioida yksilön toimintaa ja eettistä asemaa suhteessa ympäristöön
- ymmärtää yhteiskunnallisten ratkaisujen pitkän tähtäimen vaikutuksia, myös maailmanlaajuisesti.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija saa tukea pyrkimyksilleen

- arvioida kokemuksiaan ja rakentaa identiteettiään sekä elämänkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään
- sisäistää ihmisoikeuksien, myönteisen monikulttuurisuuden, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen kehityksen periaatteita.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllisen tiedon omaksumisen ja katsomuksellisen ymmärryksen kehittymisen lisäksi opiskelijan valmiutta tarkastella sekä ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti, taitavasti ja luovasti. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan suvaitsevaisuutta, eri näkökulmien ja toisten katsomustapojen huomioimista.

Pakollinen kurssi

1. Hyvä elämä (ET1)

Kurssilla pohditaan, mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvattaa kykyään arvioida omaa elämäkokemustaan, kykyään sitoutua valitsemiinsa moraalisiin periaatteisiin ja haluaan toimia arvostustensa mukaisesti
- kasvattaa valmiuttaan ja haluaan välittää ja kantaa vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- kehittää kykyään nähdä kokonaisuuksia yhä monimuotoisemmaksi käyvässä maailmassa ja näin vahvistaa kykyään jäsentää omaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämänkatsomuksia koskevia väitteitä
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tunteuksiaan suvaitsevaisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- peruskäsitteet: elämäkatsomus, elämäkatsomustieto, hyvä elämä, minuus, identiteetti
- hyvä elämä: ihmisen perustarpeita selvittävät mallit sekä maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja
- ihmisen yksilöllisen olemassaolon peruskysymykset: vapaa tahto ja valinnat, syntyminen ja kuolema, optimismi, pessimismi ja realismi
- elämäntapojen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- identiteetin muodostaminen ihmisen elämänsä aikana sekä eettiset valinnat eri elämäntapoihin
- yksilöllinen elämä ennen sekä nykyisessä monien mahdollisuuksien yhteiskunnassa
- hyveistä ja paheista koskevia käsityksiä ennen ja nyt sekä niiden suhde elämäntapoihin ja tottumuksiin

Syventävät kurssit

2. Maailmankuva (ET2)

Kurssilla pohditaan maailmankuvan muodostumista ja maailmankuvien eroja. Kurssilla perehdytään maailman käsitteellistämisen tapoihin sekä tiedon ja eri yhteisöllisten instituutioiden merkitykseen siinä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan historiallisesti merkittäviä ja nykyajassa vaikuttavia maailmankuvia sekä kasvattaa tietämystään niiden perustana olevista uskomusjärjestelmistä
- oppii kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien perusteluja
- kehittää ymmärrystään eri instituutioiden merkityksestä maailmankuvan muokkaajina ja välittäjinä
- jäsentää omaa maailmankuvaansa samalla pitäen sen avoimena mielekkäälle keskustelulle.

Keskeiset sisällöt

- maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet ja niiden keskinäinen suhde
- maailmankuvan rakenne ja ydinalueet: käsityksiä ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuurista ja luonnosta sekä todellisuuden rakenteesta
- maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana: tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti
- koulu, media ja taide maailmankuvaa luovina ja välittävinä instituutioina
- länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat
- kokemusten, arkikäsitteiden ja uskomusten synty ja tiedollinen luotettavuus
- maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkipäiväinen arviointi

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identiteetille
- oppii arvioimaan omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä ja yhteiskunnassa, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- oppii tarkastelemaan yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toimintaa ja toimintakulttuuria osana yhteiskunnallista vallankäyttöä
- oppii arvioimaan poliittisia keinoja ja päämääriä sekä kasvattaa kykyään ja haluaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden merkityksen hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys, yksityinen ja julkinen
- vallan käsite, vallan muodot ja valtasuhteet sekä erilaiset vaikuttamiskeinot
- teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta
- hyvän kansalaisen kriteerit suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena
- ihmisoikeudet ja niiden historia
- poliittiset ihanteet, ideologiat, utopiat ja demokratian muodot
- oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena, maailmanlaajuisena ja ekologisena kysymyksenä

4. Kulttuuriperintö ja identiteetti (ET4)

Kurssilla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana ja hyvän elämän mittana ja toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana ilmiönä. Kurssilla perehdytään sekä maailman että suomalaisen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan kulttuuria merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana
- tutustuu erilaisiin kulttuuriperintöihin ja niihin liittyviin elämäntapoihin
- kehittää kykyään arvioida ihmisten käsityksiä ja tekoja suhteessa heidän omiin arvostuksiinsa ja uskomusjärjestelmiinsä
- oppii suvaitsevaisuutta erilaisia elämänkatsomuksellisia ratkaisuja ja identiteettivalintoja kohtaan
- perehtyy suomalaisen identiteetin ilmenemismuotoihin
- ymmärtää rasismia, muukalaisvihan ja syrjinnän ihmisoikeusloukkauksina.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys ennen ja nyt
- identiteetti, etnisuus ja kulttuuriperintö
- suomalaisen ja länsimaisen kulttuurin ominaispiirteet ja nykyinen merkitys
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus
- etninen ja kulttuurinen moninaisuus Suomessa ja maailmassa
- elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- etnosentrisyys sekä rasismien ja suvaitsevaisuuden historiaa

5. Maailman selittäminen katsomusperinteissä (ET5)

Kurssilla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Kurssilla perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää herkkyyttään arvioida arvostuksissa ja uskomusjärjestelmissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämäkatsomuksia koskevia väitteitä
- tuntee eri kulttuureissa vaikuttavia ja tärkeitä pidettyjä uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä kasvattaa tietämystään niiden taustoista sekä niiden välittymisestä nykyajassa
- ymmärtää myyttien ja uskonnollisten käsitysten historiallisen synnyn ja nykyisen merkityksen maailman ilmiöiden selittäjinä
- hahmottaa maailman selittämistä eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt
- uskonnon ja uskonnollisuuden olemus
- uskontokritiikki: sosiologinen, moraalinen, antropologinen ja psykologinen
- ateismi ja agnostismi
- sekulaarin humanismin ja vapaa-ajattelun historiaa ja nykysuuntauksia
- humanismi ja kristinusko länsimaiden katsomuksellisina perusvirtauksina

5.13 Filosofia**Lukiokoulutus**

Filosofinen ajattelu käsittelee koko todellisuutta, sen monimuotoista hahmottamista sekä ihmisen toimintaa siinä. Filosofian erityisluonne on sen tavassa jäsentää ongelmia käsitteellisesti, järkipäisesti ja keskustellen. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden yksilöllistä kehitystä ja edistää yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa ja monimutkaisessa yhteiskunnassa.

Filosofian käytännön merkitys perustuu siihen, että opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Tietojen ja taitojen erikoistumisen vastapainona filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajempia käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä.

Filosofian opetuksen keskeinen tavoite on edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofissa annetaan runsaasti tilaa opiskelijoiden yksilöllisten näkemysten muodostamiselle. Kun opiskelijat paneutuvat filosofian peruskysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi, vastuullisiksi, kriittisiksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja
- osaa jäsentää filosofian lähtökohdista omaa elämäänsä
- osaa jäsentää puhetta ja tekstiä käsitteellisesti sekä tunnistaa väitteitä ja niiden perusteluja
- ymmärtää erilaisten filosofisten käsitysten perusteluja sekä pystyy keskustelemaan niistä johdonmukaisesti ja järkevästi
- hallitsee yleissivistävät perustiedot sekä filosofian historiasta että nykysuuntauksista ja osaa suhteuttaa niitä kulttuurin ilmiöihin.

Arviointi

Filosofiassa arvioidaan filosofisten käsitteiden ja teorioiden omaksumista sekä kykyä ilmaista omaa filosofista ajatteluaan. Opiskelijan suhde filosofisiin kysymyksiin on yksilöllinen, mutta kysymysten käsittelyn perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja järjestelmällisyys.

Pakollinen kurssi

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja
- tunnistaa erilaisia sekä tieteellisiä että arkisia käsityksiä todellisuudesta, sen tietämisestä ja siinä toimimisesta

- hahmottaa kuvailevien ja normatiivisten väitteiden eroja ja osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja niiden suhde käytännöllisiin, tieteellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin, filosofian osa-alueet
- todellisuuden luonnetta koskevia filosofisia perusnäkökymyksiä: hengen ja aineen suhde sekä vapaus ja välttämättömyys
- tietämistä koskevia filosofisia perusnäkökymyksiä ja niiden suhde tieteellisiin ja arkisiin näkökulmiin: käsitteellisen ja kokemuksellisen suhde, totuus ja perustelu
- arvot, toimintaa ja elämää ohjaavien arvojen luonne: moraalisten arvojen suhde muihin arvoihin sekä hyvän ja onnellisuuden käsitteet, oikeudenmukaisuus ja vapaus

Syventävät kurssit

2. Filosofinen etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin
- osaa arvioida elämää ja toimintaa moraalista näkökulmista sekä perustella arvioitaan etiikan käsittein
- kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja perusteitaan filosofisen etiikan välinein
- oppii kriittisyyttä ja suvaitsevaisuutta niin itseä kuin toisia kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- moraalit ja sitä pohtiva soveltava ja normatiivinen etiikka sekä metaetiikka
- moraalisia arvoja ja normeja koskevien vakaumusten erilaiset perustat, moraalien suhde oikeuteen ja uskoon, järjen ja tunteiden asema moraalissa vakaumuksissa
- moraalisten arvojen ja normien objektiivisuus ja subjektiivisuus, kysymys eettisten perusteiden tiedollisuudesta ja eettisten totuuksien mahdollisuudesta
- klassisen hyve-etiikan sekä seuraus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- filosofinen etiikka ja kysymys hyvästä elämästä

3. Tiedon ja todellisuuden filosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa, mitä tieto ja tietäminen ovat filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä
- osaa arvioida, minkälaisia kuvia todellisuuden perusrakenteesta muodostuu filosofiassa, tieteessä ja katsomuksissa
- erittelee ja arvioi kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä
- hahmottaa tieteellisen tutkimuksen ja päättelyn luonnetta.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeisiä kysymyksiä ja peruskäsitteitä, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta, todellisuuden rakenne luonnontieteellisen, ihmistieteellisen ja käytännöllisen tiedon valossa
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta, käytännöllisen ja tieteellisen tiedon eroja ja yhtäläisyyksiä, tietäminen luonnontieteissä ja ihmistieteissä
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja sen metodologisia peruskäsitteitä
- argumentoinnin ja päättelyn perusteita

4. Yhteiskuntafilosofia (FI4)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii hahmottamaan yhteiskunnan luonnetta ja sen keskeisten instituutioiden toimintaa
- osaa arvioida yhteiskunnallisen järjestyksen oikeutusta
- osaa jäsentää yhteiskunnan ja yksilön suhdetta sekä yhteiskunnallista ja poliittista toimintaa.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus
- yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus
- yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen: yhteiskuntasopimusteoriat, anarkismi ja yhteiskunnalliset utopiat
- poliittinen filosofia: konservatismi, liberalismi ja sosialismin perusajatukset ja niiden yhteiskuntafilosofiset nykytulkinnot
- nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä: sukupuoli ja sukupuolisuus, identiteetti ja identiteetin rakentuminen, toiseus, vieraus ja monikulttuurisuus

5.14 Historia

Aikuisille tarkoitettu historian opetus luo opiskelijoille edellytyksiä ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja sekä auttaa hahmottamaan kansainvälistä maailmaa. Historia on yksilöllistä, kansallista ja eurooppalaista identiteettiä luova oppiaine.

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijaa kehittymään vastuullisena toimijana, joka osaa käsitellä oman aikansa ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään oma kulttuurinsa ja muut kulttuurit historiallisen kehitysprosessin tuloksena. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historiaa aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika ja uusi aika
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutokselle syitä
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

Valinnaiset kurssit

1. Esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen (hi1)

Kurssin tehtävänä on perehdyttää opiskelija menneisyyttä koskevan tiedon luonteeseen, tiedonhankintaprosessiin ja peruskäsitteisiin. Samalla opiskelija tutustuu omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviksi muodostuneisiin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historiantutkijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika ja uusi aika
- tunnistamaan keskeisiä muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisen elämään, kuten maanviljelyn käyttöönottoa
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä.

Keskeiset sisällöt

Historian tiedonluonteeseen johdettava jakso

- menneisyyttä koskevan tiedon luonne
- erilaiset lähderyhmät ja niiden tulkinta
- historian peruskäsitteet, muutos ja jatkuvuus

Esihistoriallinen aika ja ensimmäiset korkeakulttuurit

- kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena
- maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisen elämään

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- antiikin Kreikan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- antiikin heijastuminen tähän päivään

Keskiaika

- uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema
- Suomen liittäminen osaksi Ruotsia

Uuden ajan murros

- eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen

Vapauden aate voittaa alaa

- Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jota tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset.

2. Wienin kongressista ensimmäiseen maailmansotaan (hi2)

Kurssi syventää opiskelijan käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Kurssi vahvistaa opiskelijan omaa identiteettiä ja perehdyttää häntä muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

Keskeiset sisällöt

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- elämää 1800-luvun Suomessa
- 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa

Teollinen vallankumous

- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisen elämään
- kaupungistuminen

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota sekä sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota

3. Versailles'sta nykypäivään (hi3)

Kurssin tarkoitus ja tavoitteet ovat samat kuin kurssin 2.

Keskeiset sisällöt

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota sekä sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykypäivään saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
- b) tasa-arvoisuuden kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Opiskelija

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Opiskelija

- kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen (kronologia)
- osaa selittää muutoksen ja jatkuvuuden osana historiallisia tapahtumia
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Opiskelija

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykyteknologian avulla, saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- oppii tuntemaan Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset tapahtumat sekä niiden taustat ja seuraamukset
- ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historian jatkumoon ja näin rakentamaan historiatietoisuuttaan
- osaa hankkia menneisyyttä koskevaa tietoa ja arvioida sitä kriittisesti sekä ymmärtää sen monitulkintaisuuden, suhteellisuuden ja syy-yhteyksien monisäikeisyyden
- osaa arvioida menneisyyden ihmisen toimintaa ja historiallisia ilmiöitä kunkin ajan omista lähtökohdista sekä nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden erilaisuutta
- saa aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen sekä toimintaan vastuullisena kansalaisena.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historialle ominaiset taidot ja ajattelutavat sekä oppimäärän keskeisten sisältöjen hallinta. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erottaa olennainen ja epäolennainen tieto, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja tiedonlähteitä kriittisesti. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä: kokeiden asemasta voidaan käyttää opintotehtäviä, tutkielmia ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Pakolliset kurssit

1. Eurooppalainen ihminen (HI1)

Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutosta ja sen taustalla vaikuttanutta tieteellistä ja aatehistoriallista kehitystä. Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin tuotoksiin erityyppisen historiallisen lähdeaineiston avulla. Kulttuuri ymmärretään laaja-alaisena käsitteenä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää tutustumalla Euroopan keskeiseen kulttuuriperintöön, mistä eurooppalaisuus rakentuu
- ymmärtää tieteen saavutusten merkityksen ihmisen maailmankuvan muokkaajana
- osaa analysoida kulttuuri-ilmiöitä aikakautensa ilmentäjinä
- tuntee yhteiskunnallisen kehityksen taustalla vaikuttavia aatehistoriallisia virtauksia
- tuntee eri aikakausien elämäntapoja ja maailmankuvaa.

Keskeiset sisällöt

Antiikin aika

- demokratian synty
- antiikin kulttuuri

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

- keskiajan ihmisen maailmankuva ja tapakulttuuri
- uskonnon merkitys kulttuurissa

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- uskonpuhdistus
- barokki itsevaltiuden ja vastauskonpuhdistuksen ilmentäjänä
- luonnontieteellisen maailmankuvan synty

Valistuksen aikakausi

- valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen
- Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö

Aatteiden vuosisata

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede haastaa uskonnon
- porvariston vuosisata

Nyky aika

- kulttuurin pirstoutuminen
- populaarikulttuuri massaviihdeksi

2. Kansainväliset suhteet (HI2)

Kurssilla tarkastellaan kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä taloudellisen ja aatteellisen kilpailun perusteella. Kurssin keskeisiä tarkastelukulmia ovat demokratia vastakohtanaan diktatuuri.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa
- ymmärtää kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen perusteita
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen kansainvälisten suhteiden historiassa.

Keskeiset sisällöt

Suurvaltojen ylivalta-yritykset

- maailmanpolitiikan peruskäsitteet
- imperialismien teoria ja käytännöt
- ensimmäinen maailmansota ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan

Maailmansotien välinen aika ja toinen maailmansota

- eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi ja kansanvainot
- toinen maailmansota seurausilmiöineen

Kylmä sota

- kylmän sodan teoriat: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kaksinaapaisen maailman johtajina
- kylmän sodan ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset rintamat
- kylmän sodan kriisien luonne
- Saksa kylmän sodan näyttämönä
- Kiinan rooli kansainvälisessä politiikassa

Uusi epävarmuuden aika

- Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinapaisuuden purkautuminen
- kansainväliset rauhanpyrkimykset
- kolmas maailma toisen maailmansodan jälkeen
- Lähi-idän ongelmakenttä
- Yhdysvaltain aseman muutos maailmanpolitiikassa
- uudet kansainväliset rakenteet

3. Suomen historian käännekohtia (HI3)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelukohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä taloudelliset ja kulttuuriset murrokset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurin, aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin vallan perintö

Vallanvaihdos

- Suomen liittäminen Venäjään
- autonomian synty

Suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen

- aatteellinen ydin ja keskeiset vaikuttajat

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros

- elinkeinovapaus ja Suomen teollistuminen
- sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty
- sortokaudet ja kansanvallan synty

Suomen itsenäistymisprosessi

- Suomen itsenäistyminen
- sisällissota
- hallitusmuoto

Kahtiajaosta eheytymiseen

- oikeistoradikalismien nousu
- elintason nousu

- kulttuurista kulutustavaraa

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen

- sodat ja jälleenrakentaminen
- ulkopoliitiikan muutos

Hyvinvointivaltion rakentaminen

- rakennemuutos
- 1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos

Suomen uusi kansainvälinen asema

- kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti
- suomalaisten tulevaisuus osana globaalia järjestelmää

Syventävät kurssit

4. Ihminen, ympäristö ja kulttuuri (HI4)

Kurssi tarkastelee ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta sekä tämän tuloksena tapahtunutta kulttuuriympäristön rakentumista ja kehittymistä esihistoriasta nykyaikaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää

- ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestävästä kehityksestä
- miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen
- tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan
- väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria – pyyntikulttuurin aika

- ihmisen kehitysvaiheet
- keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa

Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset

- työnjako ja kulttuurien synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit

Välimeren talousalue antiikin aikana

- Kreikan talouselämä
- Rooma – miljoonakaupunki ja imperiumi
- orjuus ja antiikin ajan tekniikka

Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä

- feodaaliyhteiskunta

- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Löytöretket

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset
- maailmantalouden syntyminen

Teollistuva maailma

- tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet
- muutokset sukupuolten työnjaossa
- yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset
- muutokset kaupunkirakenteessa

Globaali kulutusyhteiskunta

- raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen
- massatuotanto ja kulutusyhteiskunta
- sosialistinen suunnitelmatalous
- kolmannen maailman muotoutuminen
- kasvun rajat ja uudet haasteet

5. Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalaista kulttuuriperintöä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maamme historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- ymmärtää suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- oppii arvostamaan suomalaista kulttuuriperintöä
- oppii yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseudun historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria

- esihistoria ja tulkinnat suomalaisten alkuperästä
- asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet

Suomen liittyminen länsieurooppalaiseen kulttuuriyhteisöön keskiajalla

- Suomi idän ja lännen välimaastossa
- sääty-yhteiskunnan synty
- asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset

Uuden ajan uudet tuulet

- uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen

Suurvaltakausi

- suurvaltakauden vaikutukset Suomessa
- talous, väestö, koulutus

Vapauden ja hyödyn aika

- kulttuurinen ja taloudellinen kehitys
- kustavilaiset uudistukset
- kansallisen tietoisuuden ensi askeleet

6. Kulttuurien kohtaaminen (HI6)

Kurssilla tarkastellaan valinnaisesti jonkin tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan Euroopan ulkopuolelta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurin peruskäsitteitä ja oppii ymmärtämään omasta kulttuuristaan poikkeavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa
- ymmärtää kulttuurin, yhteiskuntarakenteen, talouselämän ja luonnonolosuhteiden keskinäisen riippuvuuden
- tuntee tarkasteltavan kulttuurin historiallisen kehityksen sekä sen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien kanssa
- oppii analysoimaan kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja esimerkiksi taiteissa, uskonnoissa ja sosiaalisissa rakenteissa
- osaa ottaa huomioon kulttuuritaustojen erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavaksi kulttuurialueeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Afrikka
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Intia
- islamin maailma
- Japani
- Kiina
- Korea
- Latalinalainen Amerikka
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit

5.15 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea ja ohjata aikuisopiskelijaa yhteiskunnan aktiivisena ja vastuullisena toimijana. Yhteiskuntaopin opetus antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Yhteiskunnan rakennetta ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja maailman näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden sisällöistä.

Opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijaa aktiivisena, suvaitsevaisena ja demokraattisena kansalaisena sekä antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta. Opetus perustuu myönteisiin yhteiskuntaeettisiin arvoihin kuten sosiaaliseen vastuuntuntoon, ihmisoikeuksiin, työn ja yrittäjyyden arvostukseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Perusopetus

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkisia palveluja
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana.

Valinnaiset kurssit

1. Yhteiskuntatiedon perusteet (yh1)

Keskeiset sisällöt

Yksilö yhteisön jäsenenä ja hyvinvointi

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnan jäsenenä, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa
- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja Euroopan unionin tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- turvallisuuspolitiikka: ulkopolitiikka, maanpuolustus

2. Taloustiedon perusteet (yh2)

Keskeiset sisällöt

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjyys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajana ja talouden toimijana
- ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin

Julkinen talous

- valtion ja kuntien rooli
- verotus

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Opiskelija

- kykenee tulkitsemaan median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Opiskelija

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

Lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- on selvillä vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista kansalaisyhteiskunnassa ja osaa myös käyttää niitä
- pystyy hankkimaan ajankohtaista tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan kriittisesti verbaalista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- kykenee muodostamaan itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- saa edellytyksiä vastuuntuntoisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja suvaitsevan yhteiskuntakäsityksen rakentamiseen.

Arviointi

Yhteiskuntaopin oppimisen arvioinnissa huomio kiinnitetään oppimäärän asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota kriittisesti. Näitä valmiuksia arvioidaan kurssien yhteydessä monipuolisten koetehtävien avulla tai käyttämällä vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Pakollinen kurssi

1. Yhteiskuntatieto (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen järjestelmään ja keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet
- omaksuu tasapainoisen ja analyttisen näkökulman yhteiskuntaan
- tuntee hyvinvointiyhteiskunnan perusteet.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan kehitys

- Suomen väestörakenne
- hyvinvointivaltion rakentuminen
- hyvinvointivaltion mahdollisuudet

Valta

- valta käsitteenä ja vallankäytön muodot
- poliittiset järjestelmät

Vaikuttaminen

- demokratia ja kansalaisyhteiskunta
- globaali vaikuttaminen
- vaikuttamisen haasteet

Oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmät

- perusoikeudet
- tuomio- ja järjestysvalta
- turvallisuuspolitiikka ja vaihtuvat uhkakuvat

Sosiaalipolitiikka

- tarkoitus, tehtävä ja muodot

Syventävät kurssit**2. Taloustieto (YH2)**

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouselämän toimintaperiaatteita. Se pohjautuu taloustieteisiin. Kurssilla käsitellään mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Kurssilla tutustutaan talouselämään erityyppisten tilastojen ja muiden lähteiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kansantalouden keskeisiin perusteisiin, käsitteisiin ja teorioihin
- tutustuu Suomen ja kansainvälisen talouselämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin
- saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta
- tuntee työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisten elinkeinot

- alkutuotanto
- teknologia ja teollistuminen
- palveluyhteiskunta

Taloudellinen toiminta ja yritykset

- talouden peruskäsitteet
- kysyntä, tarjonta ja tasapaino markkinatalouden perusteina
- kilpailu ja sen muodot
- yritystoiminta ja kuluttaja

Talouselämän vaihtelut ja häiriöt

- taloudellinen kasvu
- keynesiläisyys ja monetarismi talouden häiriöiden vaihtoehtoisina ratkaisumalleina

Rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat

- markkinoiden vapautuminen
- rahoitusmarkkinoiden rakenne
- rahapolitiikka ja korko

Julkinen talous ja talouspolitiikka

- verotus ja finanssipolitiikka
- politiikka ja markkinavoimat
- tulopolitiikka

Suomi kansainvälisessä kaupassa

- kansainvälistyvä talous ja Suomi
 - globalisaation vaikutuksia
- Suomen talouden tulevaisuudennäkymät
- uhkatekijät, mahdollisuudet ja kasvun rajat

3. Kansalaisen lakitieto (YH3)

Kurssi antaa perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja opettaa opiskelijaa valvomaan omia oikeuksiaan sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- saa perustiedot Suomen tuomioistuinlaitoksesta ja kansalaisen kannalta merkittävistä kansainvälisistä tuomioistuimista
- oppii hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- tuntee oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana
- kykenee löytämään ja oppii käyttämään keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- haluaa toimia oikein ja lainmukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- Suomen oikeushistoria
- oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä
- peruskäsitteet

- oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, takaus ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin

Rikos- ja prosessioikeus

- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

4. Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni (YH4)

Kurssi perehdyttää opiskelijat Euroopan unionin toimintaan, yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvissä Euroopassa sekä kannustaa osallistumaan ajankohtaiseen Euroopan unionista käytävään keskusteluun.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa monipuolista ja syventävää tietoa Euroopan unionista ja sen toiminnasta
- oppii toimimaan Euroopan unionin kansalaisena
- tuntee Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia
- osaa hankkia Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää Euroopan yhdentymisen merkityksen oman elämänsä ja Suomen poliittisen järjestelmän kannalta.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen identiteetti

- yhteiset eurooppalaiset arvot
- Euroopan unionin kansalaisuus

Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa

- Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmä
- suomalaiset Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmässä
- erilaiset jäsenet

Euroopan unionin alueelliset vaikutukset

- nuorten opiskelu ja työnteko Euroopan unionissa
- alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta

Euroopan unionin haasteet

- Euroopan unionin laajeneminen
- yhteinen turvallisuuspolitiikka

- Euroopan unioni ja globaalit järjestelmät

5.16 Psykologia

Lukiokoulutus

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa aikuisopiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä. Opetuksessa hyödynnetään aikuisopiskelijoiden omakohtaisia kokemuksia ja elämäntilanteita.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kehityksensä ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten muutosten – kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelemissaan asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa.

Syventävät kurssit

1. Psykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla
- ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa
- tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emotio, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- psykologia tieteenä: psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen
- psykkinen toiminnan luonne: psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psykkinisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä
- oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia
- sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit

2. Ihmisen psykkinen kehitys (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yksilön psykkinen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta
- tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa omaan elämäänsä
- ymmärtää yksilön psykkinen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan
- ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
- ymmärtää, miten psykkinistä kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- yksilön psyykkinen kehitys elämän eri vaiheissa
- psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa
- psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermoston kehitykseen
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä
- psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen
- psyykkisen kehityksen tutkiminen

3. Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet (PS3)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita, ja osaa hyödyntää niitä omaan oppimiseensa
- ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta
- ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin
- tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- kognitiiviset perusprosessit
- vireystilan säätely, nukkuminen ja uni
- hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin
- kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot sekä niiden kuntoutus
- kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia

4. Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta (PS4)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisien ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaista
- tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioihin ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta
- ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden
- ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin
- ymmärtää tietoisuuden, ajattelun ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa
- ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- eritasoiset motiivit sekä motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen

- tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys
- motivaation ja emootioiden perusteoria ja tutkimus
- motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa
- motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla
- motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta
- korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko

5. Persoonallisuus ja mielenterveys (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuuskäsitteen laaja-alaisuuden ja tietää, millaisin tutkimusmenetelmin persoonallisuutta koskeva tieto on syntynyt
- ymmärtää erilaisia lähestymistapoja persoonallisuuden kuvaamiseen
- ymmärtää mielenterveyden määrittelyn vaikeuden sekä sen, miten psyykkiset, biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat yhteydessä mielenterveyteen
- tietää keskeisiä mielenterveyden häiriöitä ja niiden erilaisia hoitomuotoja
- tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuspsykologian keskeisiä käsitteitä, esimerkiksi minuus ja identiteetti
- persoonallisuuden määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista
- persoonallisuuden tutkiminen
- mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt
- psykoterapia ja lääkehoito mielenterveyden ongelmien hoidossa
- psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen

5.17 Musiikki

Lukiokoulutus

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella ...vähintään... kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.” (Valtioneuvoston asetus 955/2002, 9 § 5 mom)

Musiikinopetuksen tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät aikuisopiskelijan musiikillista yleissivistystä ja kannustavat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikin opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa
- ilmaisee itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen, yksin ja ryhmässä
- syventää tietojaan musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja ymmärtää musiikkikulttuurien monimuotoisuutta
- ymmärtää musiikin ja äänen merkitystä mediassa.

Arviointi

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää opiskelijoiden muusikkoutta ja musiikillista osaamista. Kukin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessin kulkua. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla sekä perehdytään kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Kurssilla tutkitaan erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen

taidemusiikin vaikutuksia suomalaiseen musiikkikulttuuriin. Sisältöjen tulee edustaa eri musiikinlajeja: populaari-, taide- ja perinnemusiikkia.

5.18 Kuvataide

Lukiokoulutus

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella... vähintään.. kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.” (Valtioneuvoston asetus 955/2002, 9 § 5 mom)

Kuvataideopetuksen tavoitteena on kehittää opiskelijan kuvailmaisua ja kykyä tulkita kuvia. Opiskelija oppii arvottamaan ja arvostamaan omaa sekä muiden kulttuuria. Opiskelun kohteina ovat kuvailmaisussa vaadittavat taidot ja tiedot sekä ympäristön visuaaliset ilmiöt: kuvataide, rakennettu ympäristö ja median kuvat. Opiskelija ohjataan pohtimaan esteettisten ja eettisten arvovalintojen suhdetta ja vaikutusta. Opetuksessa käsitellään yhteiskunnassa vallitsevien arvojen ja merkityksien ilmenemistä taiteessa ja visuaalisessa ympäristössä.

Taiteellisella prosessilla on persoonallisuutta eheyttävä vaikutus. Aistihavaintojen, muodon ja sisällön tutkiminen sekä visualisoiminen ovat taiteellisen työskentelyn välineitä ja kuvataidetta opiskellaan tekemällä kuvaa. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Tavoitteena on, että opiskelija saa onnistumisen elämyksiä ja kauneuden kokemuksia ja että hänelle syntyy elinikäinen suhde taiteeseen sekä kyky havaita esteettisiä laatuja.

Opiskeltavat kuvataiteen sisällöt liitetään kulttuuriseen viitekehykseensä yhdistämällä teorian tietoa käytännön työskentelyyn. Oppisisällöistä rakennetaan teemallisia kokonaisuuksia. Taiteen ja median kuvia käytetään opetuksessa rinnakkain tarkasteltaessa visuaalisia ilmiöitä. Taiteen historia ja nykytaide ovat kuvataideopetuksen läpäiseviä aihekokonaisuuksia. Opetus tukee taiteidenvälisyyttä sekä yhteistyötä eri tiedonalojen ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Kuvataiteen opetuksessa on otettava huomioon paikallisuus.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnassa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä kuvallisessa ilmaisussaan

- tuntee nykytaidetta ja kuvataiteen historiaa
- ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan
- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia ja osaa soveltaa mediateknologiaa omassa kuvallisessa työskentelyssään
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on opiskeluajan kestävä ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti luottaen omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoriatietoa omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus.

Pakolliset kurssit

1. Minä, kuva ja kulttuuri (KU1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita
- oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja tekemään omakohtaisia ratkaisuja
- oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia
- oppii tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- mitä taide on: taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitteet
- kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa
- taide kulttuurin tulkina: suomalaisuus, pohjoismaisuus, eurooppalaisuus ja Euroopan ulkopuolisia kulttuureita
- oma kuvallinen ilmaisu: piirtäminen, maalaaminen, kolmiulotteinen työskentely, digitaalisen kuvan käyttö
- kuvan rakentamisen keinot: sommittelu, muoto, väri, liike, tila ja aika
- kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisoin keinoin, analysointitapoihin, kuten formalistiseen, semioottiseen, ikonografiseen ja reseptioanalyttiseen tulkintaan tutustuminen

2. Ympäristö, paikka ja tila (KU2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja
- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen kannalta
- oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa.

Keskeiset sisällöt

- tila käsitteenä: tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestävän kehityksen ja talouselämän näkökulmasta
- mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut

5.19 Liikunta

Lukiokoulutus

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella ... vähintään yksi kurssi liikuntaa...” (Valtioneuvoston asetus 955/2002, 9 § 5 mom)

Liikunnanopetuksen tehtävänä on edistää aikuisopiskelijoiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Liikunnan positiiviset kokemukset vahvistavat psyykkistä vireystilaa ja jaksamista. Liikunnanopetus tarjoaa opiskelijalle taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden avulla luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa painotetaan eettisiä arvoja. Fyysisen kunnon harjoittamisen ja seurannan avulla opiskelijoita ohjataan ymmärtämään hyvän kunnon merkitys jaksamiselle.

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon paikalliset olosuhteet. Opetusjärjestelyinä käytetään yksilö-, pienryhmä- ja ryhmäopetusta. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään yksilöllisten tarpeiden pohjalta.

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- kehittää taitojaan ja tietojaan eri liikuntamuodoissa
- kokee omaehtoisen liikunnan harrastamisen mielekkääksi
- osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita
- ymmärtää liikunnan ja hyvinvoinnin välisiä yhteyksiä
- osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Arviointi

Liikunnan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä taidot, tiedot ja toimintakyky.

Pakollinen kurssi

Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksessa opittuja taitoja ja tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua uusiin lajeihin. Kurssin sisällön suunnittelussa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet ja paikkakunnan tarjoamat mahdollisuudet.

1. Kuntokurssi (LI1)

Tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- saa perustiedot kunto-ohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen
- oppii arvostamaan terveyttä ja työkykyä
- tutustuu rentoutusmenetelmiin
- kehittyy sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu ja rentoutusharjoitukset
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu ja tanssi eri muodoissaan
- uinti- ja vesipelastustaito
- suunnistus ja luontoliikunta
- talviliikunta
- yleisurheilu

5.20 Terveystieto

Lukiokoulutus

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella ...vähintään... yksi kurssi terveystietoa...” (Valtioneuvoston asetus 955/2002, 9 § 5 mom)

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisten terveyden edistämisestä. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakyknä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Tärkeää on myös terveyttä koskeva arvopohdinta.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- ymmärtää työ- ja toimintakyvyn, turvallisuuden sekä sairauksien ehkäisyn ja terveyden edistämisen merkityksen
- osaa käyttää terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- ymmärtää sairauksien, erityisesti kansantautien ja tartuntatautien, ehkäisyn merkityksen ja tuntee niiden keskeisiä ehkäisy- ja hoitomahdollisuuksia yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- pohtii terveyttä koskevia arvokysymyksiä ja osaa perustella omia valintojaan ja oppii arvostamaan terveyttä voimavarana sekä edistämään terveyttä
- tuntee kansanterveyden historiallista kehitystä ja väestöryhmien välisten terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- tuntee terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalveluja sekä kansanterveyteen liittyvää kansalaistoimintaa
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin sekä osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa ja erilaisia terveystieteisiin liittyviä ilmiöitä.

Arviointi

Arvioinnissa korostetaan terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista. Huomio kiinnitetään siihen, miten opiskelija osaa käyttää ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnin kohteena ovat opiskelijan valmius terveyttä ja sairautta koskevaan eettiseen arvopohdintaan ja taito perustella omia

terveysvalintoja sekä taito arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Terveystiedon arvioinnissa voidaan käyttää kurssikokeita, yksilö- ja ryhmätehtäviä, esitelmiä, pienimuotoisia kartoituksia ja tutkimuksia.

Pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn sekä työ- ja muuhun turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä oppii pohtimaan niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja yhteiskunnassa
- tunnistaa terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä terveystieteen näkökulmasta
- tuntee keskeiset terveyden ja sosiaalihuollon palvelut.

Keskeiset sisällöt

- työ- ja toimintakykyyn sekä turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä: ravitsemus, uni, lepo ja kuormitus, terveysliikunta, mielenterveys, sosiaalinen tuki, työhyvinvointi, työturvallisuus, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, ympäristön terveys
- seksuaaliterveys, parisuhde, perhe ja sukupolvien sosiaalinen perintö
- kansantaudit ja yleisimmät tartuntataudit sekä niihin liittyvät riski- ja suojaavat tekijät sekä niihin vaikuttaminen
- sairauksien ja vammojen itsehoito, ensiapu ja avun hakeminen
- terveyserot maailmassa, terveyseroihin vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen
- terveystietojen tiedonhankintamenetelmiä sekä terveyttä koskevan viestinnän, mainonnan ja markkinoinnin kriittinen tulkinta
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen käyttö, kansalaistoiminta kansanterveystyössä

Syventävät kurssit

2. Terveys ja arkielämä (TE2)

Kurssilla syvennetään pakollisen kurssin tavoitteita arkielämän terveystottumuksien ja selviytymisen keinojen osalta. Eri sisältöalueiden avulla tarkastellaan terveysongelmia selittäviä kulttuurisia, psykologisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden tulkintoja. Lisäksi perehdytään käsitykseen itsestä ja muista fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Erityisesti korostetaan terveyden ylläpitoon liittyvää vastuullisuutta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan elämäänsä aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta
- osaa pohtia ja tarkastella terveyteen ja sairauteen liittyviä arvoja ja arvostuksia
- osaa perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta ja arvioida elämäntapaan ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa kuvata koettua terveyttä ja terveysongelmia selittäviä ilmiöitä ja niiden erilaisia tulkintoja.

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus, aikuistuminen, sosiaalisen tuen merkitys perheessä ja lähiyhteisössä
- vanhemmuuteen ja perhe-elämään valmentautuminen
- elämänilo, mielenterveyden ylläpitäminen ja jaksaminen, masennuksen ja kriisien kohtaaminen
- ruoan terveydelliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset sekä painonhallinta, terveysliikunta, syömishäiriöt
- fyysinen ja psyykkinen turvallisuus, väkivallaton viestintä
- seksuaaliterveys
- terveysongelmia selittäviin kulttuurisiin, psykologisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja niiden tulkintoihin tutustuminen, esimerkiksi elämän mielekkyyden kokeminen, ruumiinkuva/kehollisuus, mielihyvä ja riippuvuudet nykyaikana
- tupakka, alkoholi ja huumeet yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmasta

3. Terveys ja tutkimus (TE3)

Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttaviin historiallisiin tekijöihin ja näkökulmiin, terveyden ja sairauden tutkimiseen sekä kuolleisuuteen ja sairastavuuteen liittyviin kehityslinjoihin. Kurssilla käsitellään myös terveydenhuollossa ja itsehoitona toteutettaviin tavallisimpiin tutkimuksiin, niiden tulosten tulkintaan ja johtopäätöksiin. Lisäksi perehdytään pakollisen kurssin tavoitteita syventäen terveydenhuollon eri käytäntöihin, terveystalvelujen tarjontaan sekä yksilön asemaan terveyden- ja sairauenhoidossa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa pohtia kansanterveystieteen ja ehkäisevän terveydenhuollon kehityksen päälinjoja kansallisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa hankkia, arvioida ja tulkita terveyteen ja sairauksiin liittyvää tutkimus- ja arkitietoa
- toteuttaa pienimuotoisia terveys-/terveyskäyttämiskartoituksia omassa opiskelu-ympäristössään
- osaa käyttää terveydenhuollon palveluja sekä tuntee asiakkaan ja potilaan oikeudet
- osaa pohtia ja arvioida teknologisen kehityksen merkitystä terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- terveyden edistämiseen, sairauksien tunnistamiseen ja ehkäisyyn liittyviä eri aikakausien menetelmiä
- terveyskäyttäytymisen ja koetun terveyden tutkiminen: fyysisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn mittaaminen, ergonomiamittaukset, työhyvinvointi ja siihen vaikuttavat tekijät
- terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen käytäntöjä, asiakkaan ja potilaan oikeudet
- tutkimustiedon ja median terveydestä välittämien mielikuvien kriittinen lukutaito, medikalisaatio
- terveystottumusten arvioiminen ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen

5.21 Muut oppiaineet

Koulutuksen järjestäjän päättämien oppilaitoskohtaisten opintojen tulee noudattaa perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisia tavoitteita ja lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita.

6. luku

OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arviointi aikuisten perusopetuksessa

6.1.1 Arvioinnin tehtävä ja periaatteet

Opiskelijan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin opiskelija on saavuttanut asetetut tavoitteet. Arvioinnin avulla opettaja antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja ohjaa häntä tiedostamaan oppimistaan. Arvioinnin yhtenä tehtävänä on kehittää opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin.

Arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Opiskelijan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa arvosanojen ohella opettajan antama jatkuva palaute on tärkeää.

Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan oppiminen ja työskentely. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviin päättöarvioinnin kriteereihin.

Opetussuunnitelmassa tulee tarkemmin määritellä yleiset sekä oppiainekohtaiset arvioinnin periaatteet.

Arviointipalautetta tulee antaa opiskelijalle riittävästi ja monipuolisesti. Palautetta voidaan antaa todistuksin, erilaisin tiedottein, arviointikeskusteluihin tai muulla tavoin.

Opiskelijalle tulee etukäteen antaa tietoja arvioinnin perusteista, ja hänelle on pyydettäessä selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden arvioinnissa otetaan huomioon heidän taustansa ja vähitellen kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Vammat ja niihin rinnastettavat oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon arvioinnissa. Edellä mainituissa tapauksissa arvioinnissa tulee käyttää joustavia arviointimenetelmiä, jotta opiskelijat kykenevät osoittamaan osaamisensa kielen hallintaan liittyvistä vaikeuksistaan, vammoistaan tai oppimisvaikeuksistaan huolimatta.

Itsearviointitaitojen kehittämiseksi opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan oppimistaan ja työskentelyään. Tavoitteena on, että opiskelija oppii tiedostamaan oppimiseensa vaikuttavia tekijöitä, asettamaan omia tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

6.1.2 Opinnoissa eteneminen ja hyväksilukeminen

Aikuisille tarkoitettussa perusopetuksessa opinnoissa edetään vuosiluokattomasti ja kurssimuotoisesti.

Opetussuunnitelmassa päätetään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiselle. Opetussuunnitelmassa päätetään myös mahdollisen etenemisesteen käytöstä. Opiskelijalle tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen.

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Seuraamisen menettelyistä päätetään opetussuunnitelmassa.

Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi muualla suoritetut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisia. Kun opiskelijalle hyväksiluetaan opintoja muista oppilaitoksista, pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on oppilaitoksen omassa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan perusopetuksen arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	perusopetuksen asteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa ei voida päätellä, kumpaa arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Arvosanan määrittelyn tukena voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Aikaisempia opintoja voidaan hyväksilukea käyttäen suoritusmerkintää, jos opiskelija on aloittanut aikuisten perusopetuksen opintonsa yli 18-vuotiaana. Jos opiskelija on aloittanut opintonsa alle 18-vuotiaana, hänen aikaisempia suorituksiaan pakollisissa ja tuntijaon mukaisissa valinnaisissa kursseissa ei voida hyväksilukea käyttäen suoritusmerkintää.

6.1.3 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan suorittama kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Valtioneuvoston asetuksen 1435/2001 7 §:ssä mainittujen oppiaineiden kaikki pakolliset ja valinnaiset kurssit arvioidaan numeroin perusopetusasetuksen 852/1998 10 § 3 momentin mukaisesti. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin siltä osin, kuin kurssilla opiskellut osa-alueet sisältyvät kriteereihin.

Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin asianomaisten kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteereiden tason ylittäminen.

Muut kurssit arvioidaan opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Kurssisuorituksen arviointi perustuu paitsi mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin myös oppimisprosessin ja opiskelijan edistymisen jatkuvaan havainnointiin. Myös opiskelijan työskentelyä arvioidaan osana kurssisuorituksen arviointia.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti.

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytyä suoritusta. Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin itsenäisesti opiskeltavien kurssien suorituseriaa.

Opetussuunnitelmassa päätetään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa hyväksytyä kurssiarvosanaa.

6.1.4 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opinto-ohjelman mukaisista oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista.

Kaikkien asetuksen 1435/2001 7 §:ssä mainittujen oppiaineiden oppimäärät arvioidaan numeroin perusopetusasetuksen 852/1998 10§:n 3 momentin mukaisesti.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan suorittamien pakollisten ja valinnaisten kurssien arvosanojen ja kyseiseen oppiaineeseen laadittujen päättöarvioinnin kriteerien perusteella.

Oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

suoritettuja pakollisia ja valinnaisia kursseja yhteensä	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6 –8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

6.1.5. Perusopetuksen koko oppimäärän suoritus

Opiskelija on suorittanut aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikkien henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Aikuisten perusopetuksen koko oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia.

6.1.6 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

Aikuisten perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat seuraavat:

1. Perusopetuksen päättötodistus, joka annetaan oppilaitoksen opiskelijalle, joka on suorittanut aikuisille tarkoitetun perusopetuksen koko oppimäärän.
2. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta, joka annetaan opiskelijalle tai erityiseen tutkintoon osallistuneelle henkilölle, joka on suorittanut yhden tai useamman aikuisten perusopetuksen oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus perusopetuksessa suoritetuista opinnoista, joka annetaan opiskelijalle pyydettyä ja joka sisältää hänen siihen mennessä aikuisten perusopetuksessa suorittamansa opinnot.
4. Erotodistus, joka annetaan opiskelijalle, joka eroaa perusopetuksesta.
5. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta, joka annetaan henkilölle, joka on suorittanut perusopetuksen koko oppimäärän erityisessä tutkinnoissa.

Todistuksiin tulee merkitä seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
 - opetuksen järjestäjän nimi
 - oppilaitoksen nimi
 - opiskelijan nimi ja henkilötunnus
 - opiskelijan opinto-ohjelmaan sisältyneet opinnot eri oppiaineissa, niiden kurssimäärä sekä annetut arvosanat, asetuksen 1435/2001 7 §:ssä mainitut oppiaineet arvioidaan numeroin perusopetusasetuksen 852/1998 10 § 3 momentin mukaisesti
 - todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
 - arvosana-asteikko
 - selvitys kielten opetuksen oppimäärästä
- ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (suomi/ruotsi)
- s2/r2 = suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille
- A = perusopetuksen vuosiluokilla 1 – 6 alkaneen kielen oppimäärä
- B1 = perusopetuksen vuosiluokilla 7 – 9 alkaneen yhteisen kielen oppimäärä
- B2 = perusopetuksen vuosiluokilla 7– 9 alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

Suomi/ruotsi toisena kielenä (s2/r2) merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääräksi.

Valinnaisesta vieraasta kielestä saatu arvosana korvataan merkinnällä ”hyväksytty”, mikäli opiskelija sitä pyytää.

Jos opiskelija saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Mikäli oppiaineen oppimäärä tai perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, ei todistuksiin merkitä kurssien määrää.

Todistuksessa tulee olla merkintä, että opinnot on suoritettu Opetushallituksen 27.2.2004 hyväksymien aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Opetuksen järjestäjä päättää todistuksen ulkoasusta.

6.2 Arviointi aikuisten lukiokoulutuksessa

6.2.1 Arvioinnin lähtökohdat ja tavoitteet

"Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä opiskelun aikana että sen päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Lisäksi arviointi antaa tietoja jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluuyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Arvioinnilla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteittensa asettamiseen ja työskentelytapojensa tarkentamiseen.

6.2.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta ja oppiaineen opiskelun etenemisestä. Kurssin arviointi perustuu mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja muihin näyttöihin. Myös opiskelijan itsearviointi voidaan ottaa huomioon ja käyttää hyväksi muun muassa kurssin arviointikeskusteluja. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

Itsenäisesti suoritettu kurssi

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom)

Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin itsenäisesti opiskeltavien kurssien suoritusperiaatteista.

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti.

Tietojen antaminen

"Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ... Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom)

Numeroarvostelu ja suoritusmerkinnät

"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4..." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom)

Kunkin oppiaineen pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Muiden syventävien kurssien sekä muiden lukion tehtävään kuuluvien aineiden ja aihekokonaisuuksien arviointitapoja voivat olla opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarviointi, suoritusmerkintä (S = suoritettu), hylätty (H = hylätty) tai sanallinen arviointi. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää numeroarvosanaa.

Diagnosoidut vammat ja sairaudet sekä muut oppimista vaikeuttavat seikat tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Arvioinnin suorittajat ja arviointiperusteista tiedottaminen

"Opiskelijan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai aineryhmän osalta opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukioasetus 810/1998, 9 § 1 mom)

"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukioasetus 810/1998, 9 § 2 mom)

Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opettajien ja opiskelijoiden oikeusturvaa ja motivoi opintoja. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin arviointiperusteet on selvitettävä kurssin alussa opiskelijoiden kanssa keskustellen.

Opinnoissa eteneminen

"Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom)

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa tämän asiakirjan luvussa 6.2.3 määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Arvosanan korottaminen

Opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelija voi yrittää korottaa myös hyväksytyä kurssiarvosanaa. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee tällöin kyseisistä suorituksista parempi.

Opintojen hyväksilukeminen

"Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia." (Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom)

"Päätös muualla suoritettavien opintojen hyväksilukemisesta tulee sitä erikseen pyydettyessä tehdä ennen mainittujen opintojen aloittamista." (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (L 629/1998, 23 §) on säädetty, tulee opintojen hyväksilukemisella välttää päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Kun opiskelijalle hyväksiluetaan opintoja muista oppilaitoksista, pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on oppilaitoksen omassa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa ei voida päätellä, kumpaa arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Aikaisempia lukio-opintoja voidaan hyväksilukea käyttäen suoritusmerkintää, jos opiskelija on aloittanut lukio-opintonsa yli 18-vuotiaana. Jos opiskelija on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, hänen aikaisempia suorituksiaan pakollisissa ja valtakunnallisesti syventävissä kursseissa ei voida hyväksilukea käyttäen suoritusmerkintää.

Myös ulkomailla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin. Mikäli ne luetaan hyväksi pakollisiin ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin syventäviin kursseihin, niistä tulee antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tukena voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyen oppimäärän kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee järjestää lisäkuulustelu hänen osaamistasonsa toteamiseksi. Kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään siirryttäessä, menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, jolloin myös arvosana harkitaan uudelleen.

Maahanmuuttajaopiskelija arvioidaan suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) -oppimäärän mukaan, jos opiskelija on valinnut sen oppimääräkseen riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko aikuislukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä -kursseista.

Suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä -kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä -kurssin arvosanaksi. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) -oppimäärästä, mutta ei molempia.

6.2.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan opinto-ohjelman mukaisista pakollisista ja syventävistä kursseista sekä mahdollisista muista lukion tehtävään kuuluvista kursseista. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaiset oppimäärät. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen perusteella. Mainituista opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

suoritettuja pakollisia ja valtakunnallisesti syventäviä kursseja,	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Muiden lukion tehtävään kuuluvien kurssien arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvostelusta määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, arvosanaa tulee korottaa.

Opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien pohjalta muodostuvaa oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa määrittelemien syventävien kurssien pohjalta saadulla lisänäytöllä

- opiskelijan arvioinnista päättävien harkinnan perusteella, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssi-arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Aikuisten lukiokoulutuksessa lukioasetuksen määrittämin numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset vieraat kielet. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään kuuluvat aineet ja aihekokonaisuudet arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.2.4 Lukion oppimäärän suoritus

Aikuisten lukiokoulutuksen oppimäärä koostuu pakollisista ja syventävistä kursseista sekä muista lukion tehtävään kuuluvista aineista ja aihekokonaisuuksista.

”...Aikuisille tarkoitetussa opetuksessa kurssin kesto on keskimäärin 28 tuntia ja oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Aikuisille tarkoitettuun opetukseen osallistuvan alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneen opiskelijan tulee lisäksi osallistua liikunnan ja terveystiedon sekä taito- ja taideaineiden opetukseen.” (Lukioasetus 810/1998, 1 § 1 mom)

”Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana tulee opiskella 1 momentissa tarkoitettujen kurssien lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.” (Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen yleisistä tavoitteista ja tuntijaosta 955/2002)

”Kahdeksantoista vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18-vuotiaana, jos hän jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18-vuotiaana aloittamiaan lukio-opintoja, eivätkä opinnot ole olleet keskeytyneenä vähintään vuoden ajan.” (Lukioasetus 810/1998, 15 § 2 mom)

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikki henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Tämä edellyttää kaikkien pakollisten oppiaineiden sekä opiskelijan valitsemien muiden aineiden ja aihekokonaisuuksien suorittamista siinä laajuudessa kuin ne esiintyvät opiskelijan opinto-ohjelmassa kuitenkin siten, että kurssien kokonaismäärä on vähintään 44 kurssia. Jos opiskelija on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, hänen lukion oppimääränsä on vähintään 48 kurssia. Opiskelijan

kokonaiskurssimäärässä ovat mukana kaikki opiskelijan arvioidut pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit sekä muut hyväksytysti suoritettut opetussuunnitelman mukaiset opinnot.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

"Opinnoissa etenemistä tai päättöarviointia koskevan päätöksen uusimista on pyydetävä kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukioasetus 810/1998, muutettu valtioneuvoston asetuksella 561/2003, 13 § 1 mom)

"Jos 1 momentissa tarkoitettu uusi arviointi tai ratkaisu, jolla pyyntö on hylätty, on ilmeisen virheellinen, lääninhallitus voi opiskelijan pyynnöstä velvoittaa opettajan toimittamaan uuden arvioinnin tai määrätä opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muutettavaksi taikka määrätä, mikä arvosana opiskelijalle on annettava." (Lukioasetus 810/1998, muutettu valtioneuvoston asetuksella 561/2003, 13 § 2 mom)

6.2.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

"Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom.)

"Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan, mitä 6 §:ssä säädetään." (Lukioasetus 810/1992, 8 § 2 mom.)

Lukiokoulutuksessa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun henkilö on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot

- todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- tiedot oppilaitoksen todistuksenanto-oikeudesta
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimäärästä

ÄO/M	= äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (suomi/ruotsi)
S2/R2	= suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille
A	= perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen kielen oppimäärä
B1	= perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen yhteisen kielen oppimäärä
B2	= perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä
B3	= lukiossa alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä.

Suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille (S2/R2) merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan.

Mikäli opiskelijan opiskelema oma äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame, se kirjataan muihin lukion tehtäviin kuuluviin kursseihin omaksi kohdaksi otsikolla "Muu opiskelijan äidinkieli".

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset erillisistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muissa oppilaitoksissa suoritetuista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät ole mukana oppiaineiden oppimäärien yhteydessä.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä kunkin kurssin arvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (suoritettu/hylätty).

Oppilaitoksessa pidetään opiskelijan opinnoista tiedostoa, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittaman lukion oppimäärän kokonaiskurssimäärä.

Todistuksessa tulee olla merkintä, että opinnot on suoritettu Opetushallituksen 27.2.2004 hyväksymien aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

LIITE 1

KIELITAIDON TASOJEN KUVAUSASTEIKKO

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehukseen.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<p>* Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehotuksia) arkisissa yhteyksissä.</p> <p>* Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kieliaainesta.</p> <p>* Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännöstä.</p>	<p>* Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekumppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin.</p> <p>* Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia.</p> <p>* Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisiongelmiä.</p> <p>* Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakioilmaisuja.</p> <p>* Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä.</p>	<p>* Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän.</p> <p>* Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin.</p> <p>* Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen.</p>	<p>* Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin.</p> <p>* Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja.</p> <p>* Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja.</p> <p>* Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.</p>
A1.2	Kehittyvä alkeiskielitaito	<p>* Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen.</p> <p>* Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä.</p>	<p>* Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhekumppanin apua.</p> <p>* Puheessa on taukoja ja muita katkoksia.</p> <p>* Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisiongelmiä.</p> <p>* Osaa hyvin suppean</p>	<p>* Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin.</p> <p>* Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen</p> <p>* Kyky ymmärtää</p>	<p>* Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein.</p> <p>* Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja).</p> <p>* Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita.</p> <p>* Ulkoa opetellut fraasit voivat olla</p>

		<p>*Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännoästä.</p>	<p>perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia. * Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>	<p>entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.</p>	<p>oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>
--	--	---	---	--	--

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3	Toimiva alkeiskielitaito	<p>* Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta.</p>	<p>* Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhekumppanin apua.</p> <p>* Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>* Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>* Alkeellisessäkin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä.</p>	<p>* Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita.</p> <p>* Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset).</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.</p> <p>* Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu).</p> <p>* Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä.</p> <p>* Alkeellisessäkin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.</p>

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	Peruskieli- taidon alkuvaihe	<p>* Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä.</p> <p>* Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.</p>	<p>* Osaa kuvata lähipiiriään muutamien lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua.</p> <p>*Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia.</p> <p>* Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia.</p> <p>*Osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita).</p> <p>* Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kieliopin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin.</p>	<p>*Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita).</p> <p>* Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla.</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiininomaisimmista arkitilanteista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellisista tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista).</p> <p>*Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettyjä rinnasteisia lauseita.</p> <p>*Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perusasioissa (aikamuodot, taivutus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.</p>

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.2	Kehittyvä peruskieli-taito	<p>* Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia.</p> <p>*Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnoisessa puheessa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein.</p>	<p>* Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiininomaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua keskustelussa ja vältellä joitakin aihepiirejä.</p> <p>*Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>*Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy.</p> <p>*Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus haitata ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset).</p> <p>* Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenellystä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista.</p> <p>* Tarvitsee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa.</p> <p>*Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit).</p> <p>*Osaa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot.</p> <p>* Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.</p>

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	Toimiva peruskieli -taito	<p>*Ymmärtää pääajatuksat ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja.</p> <p>* Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.</p>	<p>*Osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammassa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia.</p> <p>*Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epäröintiä.</p> <p>*Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran.</p> <p>*Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vapaassa puheessa kielioppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkeleita ja päätteitä puuttuu), mutta ne haittaavat harvoin ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p> <p>* Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia.</p> <p>* Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.</p>	<p>* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkitietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista.</p> <p>*Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa.</p> <p>*Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja.</p> <p>* Rutiininomainen kieliaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativammat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.</p>

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.2	Sujuva peruskieli -taito	<p>* Ymmärtää selväpiirteistä asiatieta, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit).</p> <p>* Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta.</p> <p>* Ymmärtäminen edellyttää yleiskieltä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa.</p> <p>*Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy.</p> <p>*Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia.</p> <p>*Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.</p> <p>* Kielioppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne haittaavat harvoin laajempaakaan viestintää.</p>	<p>* Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa.</p> <p>* Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän.</p> <p>* Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi.</p>	<p>*Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten musiikista tai elokuvista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsentyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvetoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta).</p> <p>Osaa esittää jonkin verran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon.</p> <p>* Hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta.</p> <p>*Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyllissä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.</p>

Taitotaso B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa					
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	Itsenäisen kielitaidon perustaso	<p>* Ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksisen puheen pääajatuksat, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kerrontaa (uutiset, haastattelut, elokuvat, luennot).</p> <p>* Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuusastetta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin jäsentimin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat.</p> <p>* Ymmärtää suuren osan ympärillään käytävästä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa.</p>	<p>*Osaa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuspiiriinsä liittyvistä asioista, kertoa tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä.</p> <p>*Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja.</p> <p>*Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luontevia.</p> <p>*Osaa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa mukaan lukien idiomaattinen ja käsitteellinen sanasto. Osoittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muotovaatimuksiin.</p> <p>* Kieliopin hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä haittaa ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiartikkeleita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.</p> <p>*Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkästä tekstistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättääkseen, kannattaako tekstiin tutustua tarkemmin.</p> <p>* Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuuriviittaukset.</p>	<p>* Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aihepiireistä, tutuista abstrakteista aiheista, rutiiniluonteisia asiaviestejä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvostelut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot).</p> <p>*Osaa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osaa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin.</p> <p>* Osaa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi. Sävy ja tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmetä hyppäyksiä asiasta toiseen.</p> <p>* Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja välimerkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisun ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.</p>

Taitotaso B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa					
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.2	Toimiva itsenäinen kielitaito	<p>* Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsentynyttä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu).</p> <p>* Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohtaista tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuurisia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa.</p> <p>* Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuskulkuja ja kytkeä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Esitys voi olla kaavamaisista, ja puhuja turvautuu toisinaan kiertoilmauksiin.</p> <p>*Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäröinneistä huolimatta.</p> <p>*Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia.</p> <p>* Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tuttuja ja tuntemattomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimaa muodollisuusastetta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin.</p> <p>* Kieliovin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet haittaa ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä (päivälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä.</p> <p>* Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistääkseen pääkohdat tai ilmaistakseen ne toisin sanoin.</p> <p>* Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset.</p>	<p>*Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitelluista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseen, muodollisen tai epämuodollisen selostuksen, muistiinpanoja jatkotehtäviä varten ja yhteenvetoja.</p> <p>*Osaa kirjoittaa selkeän ja jäsentyneen tekstin, ilmaista kantansa, kehitellä argumentteja systemaattisesti, analysoida, pohtia ja tiivistää tietoa ja ajatuksia.</p> <p>* Kielellinen ilmaisuväline ei rajoita havaittavasti kirjoittamista.</p> <p>* Hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomatisissa ilmauksissa sekä tyylliseikoissa.</p>

Taitotasot C1-C2		Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
C1.1	Taitavan kielitaidon perustaso	<p>*Ymmärtää suhteellisen vaivattomasti pitempääkin puhetta tai esitystä (elokuvia, luentoja, keskusteluja, väittelyjä) erilaisista tutuista ja yleisistä aiheista myös silloin, kun puhe ei ole selkeästi jäsenneiltyä ja sisältää idiomaattisia ilmauksia ja rekisterinvaihdoksia.</p> <p>*Ymmärtää hyvin erilaisia äänitemateriaaleja yksityiskohtaisesti ja puhujien välisiä suhteita ja tarkoituksia tunnistaen.</p> <p>*Vieras aksentti tai hyvin murteellinen puhekieli tuottavat vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa pitää pitkähkön, valmistellun muodollisenkin esityksen. Pystyy ottamaan aktiivisesti osaa monimutkaisiin käsitteellisiin ja yksityiskohtia sisältäviin tilanteisiin ja johtaa rutiiniluonteisia kokouksia ja pienryhmiä. Osaa käyttää kieltä monenlaiseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tyyllilajien ja kielimuotojen vaihtelu tuottaa vaikeuksia.</p> <p>*Osaa viestiä sujuvasti, spontaanisti ja lähes vaivattomasti.</p> <p>*Osaa vaihdella intonaatiota ja sijoittaa lausepainot oikein ilmaistakseen kaikkein hienoimpiakin merkitysvaihteita.</p> <p>*Sanasto ja rakenteisto ovat hyvin laajat ja rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla.</p> <p>*Kieliopin hallinta on hyvää. Satunnaiset virheet eivät hankaloita ymmärtämistä, ja puhuja osaa korjata ne itse.</p>	<p>*Ymmärtää yksityiskohtaisesti pitkähköjä, kompleksisia tekstejä eri aloilta.</p> <p>*Pystyy vaihtelemaan lukutapaansa tarpeen mukaan. Osaa lukea kriittisesti ja tyyllillisiä vivahteita arvioiden sekä tunnistaa kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin piilomerkityksiä. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä, tiivistämään ne ja tekemään niistä vaativia johtopäätöksiä.</p> <p>*Vaativimmat yksityiskohdat ja idiomaattiset tekstikohdat saattavat vaatia useamman lukukerran tai apuvälineiden käyttöä.</p>	<p>*Pystyy kirjoittamaan selkeitä, hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista, ilmaisemaan itseään täsmällisesti ja ottamaan huomioon vastaanottajan. Osaa kirjoittaa todellisista ja kuvitteellisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä käyttäen kieltä joustavasti ja monitasoisesti. Pystyy kirjoittamaan selkeitä ja laajoja selostuksia vaativistakin aiheista.</p> <p>*Osoittaa, että hallitsee monia keinoja tekstin jäsentämiseksi ja sidosteisuuden edistämiseksi.</p> <p>*Kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Hallitsee hyvin idiomaattiset ilmaukset ja tavalliset sanonnat.</p> <p>* Hallitsee erittäin hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä satunnaisesti idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyyliseikoissa.</p>

LIITE 2

**VALTIONEUVOSTON ASETUS PERUSOPETUSLAISSA TARKOITETUN OPETUKSEN
VALTAKUNNALLISISTA TAVOITTEISTA JA PERUSOPETUKSEN TUNTIAOSTA
(1435/2001)**

N:o 1435/2001

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

**Valtioneuvoston asetus
perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen
tuntijaosta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä,
säädetään 21 päivänä elokuuta 1998 annetun perusopetuslain (628/1998) 14 §:n 1
momentin nojalla:

**1 luku
Yleistä****1 §****Soveltamisala**

Tässä asetuksessa säädetään perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esiopetuksen, perusopetuksen, lisäopetuksen ja maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen (*tuntijako*).

**2 luku
Opetuksen valtakunnalliset tavoitteet****2 §****Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen**

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua tasapainoisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi ja kriittisesti ympäristöään arvioiviksi yhteiskunnan jäseniksi. Lähtökohtina ovat elämän, luonnon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä oman ja toisten oppimisen ja työn arvostaminen. Tavoitteena on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin vaaliminen sekä oppilaiden kasvu hyviin tapoihin.

Oppilaita kasvatetaan vastuullisuuteen ja yhteistyöhön sekä toimintaan, joka pyrkii ihmisryhmien, kansojen ja kulttuurien väliseen suvaitsevaisuuteen ja luottamukseen.

Opetuksella tuetaan myös aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi kasvamista ja annetaan valmiuksia toimia demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa sekä edistää kestäväää kehitystä.

3 §

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Opetuksen tulee antaa oppilaille perusta laajaan yleissivistykseen sekä aineksia ja virikkeitä maailmankuvan avartumiseen ja syvenemiseen. Tämä edellyttää ihmisten tunteiden ja tarpeiden, uskontojen ja elämäkatsomusten, historian, kulttuurin ja kirjallisuuden, luonnon ja terveyden sekä talouden ja teknologian tuntemusta. Opetuksen on tarjottava esteettisiä kokemuksia ja elämyksiä kulttuurien eri aloilta sekä mahdollisuuksia kehittää käden taitoja ja luovuutta sekä liikunnan taitoja.

Opetuksessa tuetaan oppilaiden ajattelun ja viestinnän taitojen kehittymistä. Tavoitteena on äidinkielen monipuolinen hallinta sekä valmiudet vuorovaikutukseen myös toisella kotimaisella kielellä ja muilla kielillä. Tavoitteena on, että oppilaat oppivat matemaattisen ajattelun ja matematiikan soveltamisen perusteita sekä hallitsevat tieto- ja viestintäteknikkaa.

Muulla kuin äidinkielellä annettavassa opetuksessa oppilaille annetaan lisäksi opetuksessa käytettävään kieleen ja siihen liittyvään kulttuuriin perustuvia erityisiä tietoja, taitoja ja valmiuksia. Opetuksen järjestämisluvan mukaan erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa opetuksessa oppilaille annetaan myös opetuksen perustana olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvia tietoja, taitoja ja valmiuksia.

4 §

Koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen ja elinikäinen oppiminen

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Opetuksessa otetaan erityisesti huomioon tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet sekä kasvun ja kehityksen erot. Oppilashuollon tulee edistää oppilaan terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ja siten turvata hyvän kasvun ja oppimisen edellytykset.

Oppimisympäristön tulee antaa oppilaalle mahdollisuuksia kasvuun ja oppimiseen yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen ja voittamiseen sekä syrjäytymisen torjumiseen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen.

Oppilaita ohjataan ja kannustetaan omatoimiseen, kriittiseen tiedonhankintaan ja monipuolisiin yhteistyötaitoihin. Oppimistaitojen kehittämisessä pyritään tuottamaan valmiudet ja halu jatko-opintoihin ja koko elämän kestävään oppimiseen. Tavoitteena on, että oppilaalle kehittyy myönteinen minäkuva. Oppilaita autetaan jäsentämään ja hyödyntämään oppimaansa.

5 §

Muille kuin oppivelvollisuuttaan suorittaville oppilaille annettavan opetuksen erityiset tavoitteet

Esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Lisäopetuksen erityisenä tavoitteena on kehittää nuoren valmiuksia uranvalintaan, parantaa edellytyksiä jatko-opintoihin sekä edistää elämönhallintataitoja.

Aikuisille annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on oppilaan elämäkokemus, olosuhteet ja ikä huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot ja taidot sekä jatko-opintovalmiudet.

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta.

3 luku

Perusopetuksen tuntijako

6 §

Oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijako

Perusopetukseen käytettävä aika jaetaan eri oppiaineiden ja niistä muodostettujen aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen seuraavasti:

Aineryhmä, oppiaine	Vuosiviikkotunnit ¹⁾ opetuksen aloittamisajankohdasta tai edellisestä tuntien määräytymiskohdasta laskettuna vähintään:									Vuosiviikko- tunnit yhteensä vähintään:
	Vuosiluokat									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Äidinkieli ja kirjallisuus		14			14				14	42
Vuosiluokilta 1-6 alkava kieli (A-kieli)	-	-				8			8	16
Vuosiluokilta 7-9	-	-	-	-	-	-			6	6

alkava kieli (B-kieli)								
Matematiikka	6			12			14	32
Ympäristö- ja luonnontieto				9				31
Ympäristöoppi								
Biologia ja maantieto					3		7	
Fysiikka ja kemia					2		7	
Terveystieto ²⁾							3	
Uskonto tai elämäkatsomustieto					6		5	11
Historia ja yhteiskuntaoppi	-	-	-	-	3		7	10
Taide ja taitoaineet					26		30	56
Musiikki					4		3	
Kuvataide					4		4	
Käsityö					4		7	
Liikunta					8		10	
Kotitalous	-	-	-	-	-	-	3	3
Oppilaanohjaus	-	-	-	-	-	-	2	2
Valinnaiset aineet								13
Vapaaehtoinen A-kieli	-	-				6	6 ³⁾	12

¹⁾ Vuosiviikkotunti = 38 oppituntia

²⁾ Terveystietoa opetetaan integroidusti vuosiluokilla 1-6 ja kolme vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 7-9.

³⁾ Oppilas voi vuosiluokilla 7-9, kielestä riippuen, opiskella vapaaehtoista A-kieltä joko valinnaisena aineena tai B-kielen sijasta opetettavana yhteisenä aineena.

- Oppiainetta ei opeteta asianomaisella vuosiluokalla, ellei opetussuunnitelmassa toisin määrätä

Valinnaisena aineena voidaan opettaa 1 momentissa mainittujen oppiaineiden syventäviä tai soveltavia oppimääriä, useasta oppiaineesta muodostettuja kokonaisuuksia, vieraita kieliä sekä tietotekniikkaan liittyviä aineita. Valinnaisten aineiden nimet määritellään opetussuunnitelmassa.

7 §

Muille kuin oppivelvollisille annettavan perusopetuksen tuntijako

Perusopetukseen käytettävä aika jaetaan eri oppiaineiden ja niistä muodostettujen aineryhmien opetukseen seuraavasti:

Aineryhmä Oppiaine	Pakolliset kurssit vähintään	Valinnaisena tarjottavien kurssien vähimmäismäärä
Äidinkieli ja kirjallisuus	4	1
Kielet	14	6
Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet		
Matematiikka	8	1
Uskonto tai elämäkatsomustieto	1	2
Yhteiskunnalliset ja luonnontieteelliset aineet		12
Historia ja yhteiskuntaoppi		
Fysiikka		
Kemia		
Biologia		
Maantieto		
Muita perusopetukseen soveltuvia aineita tai aihealueita		
Yhteensä vähintään		44

Oppilaan tulee valita 1 momentissa säädetyistä yhteiskunnallisten ja luonnontieteellisten aineiden ryhmään kuuluvista aineista vähintään neljä.

Oppilaan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti ja vähintään yhtä kieltä B-kielen oppimäärän mukaisesti. Oppilaalle tulee varata mahdollisuus opiskella valinnaisena aineena yhtä tai useampaa vierasta kieltä.

Vankilassa järjestettävässä opetuksessa voidaan poiketa 1 momentista sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

8 §

Kieltenopetusta koskevat erityissäännökset

Jos opetus annetaan osittain tai kokonaan muulla kuin koulun opetuskielellä, voidaan äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen opettamiseen käytettävä tuntimäärä jakaa 6 tai 7 §:stä poiketen koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sekä opetuksessa käytettävän kielen opettamiseen opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tuntimäärä tulee määrittää siten, että koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa voidaan perusopetuksen aikana saavuttaa äidinkielelle ja kirjallisuudelle asetetut tavoitteet. Koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärän tulee olla kuitenkin vähintään

puolet äidinkielen ja kirjallisuuden sekä A-kielen 6 tai 7 §:n mukaisesta tunti- ja kurssimäärästä perusopetuksen aikana.

Koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti.

Jos saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle oppilaalle opetetaan perusopetuslain 12 §:n mukaan äidinkielenä oppilaan omaa äidinkieltä, voidaan oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden sekä muiden kielten opettamiseen käytettävä tuntimäärä jakaa 6 tai 7 §:stä poiketen kielten opettamiseen opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tässä momentissa tarkoitetulle oppilaalle opetetaan toisen kotimaisen kielen sijasta suomen kieltä tai ruotsin kieltä erityisen oppimäärän mukaisesti.

Koulussa, jossa on saamelaisten kotiseutualueella asuvia oppilaita, tulee valinnaisena aineena olla saamen kieli. Koulussa, jossa saamenkielisille, romanikielisille ja vieraskielisille oppilaille opetetaan äidinkielenä oppilaan omaa äidinkieltä, tulee valinnaisena aineena olla ruotsin kieli tai suomen kieli.

Viittomakielen opetus järjestetään äidinkieleen ja kirjallisuuteen sekä muihin kieliin varatuilla tunneilla.

9 §

Erityisopetusta koskevat erityissäännökset

Perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaan erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen oppilaiden opetus voidaan, jos se on oppilaan oppimisedellytykset huomioon ottaen perusteltua, järjestää perusopetuslain 18 §:n perusteella 6 tai 7 §:stä poiketen siten kuin oppilaalle laaditussa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määrätään.

Perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettujen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksessa oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Vaikkeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

10 §

Erityisen koulutustehtävän saaneen opetuksen järjestäjän antamaa opetusta koskevat erityissäännökset

Perusopetuslain 7 §:n 3 momentin mukaisen erityisen koulutustehtävän saaneen opetuksen järjestäjän antamassa opetuksessa voidaan poiketa 6 tai 7 §:stä sen mukaan kuin opetuksen järjestämisluvassa määrätään.

11 §**Erinäiset määräykset**

Opetussuunnitelman perusteissa määrätään ne tiedot ja taidot, jotka oppilaan tulee perusopetuksen oppimäärän suorittaessaan saavuttaa.

4 luku**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset****12 §****Voimaantulo**

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2002.

Tällä asetuksella kumotaan peruskoulun tuntijaosta 23 päivänä syyskuuta 1993 annettu valtioneuvoston päätös (834/1993) sekä aikuislukion tuntijaosta 26 päivänä syyskuuta 1994 annetun opetusministeriön päätöksen (873/1994) 1 § ja 3 §:n 4 momentti, ensin mainittu säädös siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja jälkimmäisen säädöksen 3 §:n 4 momentti sellaisena kuin se on päätöksessä 1203/1998.

Ennen tämän asetuksen voimaantumia voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

13 §**Siirtymäsäännös**

Edellä 12 §:n 2 momentissa mainittujen päätösten mukaan laadittua opetussuunnitelmaa voidaan noudattaa siihen saakka kunnes opetushallitus päättää tämän asetuksen mukaisista opetussuunnitelman perusteista ja niiden mukaan laadittavien opetussuunnitelmien käyttöönotosta. Opetushallituksen tulee hyväksyä opetussuunnitelman perusteet niin, että tämän asetuksen mukaiset opetussuunnitelmat otetaan viimeistenkin vuosiluokkien osalta käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2006.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2001

**Opetusministeri
Maija Rask**

**Johtaja
Kirsi Lindroos**

LIITE 3

**VALTIONEUVOSTON ASETUS LUKIOKOULUTUKSEN YLEISISTÄ
VALTAKUNNALLISISTA TAVOITTEISTA JA TUNTIJAOSTA (955/2002)**

N:o 955/2002

Annettu Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2002

**Valtioneuvoston asetus
lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta**

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 10 §:n 1 momentin ja 39 §:n nojalla, sellaisena kuin niistä on 10 §:n 1 momentti laissa 1184/1998:

**1 luku
Yleistä****1 §****Soveltamisala**

Tässä asetuksessa säädetään lukiolaissa (629/1998) tarkoitetun lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista samoin kuin opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä opinto-ohjaukseen (*tuntijako*).

**2 luku
Lukiokoulutuksen yleiset valtakunnalliset tavoitteet****2 §****Lukio opiskeluympäristönä**

Lukion tulee olla opiskelijalle henkisesti ja fyysisesti turvallinen, oppimisen ja osallistumisen mahdollistava avoin ja myönteinen opiskeluympäristö. Lukion tulee tukea vuorovaikutteisuutta sekä oppilaitoksen sisällä että yhteydenpidossa ympäristöön.

Opiskelijan itsenäisen toiminnan ja vastuullisuuden lisäksi lukiossa korostetaan opiskelijan asemaa osana opiskeluyhteisöä.

3 §

Opetuksen tavoitteet

Lähtökohtana opetuksessa on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Tavoitteena on, että opiskelija oppii arvostamaan luonnon ja kulttuurien monimuotoisuutta.

Opetuksen tulee tukea opiskelijan kasvua aikuisen vastuuseen omasta ja muiden ihmisten hyvinvoinnista, elinympäristön tilasta sekä kansalaisyhteiskunnan toimivuudesta. Opiskelijaa perehdytetään elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen. Opiskelijan kulttuuri-identiteettiä sekä kulttuurien tuntemusta syvennetään.

Opetuksen pitää kannustaa opiskelijaa toimimaan opiskeluyhteisössä ja yhteiskunnassa paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Tavoitteena on, että opiskelija oppii edistämään yhdessä muiden kanssa ihmisoikeuksia, demokratiaa, tasa-arvoa ja kestävää kehitystä.

Tavoitteena on, että opiskelija omaksuu hyvät tavat ja osaa ilmaista kulttuuri-identiteettiään sekä että hän tiedostaa oman persoonallisen erityislaatunsa.

4 §

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Opiskelijalle tulee antaa jatko-opintojen, kansalaisena toimimisen ja laadukkaan elämän kannalta hyvä yleissivistys. Tietoja ja taitoja syvennetään sekä annetaan laajat yleistiedot ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuureista ja luonnosta. Tavoitteena on, että opiskelijalla on hyvät tietoyhteiskuntataidot. Häntä harjaannutetaan käyttämään niitä tiedonhankintaan ja viestintään, hallitsemaan mediaosaamisen perustaidot sekä arvioimaan kriittisesti tietoa. Opiskelijalle opetetaan yhteistyötaitoja, jotka mahdollistavat toimimisen itsenäisesti ja ryhmässä.

Opetuksen tulee harjaannuttaa opiskelijaa monipuolisesti itseilmaisussa ja vuorovaikutustaidoissa ja ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti molemmilla kotimaisilla kielillä sekä vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Opetuksen on tarjottava esteettisiä kokemuksia sekä elämyksiä eri taidemuodoista.

5 §

Elinikäinen oppiminen ja itsensä kehittäminen

Opetuksen on kehitettävä opiskelijan opiskelutaitoja ja opiskelijan kykyä arvioida opiskelutaitojaan. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana ja käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan.

Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Häntä tuetaan luottamaan opiskelutaitoihinsa sekä tekemään jatko-opintosuunnitelmia. Opetuksen on luotava valmiuksia opiskelijan oman tehtävän löytämiseksi yhteiskunnassa ja

työelämässä.

6 §

Aikuisille annettavan opetuksen erityiset tavoitteet

Aikuisille annettavaa opetusta kehitetään yleissivistävänä opetuksena. Opetuksen tulee tarjota monipuoliset edellytykset perus-, jatko- ja täydennyskoulutukseen sekä opiskelijan elinikäiseen itsensä kehittämiseen osana aikuiskoulutusta. Aikuisille annettavassa opetuksessa tulee antaa tutkintotavoitteisen opetuksen lisäksi suoritustavoitteisesti opiskelevien aineopiskelijoiden sekä muiden erityisryhmien opetusta, joissa otetaan huomioon aikuisopiskelun erityispiirteet.

Tavoitteena on, että aikuisopiskelija saa yleissivistävän tiedon lisäksi sellaisia opiskelu-, kieli- ja viestintätaitoja sekä tietoteknisiä taitoja, joita tarvitaan sekä jatko-opintoihin että työllistymiseen ja työelämässä menestymiseen. Opetuksen tulee kehittää valmiuksia elinikäiseen oppimiseen sekä tukea opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

3 luku

Lukio-opetuksen tuntijako

7 §

Nuorille annettavien opintojen rakenne

Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin. Syventävät kurssit ovat pääasiassa pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja, joita opiskelijalle tulee tarjota valittaviksi.

Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja taikka saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja tai lukion tehtävään soveltuvia muita opintoja. Soveltaviin kursseihin voivat kuulua myös taito- ja taideaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Soveltavat kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus sisällyttää opintoihinsa soveltaviksi kursseiksi myös edellä tarkoitettuja muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä opintoja.

8 §

Nuorille annettavan opetuksen tuntijako

Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
Kielet perusopetuksen vuosiluokilta 1-6 alkava kieli (A-kieli)	6	2

perusopetuksen vuosiluokilta 7-9 alkava kieli (B-kieli)	5	2
muut kielet		16
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Ympäristö ja luonnontieteet		
Biologia	2	3
Maantiede	2	2
Fysiikka	1	7
Kemia	1	4
Uskonto tai elämäkatsomustieto	3	2
Filosofia	1	3
Psykologia	1	4
Historia	4	2
Yhteiskuntaoppi	2	2
Taito- ja taideaineet	5	
Liikunta	2	3
Musiikki	1-2	3
Kuvataide	1-2	3
Terveystieto	1	2
Opinto-ohjaus	1	1
Pakolliset kurssit	47-51	
Syventävät kurssit vähintään	10	
Soveltavat kurssit Kurssit yhteensä vähintään	75	

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä ja soveltavia kursseja. Oppituntien lisäksi opinto-ohjauksessa opiskelijalle annetaan muuta ohjausta.

Opiskelija voi opiskella useampaa kuin yhtä A-kieltä. Jos toista kotimaista kieltä opiskellaan A-oppimäärän mukaisesti, on pakollisten kurssien määrä kuusi.

Saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän mukaan.

Jos saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan hänen omaa äidinkieltään, opiskelijan äidinkielen ja kirjallisuuden ja muiden kielten pakollisten kurssien yhteismäärät sekä opiskelijalle pakollisten kurssien kokonaismäärä voivat olla 1 momentissa säädettyä pienemmät. Tässä tapauksessa toista kotimaista kieltä opiskellaan valinnaisena aineena.

Jos vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan suomen tai ruotsin kieltä suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän mukaan, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä toisen kotimaisen kielen

tunnit saadaan jakaa mainittujen aineiden opetukseen siten kuin koulutuksen järjestäjä päättää.

9 §

Aikuisille annettavan opetuksen tuntijako

Aikuisille annettavan opetuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaineet	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien vähimmäismäärä
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	1
Kielet		
A-oppimäärä	6	2
B1-oppimäärä	5	2
Muut oppimäärät (B2, B3)		6
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Katsomukselliset ja yhteiskunnalliset aineet		6
Uskonto tai elämäntutkimus	1	
Historia	3	
Yhteiskuntaoppi	1	
Filosofia	1	
Luonnontieteelliset aineet		7
Fysiikka	1	
Kemia	1	
Biologia	2	
Maantiede	1	
Psykologia		2
Muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia		
Yhteensä vähintään	44	

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä kursseja sekä muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia.

Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Joko A-kielen tai B1-kielen tulee olla toinen kotimainen kieli. Opiskelijalle tulee varata mahdollisuus opiskella valinnaisena aineena yhtä tai useampaa kieltä.

Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa voidaan poiketa 1 momentista sen mukaan, kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana tulee opiskella 1 momentissa tarkoitettujen kurssien lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.

Oppiaineiden opetuksen lisäksi opiskelijoille annetaan opintoihin liittyvää ohjausta. Ohjaukseen osallistuminen on opiskelijalle vapaaehtoista.

Mitä 8 §:n 4–6 momentissa säädetään koskee myös aikuisille annettavan opetuksen tuntijakoa.

10 §

Erityisen koulutustehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän antamaa opetusta koskeva erityissäännös

Lukiolain 3 ja 4 §:n mukaisen erityisen koulutustehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän antamassa opetuksessa voidaan poiketa 7 tai 8 §:stä sen mukaan kuin koulutuksen järjestämistä koskevassa luvassa määrätään.

4 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

11 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2003.

Tällä asetuksella kumotaan lukion tuntijaosta 23 päivänä syyskuuta 1993 annettu valtioneuvoston päätös (835/1993) ja aikuislukion tuntijaosta 26 päivänä syyskuuta 1994 annettu opetusministeriön päätös (873/1994) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

12 §

Siirtymäsäännökset

Edellä 11 §:n 2 momentissa mainitun päätöksen mukaan laadittua opetussuunnitelmaa voidaan noudattaa, kunnes opetushallitus päättää tämän asetuksen mukaisten opetussuunnitelmien perusteista ja niiden mukaan laadittujen opetussuunnitelmien käyttöönotosta. Opetushallituksen tulee hyväksyä opetussuunnitelmien perusteet niin, että tämän asetuksen mukaiset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2005.

Erityisen koulutustehtävän saaneelle koulutuksen järjestäjälle 11 §:n 2 momentissa

mainittujen päätösten nojalla annetut määräykset raukeavat viimeistään 31 päivänä heinäkuuta 2005.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2002

**Opetusministeri
Maija Rask**

**Hallitusneuvos
Eeva-Riitta Pirhonen**

Opetushallituksen suositus aikuisten perusopetuksessa opiskelevien maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi

Maahanmuuttajien äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta. Se ei ole perusopetuslain 12§:n mukaista opetusta, vaan sitä opetetaan erillisen valtionavustuksen turvin. Äidinkielen opetuksella tuetaan opiskelijan ajattelun sekä kielenkäyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä, sosiaalisten suhteiden ja maailmankuvan muodostumista ja persoonallisuuden ehyttä kasvua. Yhdessä suomi/ruotsi toisena kielenä opetuksen kanssa opiskelijan oman äidinkielen opetus vahvistaa opiskelijan identiteettiä ja rakentaa pohjaa monikulttuurisuudelle ja toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Äidinkielen opetuksen tehtävänä on saada opiskelija kiinnostumaan omasta äidinkielestään, käyttämään ja kehittämään äidinkielen taitojaan perusopetuksen jälkeenkin sekä arvostamaan omaa taustaansa ja kulttuuriaan. Äidinkielen opetuksella edistetään opiskelijan mahdollisuuksia opiskella täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita.

Eri äidinkielten opetuksen suunnitelmia laadittaessa on lähtökohtana kunkin kielen ominaislaatu, rakenne, kirjakielen kehityksen tilanne ja koko kulttuuritausta. Äidinkielen oppitunneilla opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutustua kunkin kieli- ja kulttuuriryhmän ominaispiirteiden mukaan kulttuurin eri osa-alueisiin. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon opiskelijan ikä, aikaisempi opetus, opiskelutottumukset sekä muun ympäristön tarjoama tuki äidinkielen kehittymiselle. Opetus lähtee opiskelijan kielellisistä valmiuksista ja kulttuurisista kokemuksista. Opetuksessa hyödynnetään vertaisryhmää, ja opiskelijalle tarjotaan mahdollisimman runsaasti tilaisuuksia kuunnella ja puhua äidinkieltään oppilaitoksessa.

Äidinkielen opetuksen keskeisissä sisällöissä sovelletaan mahdollisuuksien mukaan suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisia sisältöjä. Lisäksi opetuksessa tuetaan muiden oppiaineiden sanastojen ja käsitteiden oppimista. Sisältöalueita painotetaan suhteessa käytettävissä olevaan tuntimäärään ja opetusryhmän kokoon, opiskelijoiden kielellisiin valmiuksiin ja ikäjakaumaan.

Opetuksen laajuudesta päätetään opetuksen suunnitelmassa. Tavoitteet on suhteutettava opetuksen laajuuteen.

Opetuksen tavoitteet

Opiskelija oppii perusopetuksen kuluessa

- käyttämään omalle kielelleen ja kulttuurilleen ominaisia viestintätaitoja ja äidinkiелensä keskeisiä sosiaalisia sääntöjä
- käyttämään äidinkieltään rohkeasti ja luontevasti erilaisissa kielenkäyttötilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella
- hallitsemaan peruslukutaidon ja syventämään sen ymmärtäväksi lukemiseksi
- arvioimaan ja työstämään näkemäänsä, kuulemaansa, kokemaansa ja lukemaansa
- tuntemaan äidinkiелensä kirjoitussuunnan, varmentamaan kirjainmuodot, oikeinkirjoituksen sääntöjä ja kirjoitetun kielen rakenteita
- laajentamaan ja monipuolistamaan sanavarastoaan
- kehittämään kielellistä tietoisuuttaan
- ymmärtämään kaksikielisyyden merkityksen omalle kehitykselleen
- tuntemaan kulttuuriaan ja kehittämään kykyään vertailla eri kulttuurien vastaavia ilmiöitä toisiinsa.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- arkipäivän puhekielen harjoittelu; fraasit, ohjeiden kysyminen ja antaminen erilaisissa vuorovaikutus- ja asiointitilanteissa
- opetuskeskustelut erilaisissa ryhmissä: omista kokemuksista, ajatuksista ja tunteista kertominen, kysymysten esittäminen, puheenvuorojen käyttäminen ja omien mielipiteiden perusteleminen, toisten kuunteleminen
- pienimuotoisten esiintymisten suunnitteleminen ja harjoittelu
- viestien suunnitteleminen erilaisille vastaanottajille

Lukeminen ja kirjoittaminen

Keskeisissä sisällöissä sovelletaan suomi äidinkielenä -oppimäärän sisältöjä siten, että kunkin kielen ja kulttuurin erityispiirteet otetaan huomioon. Silloin kun omakielisen kaunokirjallisuuden pääpaino on suusanallisessa tarinaperinteessä, opiskelija tottuu ilmaisemaan kuulemansa tarinan herättämiä ajatuksia ja tunteita sekä arvioimaan sen merkitystä itselleen.

Kieli, kirjallisuus ja muu kulttuuri

Keskeisissä sisällöissä sovelletaan suomi äidinkielenä -oppimäärän sisältöjä siten, että kunkin kieli- ja kulttuuriryhmän erityispiirteet otetaan huomioon. Opiskelija tutustuu kieli- ja kulttuuriryhmälleen tyypillisiin teksteihin ja opiskelun edetessä käyttää niitä omien kirjallisten tai kerrottujen tuotosten pohjana ja esitysten runkona.

Opiskelijan arviointi

Arvioinnin tulee olla luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa sekä opiskelijan itsearviointia kehittävä. Opetuksen suunnitelmassa määrätään käytetäänkö arvioinnissa sanallista arviota tai numeroarvostelua.

Todistukset

Opiskelijalle annetaan lukuvuoden päättyessä erillinen todistus maahanmuuttajien äidinkielen opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden 2004 luvun 6.1.6 määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös päättöarvioinnista annetaan erillinen todistus. Päättöarviointi perustuu hyvän osaamisen kuvaukseen.

Kuvaus opiskelijan hyvästä osaamisesta perusopetuksen päättyessä

Käytettäessä kuvausta opiskelijan hyvästä osaamisesta tulee ottaa huomioon, että opiskelijoiden äidinkielen taidot vaihtelevat suuresti sen mukaan, miten kauan he ovat viettäneet aikaa omakielisessä ympäristössä ja miten paljon he ovat saaneet oman kielensä opetusta. Lisäksi on otettava huomioon myös se, että eri kielissä on monia sellaisia erityispiirteitä, joilla on erilaisia ja erilaajuisia vaikutuksia taitojen kehittymiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjoitusjärjestelmä, jonka oppimiseen voi joissakin kielissä mennä useita vuosia, puhe- ja kirjakielen erot, kirjakielen tilanne yleensäkin sekä saman kielen eri variantit.

Kuvaus opiskelijan hyvästä osaamisesta on laadittu yhteiseksi pohjaksi kunnissa ja kouluissa laadittaville eri kielten opetuksen suunnitelmille. Niissä tulee ottaa huomioon kunkin kielen ominaisuudet.

Puhuminen ja kuunteleminen

Opiskelija

- pystyy ilmaisemaan itseään sujuvasti ja ymmärrettävästi arkipäivän viestintätilanteissa
- osaa loogisesti edeten kertoa omin sanoin esimerkiksi jonkin kuulemansa kertomuksen
- pystyy seuraamaan keskustelua, osaa kuunnella muita ja ottaa osaa keskusteluun
- tuntee oman kielensä puheen keskeiset sosiaaliset säännöt, esimerkiksi keskustelutavat nuorten ja aikuisten välillä sekä kielellisen kohteliaisuuden keinot.

Lukeminen ja kirjallisuus

Opiskelija

- on saavuttanut oman kielensä ominaisuuksiin nähden sujuvan peruslukutaidon
- osaa tehdä huomioita kertomuksen juonesta, henkilöistä, ajan ja ympäristön kuvauksesta, kielestä ja keskeisistä ajatuksista

- lukee ja ymmärtää erityyppisiä asiatekstejä, kuten oppikirja- ja lehtitekstejä, ja osaa tiivistää sisällöstä pääasiat
- on kiinnostunut lukemisesta; lukee myös koulutuntien ulkopuolella, jos kirjallisuutta on saatavilla
- osaa hakea ja käyttää omakielisiä tietolähteitä, esimerkiksi (sana)kirjoja ja tietoverkkoja.

Kirjoittaminen

Opiskelija

- hallitsee oman kielensä ominaisuuksiin nähden riittävän hyvin oikeinkirjoituksen perussäännöt
- kirjoittaa ymmärrettävästi tutuista aiheista
- osoittaa kirjoitelmissaan hallitsevansa kirjoitettuun kieleen kuuluvat rakenteet
- osaa laatia erilaisia tekstejä, kuten kirjeitä, mielipidetekstejä ja kertomuksia oman kulttuurinsa viestintätraditiota noudattaen.

Kielentuntemus

Opiskelija

- tuntee äidinkiелensä keskeiset rakenteet ja ominaispiirteet
- pystyy vertailemaan oman kielensä piirteitä suomen tai ruotsin kieleen
- osaa erottaa kirjakielen ja puhekielen toisistaan
- tuntee oman kielensä historiaa ja kielisukulaisuussuhteita
- on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan ja pyrkii parantamaan äidinkielen taitoaan.

Kulttuurintuntemus ja kieli-identiteetti

Opiskelija

- tuntee oman kulttuuriyhteisönsä tapoja ja perinteitä ja pystyy vertaamaan niitä muiden kulttuureiden tapoihin
- tietää perusasiat kansansa historiasta ja sen asuinalueista
- tuntee mahdollisuuksien mukaan kulttuuriyhteisönsä kaunokirjallisia ja muita taiteellisia teoksia, keskeisiä kirjailijoita sekä kerrottua tarina- ja tietoperinnettä
- ymmärtää äidinkielen merkityksen identiteetin kehittämisessä ja arvostaa äidinkieltään ja kulttuuriaan sekä myös muita kieliä ja kulttuureita.

Opetushallituksen suositus lukiokoulutuksessa opiskelevien maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi

Äidinkieli ja kirjallisuus, muu opiskelijan äidinkieli -opetuksen perustehtävänä on tukea opiskelijan kasvamista sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Yhdessä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen tai suomi/ruotsi äidinkielenä -opetuksen kanssa opiskelijan oman äidinkielen opetus vahvistaa opiskelijan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Äidinkielen opetuksessa luodaan perusta, jonka varassa opiskelija voi ymmärtää eri oppiaineissa tarpeellisia käsitteitä. Sisältöalueita painotetaan suhteessa käytettävissä olevaan tuntimäärään, opiskelijoiden kielitaitoprofiiliin, opetusryhmän kokoon ja opetettavan kielen ominaisuuksiin.

Opetus lähtee opiskelijoiden kielellisistä ja kulttuurisista kokemuksista. Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijat ovat lähtökohdiltaan erilaisia ja että ympäristön tuki vieraskielisen opiskelijan oman äidinkielen oppimiselle on vähäinen. Opetuksessa hyödynnetään paljon vertaisryhmää, ja opiskelijalle tarjotaan runsaasti mahdollisuuksia kuunnella ja puhua äidinkieltään koulussa. Opiskelijaa rohkaistaan ja tuetaan sekä ajattelun kehittämiseen että persoonalliseen kielenkäyttöön. Tavoitteellista äidinkielen opetusta tuetaan kodin ja koulun yhteistyöllä.

Opetuksen tavoitteet

Opetuksen suunnittelussa on otettava huomioon, että äidinkielen hallinnan tavoitteita ei voida asettaa samalle tasolle kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvilla.

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tulee tietoiseksi äidinkieltensä rakenteesta ja käytöstä
- laajentaa sanavarastoaan ja parantaa tekstinlukutaitoaan
- osaa hyödyntää monipuolisesti omakielisiä puhuttuja tai kirjoitettuja tekstejä
- pystyy ilmaisemaan itseänsä äidinkielellään rohkeasti ja luontevasti erilaisissa puhetilanteissa
- pystyy kirjoittamaan erilaisia tarkoituksia varten
- syventää oman kulttuurin ja kirjallisuuden tuntemustaan
- osoittaa oman kielen ja kulttuurin arvostusta ja on motivoitunut kehittämään äidinkielen taitoaan edelleen.

Arviointi

Arvioinnin tulee kohdistua monipuolisesti kielitaidon ja -tiedon eri alueisiin. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset, osallistumisaktiivisuus ja harrastuneisuus.

Kurssit

Puhuminen, lukeminen, kirjoittaminen ja kielen havainnointi kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin.

1. Oma äidinkieli ja sen käyttö (ÄIM1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion äidinkielen opetusta ja vahvistaa sanavaraston ja perusrakenteiden hallintaa. Kurssin aluksi eritellään opiskelijoiden äidinkielen osaamista sekä heidän aikaisempia tietojaan ja tietoisuuttaan omasta äidinkielestään ja kulttuuristaan. Tutustutaan oman äidinkielen käyttöön ja kielen vaihteluun asianomaisella kielialueella. Kuunnellaan äidinkieltä eri tilanteissa sekä keskustellaan opiskelijan perinteistä, lukio-opinnoista ja suomalaiseen yhteiskuntaan liittyvistä asioista. Kartutetaan sanastoa ja määritellään eri alojen peruskäsitteitä omalla äidinkielellä.

2. Kielitieto ja oikeakielisyys (ÄIM2)

Perehdytään tarkemmin oman kielen rakenteeseen ja erityispiirteisiin suomen/ruotsin kieleen verrattuna. Harjoitellaan oman kielen kirjallista käyttöä. Edetään ensin henkilökohtaisista tarkoituksista vaativampiin viestintätehtäviin. Muissa kuin latinalaista kirjaimistoa käyttävissä kielissä varmistetaan kunkin kielen kirjoitustekniikka, mahdollisesti myös tietokoneen avulla.

3. Kielialueen kulttuuri (ÄIM3)

Tutustutaan asianomaisen kieli- ja kulttuurialueen kulttuuriperinteisiin, myös suulliseen kansanperinteeseen, uskontoon ja uskomuksiin sen mukaan, mikä merkitys niillä on kyseisessä kulttuurissa. Verrataan oman kulttuurin piirteitä suomalaiseen kulttuuriin. Aihealueisiin tutustutaan monipuolisesti niistä lukien, puhuen ja kirjoittaen.

4. Viestintä ja yhteiskunta (ÄIM4)

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan asianomaisen kielialueen ajankohtaisiin mediateksteihin kuten uutisiin, mainoksiin, artikkeleihin ja reportaaseihin sekä keskustellaan ja kirjoitetaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista. Syvennytään oman kielialueen nykyisiin oloihin. Opiskelija voi suullisesti tai kirjallisesti esitellä ja eritellä valitsemaansa lehtiartikkelia, radio- tai televisio-ohjelmaa.

5. Kaunokirjallisuus ja muut taidelajit (ÄIM5)

Tutustutaan oman kielen tai kielialueen joihinkin tunnettuihin kirjailijoihin ja taiteilijoihin. Luetaan yhdessä jotakin kaunokirjallista teosta ja pohditaan sen sisältöä ja kieltä. Opiskelijat voivat lukea ja referoida haluamansa teoksen tai syventyä johonkin taidelajiin ja kertoa siitä. Opiskelijat voivat esitellä sopivissa tilaisuuksissa oman kielialueensa kulttuuria, taidetta ja kirjallisuutta.

6. Tiedon maailma (ÄIM6)

Perehdytään koulun muihin oppiaineisiin liittyviin eri tieteenalojen teksteihin sanavaraston laajentamiseksi ja eri tieteenalojen nykykäsitteiden oppimiseksi. Keskustellaan eri alojen ajankohtaisista asioista. Kirjoitetaan ja esitellään oma artikkeli tai asiateksti. Voidaan toteuttaa myös laajempi yhtä alaa käsittelevä projekti.